LIETUVIŲ DIENOS

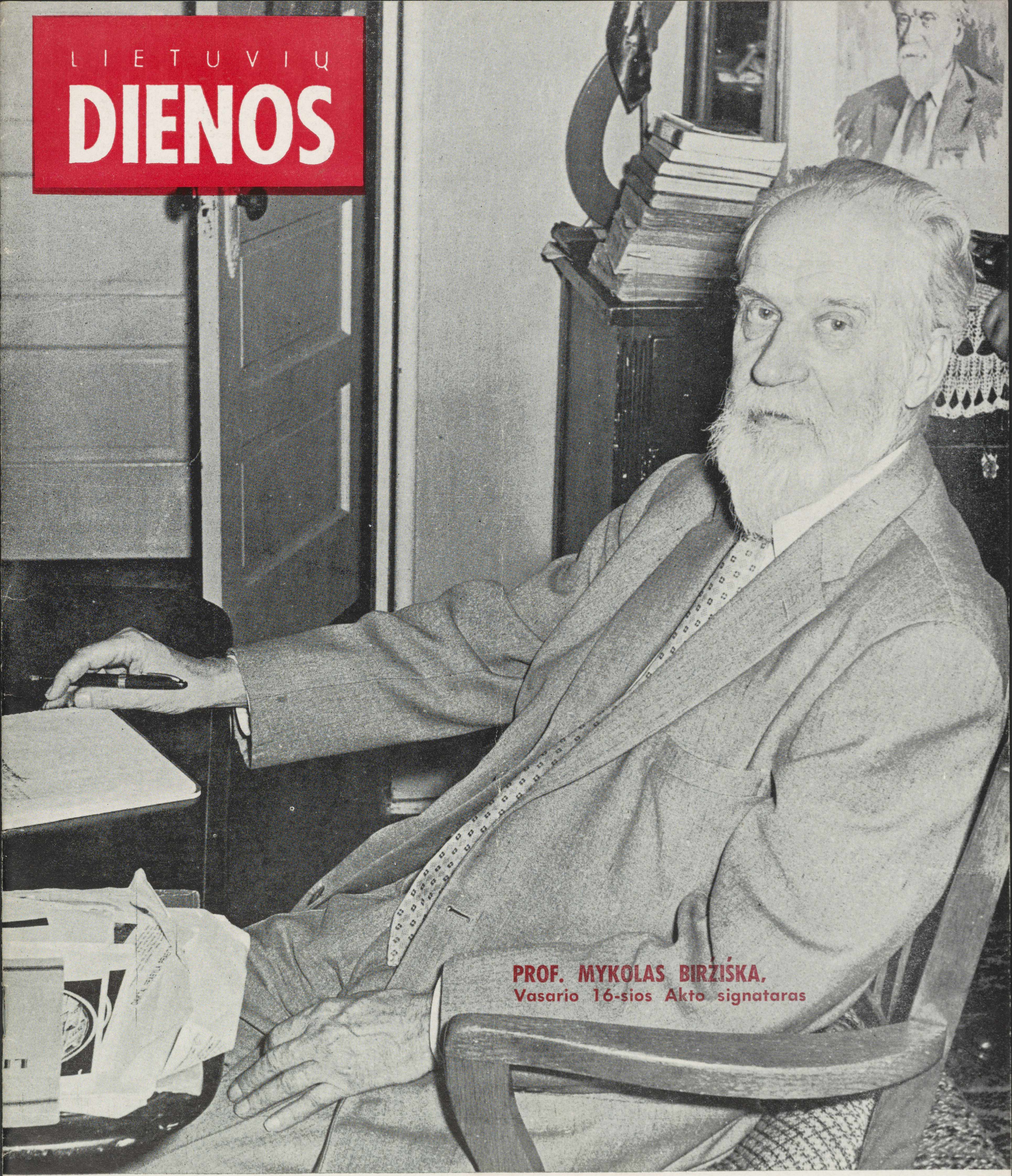

PROF. MYKOLAS BIRŽIŠKA,
Vasario 16-sios Akto signataras

LITHUANIAN DAYS
FEBRUARY, 1959

1959 M. VASARIO MĖN.

1959, VASARIS
Nr. 2 (91), X metai

FEBRUARY, 1959
No. 2 (91), Vol. 10

TURINYS

CONTENTS

J. Kajeckas, VIENINGOS MINTIES VEDAMI 3
RAŠYTOJAS IGNAS ŠEINIUS, nekrologas 4
NEVISUOMET DAUGUMA TEISINGA, pasikalbėjimas su prof. M. Biržiška 4
P. B., "DRAUGO" AUKSINIS JUBILIEJUS 6
Juozas Švaistas, NE SAVO RŪBU, fragmentas iš premijuoto romano "Jo sužadėtinė" 8
Stasys Santvaras, EILĖRAŠČIAI iš rinktinės knygos "Atidari langai" 9
LIETUVYBĖS IŠLAIKYMO ŠEIMOSE PROBLEMA, LD anketos atsakymai 10
PAMINKLAS DR. COLNEY ATMINIMUI, foto reportažas 12
AUSTRALIJOS LIETUVIAI, foto reportažas 13
Pulk. leit. A. Špokevičius, LIETUVOS JAUNIMAS KOVOSE PRIEŠ OKUPANTUS, atsiminimai 16
KNYGOS IR AUTORIAI, atsiųsta paminėti ir kronika 17
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruotoji kronika 18-19
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI, smulkioji kronika 20

E N G L I S H S E C T I O N

LITHUANIA TODAY by Dr. A. Trimakas 21
RACE TO THE GRAVE, short story by Balys Gražulis, translated by Milton Stark 22
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, Part XVII, by A. Bernotas 23
BOOKS & PERIODICALS 23
"I DISAGREE", by A. F. Skirius 24
LITHUANIANS MAKE NEWS 25
"DRAUGO" ROMANO LAUREATAS, foto reportažas 26

Bernardas BRAZDŽIONIS ..... Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS ..... Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS ..... Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK ..... Anglų klb. vy. Redaktorius / Senior EnglishEditor
Daumantas ČIBAS ..... Foto Redaktorius / Photo Editor
Antanas PAULIUKONIS ..... Redaktorius / Managing Editor

BENDRADARBIAI REDAKTORIAI ATSKIRUOSE MIESTUOSE IR VALSTYBĖSE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; V. A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROCIŪNAS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baitimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont, Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIAI / PHOTOGRAPHERS — BOSTON, Mass.: Vl. Adomavičius, P. Bliumas, K. Gruzdas; BROCKTON, Mass.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis, G. Penikas; CHICAGO, Ill.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; CLEVELAND, Ohio: V. Bacevičius; ELIZABETH, N. J.: J. A. Ribinskas; LOS ANGELES, Calif.: L. Briedis, Pr. Gasparonis, MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; OMAHA, Nebr.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, Pa:: F: Jakaitis, V. Gruzdys; WASHINGTON, D. C.: Photo Alda (J. Trilupaitis); WATERBURY, Conn.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, Mass.: J. Sutkaitis; C A N A D A: — HAMILTON, Ont.: B. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q.: L. Stankevičius; TORONTO, Ont.: J. Dvilaitis, Luna Photo levičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q.: L. Sankevičius; TORONTO, Ont.: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas. AUSTRALIA — N Butkūnas, P. Sakalauskas. SOUTH AMERICA — L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS ..... Administratorius /Business Manager

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:
LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLymouth 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00
SUBSCRIPTION $6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00
"SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LOS ANGELES, CALIFORNIA."

This Month's Cover

PROF. MYKOLAS BIRŽIŠKA, Los Angeles, Calif., one of the signers of the Declaration of Lithuanian Independence on February 16, 1918. He left Lithuania before the Russian Communists have occupied the country for the second time in 1944. Mykolas Biržiška was professor of literature at the universities in Kaunas and Vilnius, Lithuania, and he held the office of the Rector of the University of Vilnius just before he left Lithuania. (For more about Prof. M. Biržiška see pp. 4 and 5).
Foto D. ČIBAS

Back Cover

A MONUMENT for the heroes who died in Lithuanian freedom wars, 1917-1920. The monument was erected in Kaunas cemetary, Lithuania. Foto V. Augustinas

●SKAITYTOJŲ LAIŠKAI●

Už kokį meną LD?

Kokį meną Jūs propaguojate? Vieną kartą "Lietuvių Dienos" deda realistinius meno kūrinius, kitą kartą modernistinius-bolševikinius.

Chicago, Ill. **K. V-vas**

RED. PASTABA. LD žurnalas nepropaguoja šiokio ar kitokio meno. Jis duoda progos pasirodyti visiems lietuvių dailininkams su meniškais ar šiaip vertais dėsio darbais. Jūs klystate, modernųjį meną vadindamas bolševikiniu; bolševikai pripažįsta ir propaguoja tik realistinį meną; bet netikslu meną vadinti bolševikiniu, naciniu ar pan. pagal meno stiliaus kryptį; tai greičiau meno veikalo turinio išdava.

Dar vienas lietuvių kilmės aktorius

Aš manau, kad būtų gerai LD-se aprašyti anglų kalba apie Charles Bronson, kuris vaidina "Camer Man" serijoje TV programose kas penktadienio vakarą. Jisai yra Amerikoje gimęs-augęs lietuvis ir anglų spaudoje jau esu skaitęs, kad **jis yra lietuvių kilmės.**

Cleveland, Ohio **P. W. U.**

Darbas nenuėjo veltui...

Tenka pagirti redakciją ir leidėją už nuolatinį žurnalo tobulėjimą — prieš penkiolika metų pradėtas darbas nenuėjo veltui — tokio žurnalo mums labai reikia.

Jacksonville, Fla **Algis A. Regis**

Malonu patarnauti...

"Tėviškės Garsų" Clevelande, Ohio, radijo programos vedėjas J. Stempužis rašo:

Mūsų radijas šiais metais mini savo dešimtmetį... Mums be galo malonu patarnauti LD-noms, kurios taip gražiai redaguojamos ir skaitytojų mielai laukiamos.

Red. pastaba. Atsiųskite radijo veiklos ir sukakties minėjimo foto reportažą, mielai panaudosime.

Trūksta humoro

"Liet. Dienos" galėtų populiarinti tas nedažnai pasirodančias lietuvių studijas ar maždaug mokslinius straipsnius, duodamos jų santraukas su atitinkamom iliustracijom. Liet. Dienos aglėtų savo redakcinėmis jėgomis tatai padaryti, parinkdamos įdomesnius aspektus. O tokių, didelio dėmesio vertų lituanistinių str. nuolat pasitaiko mūsų žurnaluose, tik jie nedaug skaitytojų tepasiekia (pvz. St. Ylos "Šiluva"...)

Taip pat norėtųsi matyti daugiau recenzijų emigracijoje ir Lietuvoje leidžiamų knygų. Tagaliau turiu dar visai naują pasiūlymą — "L. D." trūksta humoro. Kad taip vienas ar kitas grafikas ar dailininkas nupieštų kariktūrų, kas nors parinktų juokų, kad ir iš amerikiečių spaudos apie bolševikius. Gal galima būtų kaikurias perspausdinti iš tokio "N. Y. Times", gavus jų leidimą? Satyros ir humoro puslapis labai pagyvintų žurnalą.

Boston, Mass. **J. G.**

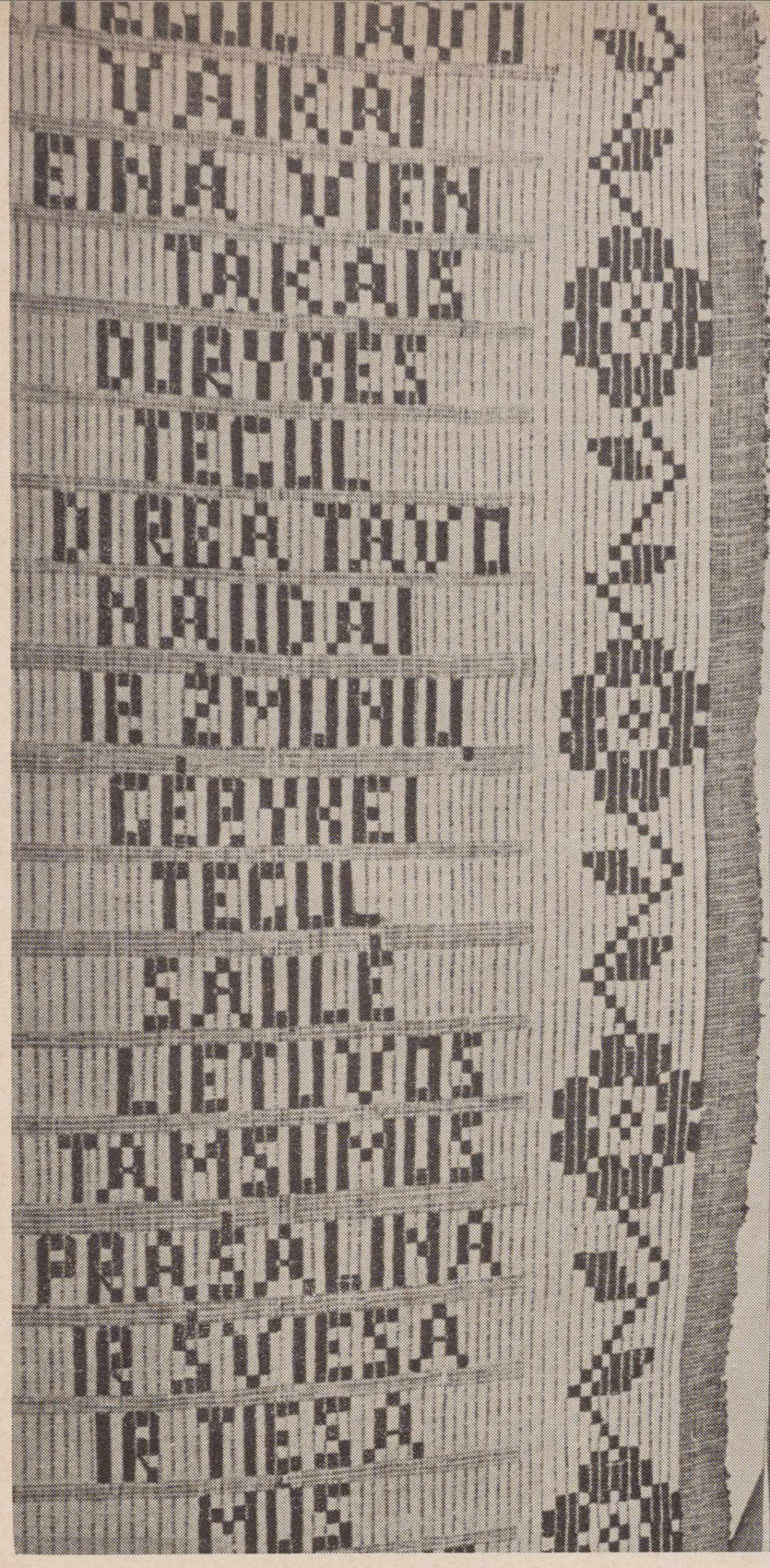

JUOZAS KAJECKAS, Lietuvos Pasiuntinybės Washingtone Charge d'Affaires, su žmona. (Žiūr. jo kalbą šiame psl., pasakytą į Lietuvą per Amerikos Balsą vasario 16 d.).

J. Kajeckas vasario 12 d. dalyvavo Lincolno pagerbimo bankete Springfield, Illinois, kviestas Illinois gubernatoriaus ir Komiteto Abraham Lincoln 150 metų gimimo iškilmėms ruošti. Diplomatinis korpusas iš Washingtono panašiam pagerbime dalyvavo prieš 50 metų, t. y. Lincolno 100 metų gimimo sukakties proga.

J. KAJECKAS, Washington, D. C., Lithuanian Minister to the United States, and Mrs. J. Kajeckas. (Read his address broadcasted on Feb. 16, 1959, over the Voice of America to the occupied Lithuania.).

VIENINGOS MINTIES VEDAMI

J. KAJECKAS, Lietuvos Atstovas J. A. Valstybėse

Šiandieną minime keturiasdešimt pirmą Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sukaktį. Mes ta didinga proga džiaugiamės ir, deja, kartu liūdime.

Mes džiaugiamės, nes tuo istorišku aktu įgyvendinta lietuvių tautos ilgų metų ilgesys. Tas aktas vėliau patvirtintas teisėtų ir laisvai rinktų atstovų Steigiamajame Seime. Jis apšlakstytas ir Lietuvos savanorių krauju.

Nei vienas didžiųjų mūsų kaimynų mus prie to akto neskatino ir jį įgyvendinti nepagelbėjo, priešingai, tame akte išreikšta valia teko ginti nuo jų visų. Mūsų aspiracijas iš svetur tegaivino tik prezidento Vilsono mestas tautų apsisprendimo teisės šūkis. Laisvę laimėjome per ryžtą, aukas ir pasišventimą. Mes šiandien džiaugiamės dėl to laimėjimo. Mes šiandien dėl jo visi vieningos minties. To akto signatarų išreikšta valia buvo ir tebėra visos lietuvių tautos valia. Tokiais laimėjimais didžiuojasi ir džiaugiasi visos laisvos tautos.

Mes čia Amerikoje džiaugiamės dar, kad, nežiūrint laisvės sutemų pavergtoje Tėvynėje, Lietuvos vėliava šiandieną didingai tebeplevėsuoja prie Lietuvos Pasiuntinybės rūmų Wašingtone. Ji plevėsuoja taip pat gausiuose šio krašto miestuose, jų salėse ir bažnyčiose. Lietuvos himno garsai irgi plačiai po šią šalį aidi..

J. A. Valstybių Senato bei Atstovų Rūmų posėdžiai šiandien pradėti lietuvių kunigų malda. Joje prisiminta ir mūsų priespauda. Abiejuose Parlamento Rūmuose daugelis atstovų pasakė kalbas, kuriose užjautė kankinei lietuvių tautai ir reiškė viltį jos būsimu prisikėlimu.

Šiandien Lietuvos Pasiuntinybėje J. A. Valstybių aukšti pareigūnai, Kongreso atstovai, aukštoji dvasiškija, kitų kraštų atstovai ir šaunus būrys lietuvių sveikina Lietuvos atstovą, o per jį Lietuvą ir lietuvių tautą.

Prieš ketvertą dienų iškilmingai visoj Amerikoj paminėta Linkolno 150 metų gimimo sukaktis. Toji sukaktis mums priminė pavergtąją Lietuvą, nes kilnusis Linkolnas buvo pavergto žmogaus užtarėjas visur pasaulyje.

Mes šiandien kartu su jumis ir liūdime, nes žinome jūsų likimą. Mes žinome, kad šių dienų Lietuva, tai ne jos garbingų kunigaikščių ir ne Valančiaus, Basaniaus, Kudirkos, Maironio bei Vaižganto svajota Lietuva. Ne dėl tokios Lietuvos ir jos savanoriai aukojosi. Dabartinė Lietuvos būklė patriotingų lietuvių nepatenkina.

Mes liūdime, kad Lietuvos trispalvei nėbėra vietos jos Tėvynėje ir kad ji nepuošia, kaip kadaise, mūsų miestų, miestelių. Mes liūdime, kad šią Lietuvos dieną Jums įsakymu iš aukščiau tik dirbti, bet ne švęsti, kaip kadaise lemta. To nežiūrint, jūsų, kaip ir mūsų, sieloj šiandien šventė.

Šiandien laisvojo lietuvio ir pasiryžimo diena. Šiandien jis savo tautai plačiai atidaro ir širdį ir kišenių. Šiandien, kas svarbiausia, mes ryžtamės nenurimti dė pavergto lietuvio skriaudos ir jūsų neužmiršti iki išauš mūsų tautai tikrosios laisvės ir tikrosios nepriklausomybės rytas.

RAŠYTOJAS IGNAS JURKŪNAS ŠEINIUS, miręs 1959 m. sausio 15 d., Švedijoje, Stockholmo priemiesty Bromma.
THE LATE IGNAS ŠEINIUS, author and diplomat.

v v

RASYTOJAS IGNAS SEINIUS

Belaukiant iš Igno Šeiniaus korektūrų "Lievių Dienų" leidžiamo apysakų rinkinio, atėjo liūdna žinia — rašytojas sausio 15 d. mirė. Ši žinia leidyklą tiesiog pritrenkė: taip staiga! Nuo ko? Juk ką tik rašytojas buvo sveikas, pilnas kūrybinės energijos ir naujų sumanymų, žadėjo rinkinį papildyti dar viena nauja apysaka, kuriai temą turįs iš idilinių Lietuvos laikų. Ir štai — širdis nustojo plakus, viskas baigta.

Nebeteko jam pačiam išvysti pastarosios knygos, nebeteko sulaukti 70 metų amžiaus sukakties (kovo 3 d.), kurią leidėjas buvo numatęs šauniai paminėti ir jau tarėsi dėl žodžio ir foto reportažo, nebeteko pasiekti 50 metų kūrybinio darbo sukakties kuri būtų sutapdinta su knygos "Vyskupas ir velnias" pasirodymu..

Išaugęs prieš pat I Did. karą, Šeinius buvo jauniausias didžiojoje mūsų to meto beletristų (Krėvė-Vienuolis-Šeinius) trijulėj, iš jų išsiskyręs tuo, kad visą laiką išliko nepatekęs į "klasikus", vis jaunas, ieškąs ir išeinąs vis su kuo nauju, kam klasifikatoriai nerado (ar neieškojo) nusakymo. .Kad ir netapęs oficialiu klasiku, Šeinius skaitytoją taip pat stipriai ir giliai veikė, palikdamas neišdildomus įspūdžius tiek "Vaišių" melancholija, tiek "Kuprelio" sulaužytos asmenybės tragizmu, tiek paskutiniųjų apysakų lengvų giedrių sarkazmu. Vėlaisiais Nepriklausomybės metais pasirodę vaikystės atsiminimai "Tėviškės padangėj" yra gražiausi to žanro grožinės prozos kūriniai, deja, taip pat likę už chrestomatijos ribų. Toji gyvenimo giedra ypač iškyla rinkinyje "Aš dar kartą grįžtu" ir pastarajame rinkiny, kuris papildytas nelietuviškomis temomis įneša vėl ką naujo į Šeiniaus kūrybą.

Beveik visą gyvenimą Šeinius praleido diplomatinėje tarnyboj; ir paskutiniaisiais metais, pasitraukęs į Švediją, kuri jam buvo tapusi lyg antra tėvyne (buvo vedęs švedę žmoną, ten užaugo ir dirba sūnus), Švedijoje ir visuose Skandinavų kraštuose Šeiniaus politinė veikla Lietuvos laisvės byloje yra didžiulė, ypač atsimenant jo švedų kalba veikalus, kurie turėjo nepaprastą pasisekimą (vienas jų, "Raudonasis tvanas", išleistas ir lietuviškai).

Rašytojo palaikai ilsisi po Lietuvos trispalve, dėl kurios jis gyveno, kūrė ir kovojo narsiai ir garbingai.

NE VISUOMET DAUGUMA TEISINGA

Kaip "velnio tuzinas" liepos 13-tą naktį išrinko Lietuvai karalių Urachą — "Mindaugą II-jį"

PROF. MYKOLAS BIRŽIŠKA, vienas iš šiuo metu tebegyvenančių penkių Vasario 16-sios Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo Akto signatarų, kukliai gyvena Los Angeles lietuvių tarpe, saulėtoje Kalifornijoje, džiaugdamasis saulėtu klimatu ir laukdamas, kad greičiau vėl patekėtų Lietuvos laisvės saulė. Čia jis gyvena poetiško vardo Magnolijos gatvėje nuosavuose namuose su dukterimi ir trim vaikaičiais. LD redakcijos atstovai jį aplankė vasario 1 d., padarė daugelį nuotraukų ir patiekė keletą klausimų, susijusių su Vasario 16 Aktu. Profesorius mielai atsakė. Visa tai patiekiame skaitytojui kaip retos vertės dokumentines žinias.

— Kiek asmenų pasirašė Vasario 16 aktą? Ar tai buvo visi V. Tarybos nariai?

— Pasirašėme visi 20 Tarybos nariai. Patį aktą mums paskaitė ir pirmas pasirašė vyriausias amžiumi dr. Jonas Basanavičius, o mes po jo , nevisai išlaikydami abėcėlinę pavardžių eilę (Biržiška tuomet buvo 37 m. amžiaus. R.).

— Kaip žinome, dėl Uracho kandidatūros į Lietuvos karalius Taryboje buvo nesutarimų ir skilimų, — kas vėl visus Tarybos narius suvedė?

— Uracho rinkimo į karalius ir dėl to Taryboje skilimo reikalas nieko bendro neturėjo su Nepriklausomybės skelbimo tekstavimu ir dėl to vykusiais nesutarimais bei skilimu. Vokiečiai, kaip žinome, spaudė Tarybą įsipareigoti priimti 4 konvencijas, kurios rištų Lietuvą su Vokietija, bet savo žadėto Lietuvos nepriklausomybės aiškaus pripažinimo netesėjo, kas sukėlė Taryboje krizę: kaip žadėti kokius Lietuvos ryšius su Vokietija, jei vokiečių vyriausybė vengia už Lietuvos nepriklausomybę viešai pasisakyti, tad ir iš viso ją pripažinti? Gruodžio 11 d. nutarimą su žadėtomis konvencijomis sausio 8 d. dauguma balsų Taryba papildė jų įsisąlygojimu - sušaukimu steigiamojo seimo, kuris nustatytų santykius su kaimynais. Vokiečiams nesutinkant, kad būtų keičiamas gruodžio 11 d. Tarybos nutarimas, sausio 26 d. daugumos nutarta, kad Lietuvos nepriklausomybę notifikuojant Vokietijos su Rusija derybose bent notifikacijos rašte būtų paminėta Steigiamojo Seimo kompetencija galutinai nustatyti santykius su kitomis valstybėmis. Taryba tai priėmė 12 balsų dauguma prieš 8, kurie reikalavo iš viso nepriimti jokių įsipareigojimų Vokietijai. Šie "opozicionieriai" buvo Kairys, Vileišis, Narutavičius, Stulginskis, Smilgevičius, Vailokaitis, Klimas (ar kun. Staugaitis?) ir aš. Kairys, Vileišis ir Narutavičius čia pat pareiškė išstoją iš Tarybos. Aš teįspėjau vėliau pasakysiąs kaip būsiu nutaręs ir rytojaus dieną pranešiau Tarybai pasitraukiąs, o likusieji 4, neišstodami, nemažai bus padėję daugumai susiprasti su išstojusiais. Su išstojusiais visą laiką palaikė santykius P. Klimas, kurio bene daugiausiai rūpesniu pavyko suvesti vasario 16 d. visus (20) Tarybos narius prie laisvo nuo konvencijų Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo Akto. Tad ir vėl visi dalyvavome Tarybos darbuose. Deja, kaip matysime, ne visuose.

Krizė Taryboje dėl Uracho rinkimo turi savo istoriją, daug mažiau spaudoje nušviestą negu susijusių su vasario 16-tąja įvykių. Berods, sunku čia kas trumpai ir išsiaiškinti. P. Klimas, kitų kartojamas, iš 1917. 12. 8 Tarybos protokolo pateikia šitokią jos nuomonę: "Palikdama galutinį to klausimo sprendimą Steigiamajam Lietuvos Seimui, Lietuvos Taryba mano, jog dabartinėje padėtyje ir dabartinėmis aplinkybėmis būsimajai Lietuvos Valstybei tinka konstitucinė paveldimoji monarchija, būtent karalija, valdoma demokratiškai parlamentariniu būdu, su kataliku dinastu", ir priduria: "ir tie Tarybos nariai, kurie aktingai palaikė monarchiją, sakėsi principe esą už respubliką". Taigi "principinių" monarchistų Tarybos narių tarpe nei nebuvo, ir toji monarchistinė "nuomonė" atsargioj formoje protokolan įrašyta nesukėlė Taryboje krizės, kokią neužilgo sukėlė Nepriklausomybės skelbimo reikalas arba tos pat monarchistinės "nuomonės" vykdymas po pusės metų. Toji "nuomonė" Taryboje ramiai praėjo, nežinau net ar bebuvo balsuota, nes ir vėliau griežtai pasireiškę antimonarchininkai ir antiurachininkai čia dar pasitenkino būsimojo Steigiamojo Seimo lemiamojo vaidmens pirmon galvon iškėlimu ir "nuomonės" įsąlygojimu "dabartine padėtimi" ir "dabartinėmis aplinkybėmis", tad lyg pabraukta trumpalaike formulės reikšme, orientuojantis, sakyčiau, į tarptautines Didžiojo karo metų nuotaikas. Juk dar ligi 17 metų lapkričio mėn. pradžios Lietuvių konferencijoje Šveicarijos Berne, kurioje dalyvavo ir keli Tarybos nariai, jų tarpe ir Kairys, buvo pasisakyta už konstitucinę monarchiją, kurios reikalą turėtų spręsti Steigiamasis Seimas.

Tačiau anapus Tarybos ribų (kun. K. Olšauskas ir kiti), vis labiau ir Tarybos ribose (kun. J. Staugaitis ir kiti) ėmė bręsti ir pastovesnė monarchinė kryptis, kurią savaime pastiprino vis aiškiau pasireiškią Hohenzollernų apetitai į Lietuvos sostą, tad ir reikalas apsidrausti nuo to išrenkant karalium kataliką, kurį čia įpiršo Vokietijos katalikų vadas Matas Ercbergeris Viliaus Uracho asmenyje.

Tarybos prezidiumas, kurin vasario 16 d. perrenkamas buvęs ligi 1918. 1. 26 jos vicepirmininkas Kairys nebesutiko įeiti, su keliais netarybininkais užmezgė su Urachu santykius, išdirbo jo priimtas rinkimo sąlygas (visa tai buvo daroma labai slaptai, ne tik nuo kaizerinės vyriausybės, bet ir nuo Tarybos "opozicionierių", tiesiog už Tarybos nugaros) ir 1918 m. liepos mėn. sušaukė Tarybos sesiją, kurioje ėmė reikalauti, kad būtų nutarta monarchija (be kokių Steigiamojo Seimo minėjimų) ir po to tuojau būtų išrinktas Lietuvos karalius. Argumentuota reikalu apsaugoti Lietuvą nuo vokiečių imperialistų sumanytos Lietuvos unijos su Saksonija ir Prūsais. Tuomet ne tik Kairys, Vileišis ir Narutavičius, gal dar kas, bet ir aš karštai ėmiau sakytis prieš monarchiją, nors pats tuo metu jau nebebuvau užkietėjęs respublikonas ir labai simpatizavau demokratinėms Skandinavijos monarchijoms. Pirmininkui A. Smetonai, be kita ko, pasakius, jog kai karalius nebebūsiąs mums reikalingas, mes (lietuviai) jį nuo sosto nuimsim, ironiškai užklausiau, ar susitarime su kandidatu į karalius yra tai pažymėta, kitaip sakant — jog jis terenkamas laikinuoju karalium? Sėdinčiam prieš mane Don. Malinauskui padarius mano atžvilgiu kokią šiurkščią pastabą, tik nepaleidžiau į jį stiklinės su vandeniu, laiku susivaldęs. Įsismarkavęs drožiau: "Dabar mes (kas gi tie "mes"?!) išeisim, bet grįšim su audra!"

Balsuojant monarchija praėjo 13 balsų ("velnio tuzinas", kaip juos paskiau vadinta) prieš 7, kurių 4 (Kairys, Vileišis, Narutavičius ir aš) tuojau po to apleidome posėdžių salę. P. Klimas, kad ir balsavo prieš, liko joje, kaip ir 2 susilaikiusiu nuo balsavimo — Stulginskis ir Vailokaitis. Tai jau buvo naktis, ir tik po 12-osios, jau liepos 13-tąją, buvo išrinktas Urachas karalium Mindaugu II-ju, nežinau, ar vien tik trylikai balsuojant, ar ir čia kooptuotiems dar šešiems Tarybos nariams.

Pasitraukę opozicijos nariai pakaltinome likusius Tarybos narius Vilniaus konferencijos mandato peržengimu (konferencijos buvo nutarta, jog "Vilniuje sušauktoji konstituanta turės nustatyti valstybės pamatus ir santykius su kitomis valstybėmis") ir atsisakėme bendradarbiauti su ja. Kai pas mane atėjo Tarybos prezidiumo narys sekretorius J. Šernas (žinomojo filmininko Jack Sernas tėvas) ir vicepirmininko J. Šaulio vardu pareikalavo, kad grąžinčiau Tarybos nario pažymėjimą, nesutikau pareikšdamas tebesąs Tarybos narys, bet nedalyvausiąs jos darbuose, iki nebus atšauktas karaliaus rinkimo nutarimas; tą pažymėjimą vėliau, 1919 m. sausio mėn. mane suimdamas atėmė kapsukinis bolševikas Opanskis. Kai rudenį P. Klimas man pranešė, jog Taryba nutarusi Uracho išrinkimo nevykdyti, grįžau ir dalyvavau jos veikime kaip nepartinis social-

demokratas; Klimas irgi pasisakė nepartiniu socialdemokratu. Taryboje jau radau Vileišį, abudu ten veikliai dalyvavome, bet Klimas ir Narutavičius nebegrįžo. Dėl savo grįžimo Tarybon mudu su Vileišiu "Naujienose" mūsų metu esame skelbiami nusidėję demokratizmui.

— Ar Nepriklausomybės Aktas išreiškė visų Tarybos narių norus ir aspiracijas?

— Neabejoju, jog visi Tarybos nariai nuoširdžiai jį yra pasirašę. Nevienas betgi abejojo, ar toks aktas, kaip jis yra sudarytas, bus vokiečių vyriausybės priimtas, tad ir pripažintas, ir toks abejojimas buvo pagrįstas: kaizerinė vyriausybė ilgai su juo nesiskaitė ir rėmėsi mūsų gruodžio 11 d. aktu.

— Kiek kuris Tarybos narys bus prisidėjęs prie akto suredagavimo?

— Sunku pasakyti. Su politine vokiečių administracija bene daugiausia gavo santykių palaikyti Jurgis Šaulys, iš dalies ir Ant. Smetona. Kelias, mano anksčiau minėtas, Akto redakcijas rengė ne vienas kuris asmuo, bet jos buvo apdirbinėjamos dar Tarybos posėdžiuose, kuriuose dėl jų pasisakydavo ir įnešdavo papildymų arba patikslinimų dar Kairys, Vileišis, gal dar kas, o pirmines siūlomų rezoliucijų redakcijas gynė J. Šaulys, Ant Smetona, neatsimenu dar kas. Aš jokių pataisų nei korektūrų nesu įnešęs ir tenkinaus balsavimu. Priežastis — aš vis jutaus pavargęs nuo nelengvo gimnazijos darbo ir vadovėlių rašymo, o čia Kairys, Vileišis arba dar kas sakėsi man įtikinančiai; šiaip aš dar 1917. 12. 11 buvau pasitraukęs iš L.S.D. partijos ir stengiaus savarankiškai orientuotis. Dar pačioje pradžioje aš būdavau kviečiamas į priešposėdinius ar per posėdžių pertraukas kaip ir grupinius pasitarimus (atsimenu tuo besirūpinusį Šerną), kuriuose dalyvavo daugumas narių (kaip ir "centras"), bet ryškėjant opozicijai ir man su ja balsuojant, žinoma, nebebuvau į jokius "centro" (pozicijos) pasitarimus kviečiamas. Pasitardavau skyrium su trejetu kitų opozicionierių.

— Kaip Nepriklausoma Lietuvos valstybė traktavo Nepriklausomybės Akto signatarus? Ar jie turėjo kokių lengvatų? Ar buvo kuo apdovanoti? Medaliais, ordenais, turtais ir pan.?

— Prie "signataro" žodžio sau ir kitiems Akto pasirašytojams taikymo vis lyg negaliu priprasti, su juo susidūręs bene tik atvykęs Amerikoje, kur jam teikiama ypatingos reikšmės ir svorio. Pasirašydamas kad ir supratau paties Nepriklausomybės paskelbimo istorinį ir tautinį svorį, bet jau tik nesijutau ir dabar nesijaučiu savo parašu čia išsyk aukščiau pašokęs už save kaip labiau ar mažiau sąžiningą gimnazistą ar studentą, visuomeninį ar kultūrinį veikėją, Vilniaus darbo dalyvį, gimnazijos mokytoją ar universiteto profesorių, straipsnių ar vadovėlių rašytoją arba dar kurias pareigas atlikinėjusį (ne be visokių priekaištų!) — ir tiek. Kokių čia "lengvatų" signatarams bereikėjo, kai nei vienas jųjų — man rodos — Nepriklausomoje Lietuvoje vargo nevargo! Apie kokias lengvatas jiems nežinau. Kas kita "apdovanojimai", kur ir aš esu nusidėjęs.

Jau į nepriklausomojo Lietuvos gyvenimo pabaigą — kažkaip apie 1937 metus — vyriausybės imta siūlyti signatarams ordenai, turbūt, seimo ("smetoninio", kaip žmonėse vadinta) išleistas įstatymas (gal vyriausybės potvarkis?), aprūpinąs signatarus žeme, gal dar kuo. Kairys nepriėmė nei ordino, nei žemės. Dovydaitis paėmė ūkelį. Ar kiti kas ką priėmė — nežinau. Aš, visada kratydamasis ir nepriimdamas jokių lietuviškų ar kitų kraštų ordinų, jau 1935 m. pats paprašęs ir gavęs Vytautinį III laipsnio ordiną, man reikalingą vykstant ilgesniam laikui į Vilnių ir numatant susitikimus su sentimentaliais "litvinais" (tas mano tikrai buvo panaudota ne be bendros naudos), nebesugalvojau argumentų vėliau — kaip signataras — apdovanojamas jau Gedimino I laipsniu — kaip jo išvengti — nemokėjau nė gražaus ir plataus raudono kaspino tinkamai per petį permesti, kuo, rodos, Užsienių Reikalų Ministerijos šefą, tad ordinų žinovą, buvau kiek papiktinęs. Nekokiai mano sąžinei nuraminti, 1938 m. sausio mėn. prieš išvažiuojant Kretingon į pasikalbėjimus su lenkais vienas katras ordinas naktį paslaptingai iš stalčiaus pranyko, o kitas kad ir likęs Vilniuj mano bute, vargiai bebus suįdominęs tame bute gyvenantį bolševikinį literatūros kritiką Kostą Korsaką.

Nusidėjau ir dėl žemės, signatariškai priėmęs iš valdžios mišką ("Lietuvos žinios" atžymėjo tai kandžiai užvardyta žinele "Patriotizmas apsimoka"), kurį pardavęs už gautuosius pinigus gimtiniuose Viekšniuose pastatydinau savo tėvo, tenykščio gydytojo ,garbei Sveikatos namus, nežinia ar tebepasiekusius mūsų laikus tuo pat paskyrimu ir tuo pat vardu.

— Kiek Vasario 16 Akto signatarų dar yra gyvų? Kur jie?

— Kiek žinau, tebesame 5 gyvi (25% viso signatarų skaičiaus): kun. prelatas Kazimieras Šaulys Šveicarijoje, Steponas Kairys ir aš JAV, Aleksandras Stulginskis ir Petras Klimas Lietuvoje, grįžę iš ilgametės tremties ir kalinimo.

— Ką Vasario 16 Aktas reiškia šiandieną? Ar tai tėra tik sentimentas, ar dokumentas, nenustojęs ne tik savo juridinės reikšmės, bet ir moralinės visiems lietuviams?

— Į tai atsako kad ir lietuviškieji komunistai, neleidžią Vasario 16 Akto nei minėti, o taip pat slapti Lietuvoje ir vieši išeivijoje kasmetiniai Akto minėjimai. Tad čia ir tautinis sentimentas, ir moralinė reikšmė, o juridinę šio dokumento reikšmę išspręs sąlygos, kuriomis gausime išvaduoti savo Tėvynę. Jokie nutylėjimai iš mūsų istorijos jo neišbrauks, o kad jis paliktų gyvas ir veiktų būsimąsias kartas, tai jau nustatys tolesnė valstybinė Lietuvos raida.

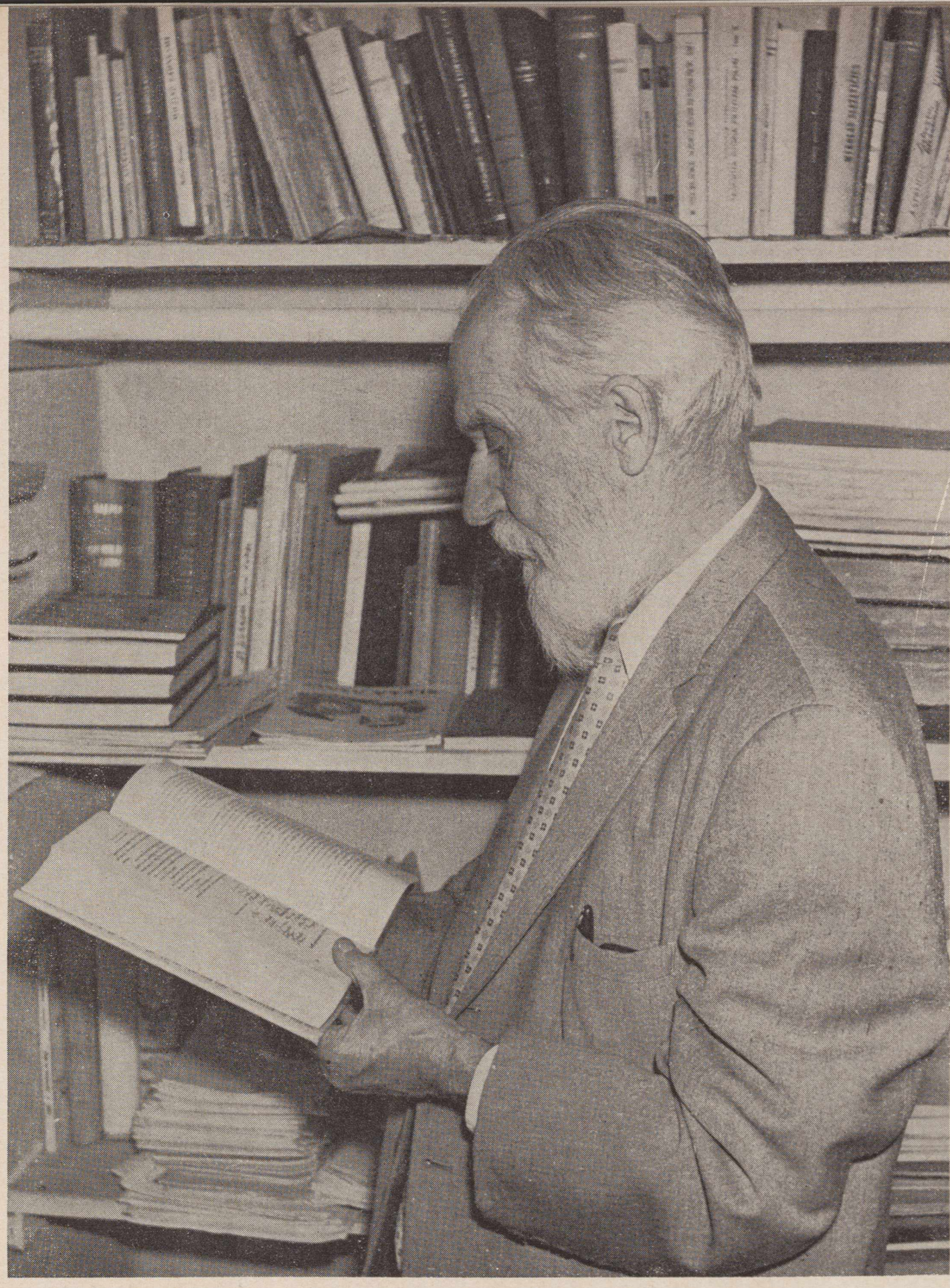

PROF. MYKOLAS BIRŽIŠKA, Los Angeles, Calif., tikrina faktus, vardus ir datas, susijusias su Vasario 16 Aktu.

PROF. M. BIRŽIŠKA in his library, Los Angeles, Calif. (Read an interview on pp 4-5). Foto D. Čibas

RANKA (PROF. M. BIRŽIŠKOS), kuri pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo Aktą 1918 vasario 16 d.
PROF. BIRŽIŠKA is signing his name.

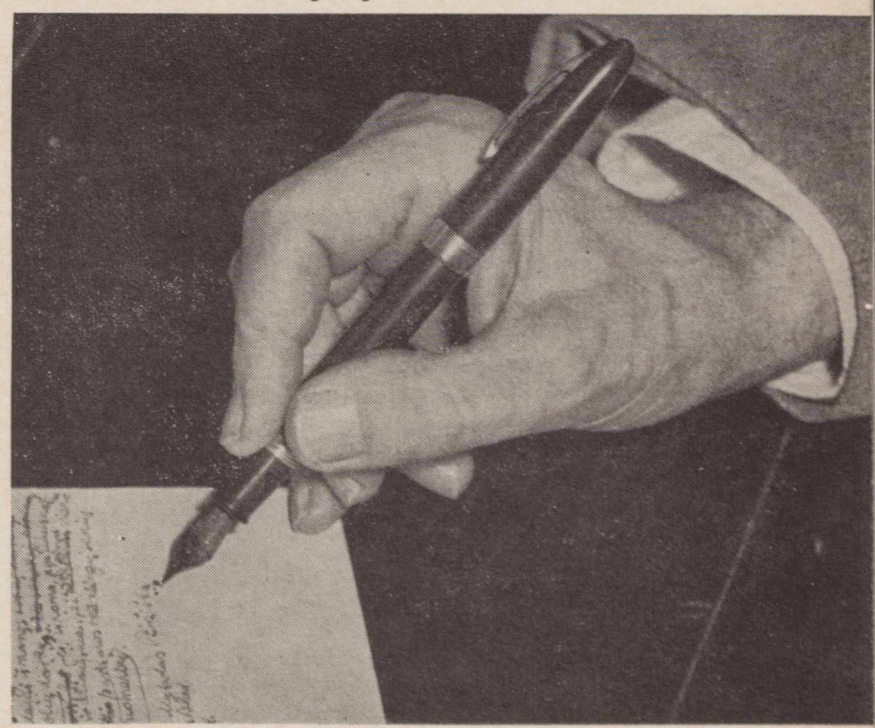

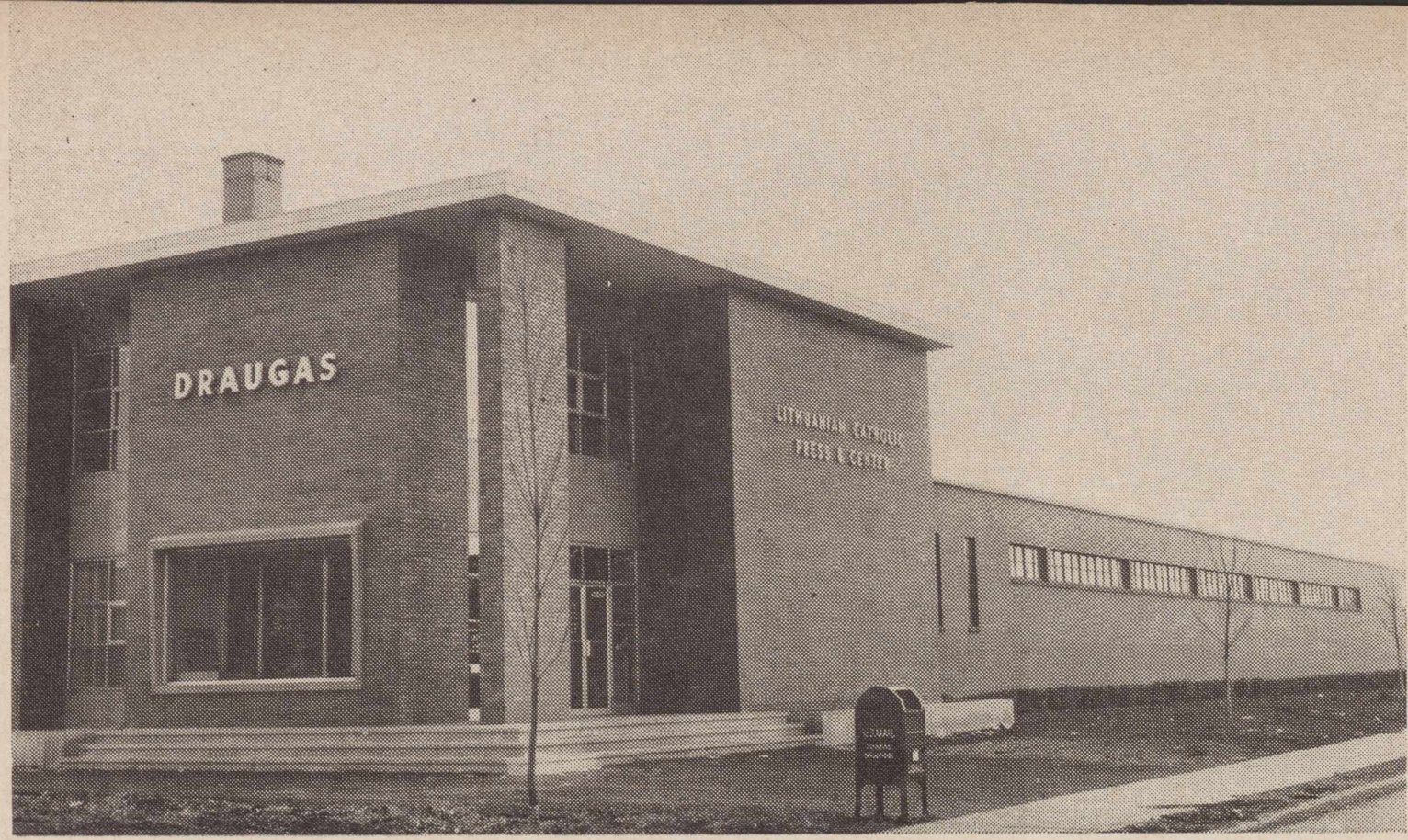

DIENRAŠČIO "DRAUGO" redakcija ir administracija naujuose rūmuose.

"DRAUGO" AUKSINIS JUBILIEJUS

Šiemet "Draugo" dienraštis mini 50 metų sukaktį. Lietuviškosios spaudos bare tai neeilinis įvykis. Ypačiai spaudos darbą dirbantieji gerai žino, kiek reikia tam tikslui sutelkti išteklių, žmonių, energijos, visko.

Pirmasis "Draugo", tuo metu dar tik JAV "lietuvių katalikų laikraščio", numeris išėjo 1909 metų liepos 12 dieną Wilkes Barre, Pa.

1912 liepos 4 laikraštis perkeltas į Chicagą, o nuo 1916 metų kovo 31 dienos paverstas dienraščiu. Redagavo jį kun. dr. A. Maliauskis. Anksčiau redaktoriais buvo kun. K. Urbonavičius (rašytojas Kmitas), paskui kun. A. Kaupas. Leido "Draugo" bendrovė. 1920 metais "Draugo" leidimą perėmė tėvai marijonai. Jie nupirko trijų aukštų namą 2334 So. Oakley Ave., kur buvo įrengta sava spaustuvė, ir čia dienraštis išbuvo iki 1957 metų, kada visas marijonų centras išsikėlė į naują vietą ir naujas patalpas. Čia rūmai erdvūs ir specialiai pritaikyti. Redaktoriai patalpinti atskiruose kambarėliuose. Vasarai įvestas vėsinimas. Redakcijos ir administracijos patalpose daug erdvės ir priemonių darbui. Visas centras kaštavo apie $900,000. Planus paruošė arch. J. Kova, statybą pravedė Neries b-vė, prižiūrėjo inž. J. Augustinavičius. Lėšų organizavimo komitetui vadovavo inž. A. Rudis, vykdomajam komitetui — adv. E. Stasiukaitis, statybos fondui — kun. V. Parulis, MIC. Pirmuoju marijonų vyr. spaudos tvarkytoju šiuose rūmuose buvo kun. P. Činikas, MIC.

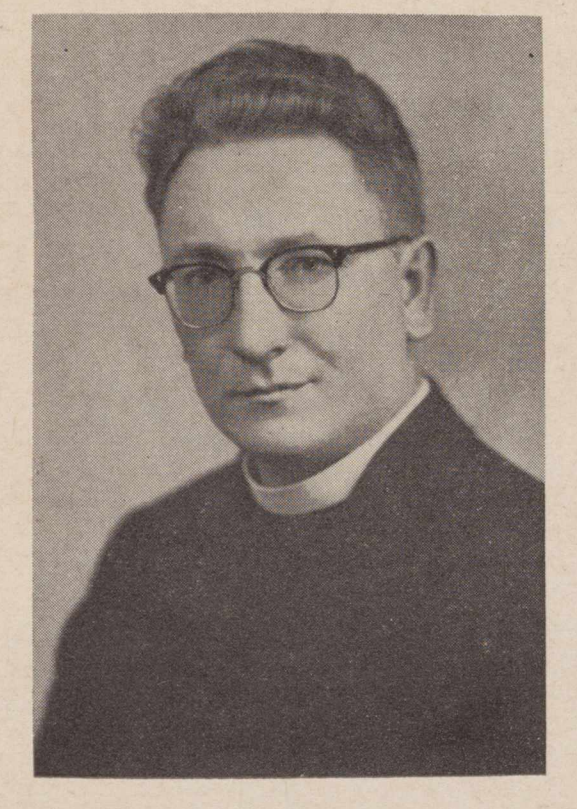

Kun. Pranas Garšva, MIC, "Draugo" moderatorius.
Rev. P. Garšva, MIC, Managing Editor of the Lith. Catholic daily, "Draugas".

"DRAUGO" DIENRAŠČIO REDAKTORIAI:
EDITORS of the daily "Draugas"

Kun. Kazimieras Baras, politinių žinių pirmojo puslapio redaktorius;

Aloyzas Baronas, korespondencijų ir vietos žinių redaktorius;

Kun. dr. Juozas Prunskis, šeštadieninio kultūros priedo redaktorius;

Ignas Sakalas, techniškasis redaktorius.

Dabartinis "Draugo" adresas yra: 4545 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.

"Draugo" redakcijoje yra dirbę visa eilė žinomų veikėjų: kan. F. Kemėšis, J. Kaupas, P. Šivickis, K. Pakštas, kun. dr. K. Matulaitis, K. Gineitis, dr. A. Rakauskas, kun. V. Kulikauskas, kun. dr. K. Reklaitis, P. Jurgėla, dr. A. Račkus, kaip vyr. redaktorius — vysk. P. Būčys ir k.

Nuo 1927 m. birželio 30 d. "Draugo" vyriausiu redaktorium yra pasižymėjęs Amerikos lietuvių veikėjas, vėliau ALT pirmininkas Leonardas Šimutis. Pasižymėjęs kaip išeivijos poetas, L Šilelio slapyvardžiu, jautrus tautiniams, religiniams ir humaniškiems idealams, L. Šimutis visuomet atsiliepia ir į visuomeninius lietuvių rūpesčius, širdingai, bet taktingai ir tolerantiškai. Tai ypač žymu "Draugo" vedamojoje linijoje, kuri nuo grynai katalikiškoje dvasioje vedamo laikraščio neatbaido įvairių pažiūrų skaitytojų bei rašytojų bendradarbių. Šiuo atžvilgiu, bendradarbių įvairumu ir gausumu, "Draugas" pirmauja visoje liet. spaudoje.

LEONARDAS ŠIMUTIS, vyriausias "Draugo" redaktorius, prie savo darbo stalo redakcijoj.
LEONARDAS ŠIMUTIS, Editor-in-Chief of the Lith. daily "Draugas".

Dienraštis yra sutelkęs per 1000 bendradarbių, korespondentų, informatorių visuose penkiuose pasaulio žemynuose, kur tik yra lietuvių.

Vyr. redaktoriui talkina, kaip vienas iš redaktorių, buv. marijonų spaudos moderatorius kun. V. Bagdonavičius, gilios kultūros ir plačios erudicijos rašytojas, davęs puikių rašinių visuomeniniais, literatūros, filosofijos ir kt. klausimais. Kun. K. Baras yra pirmojo puslapio, tarptautinių bei politinių žinių redaktorius, žurnalistikoje iškilęs dar Nepr. Lietuvoje ir pasižymėjęs kaip aštrus polemikas, drąsiai ir taikliai mokąs ginti savo liniją.

Rašytojas Aloyzas Baronas tvarko korespondencijas ir lietuvišką kroniką ("Aplink mus", "Iš toli ir arti"). Kūrybingo beletristo plunksna ir čia negali nepalikti savo žymės, dėlto dienraščio korespendencija turi pagrindo išvengti diletantizmo, kuris ypač braunasi iš gausybės vietos menko mokslo ir menkų sugebėjimų, nors dažnai ir labai gerų norų raštininkų.

Ignas Sakalas, prityręs JAV lietuvių spaudos darbuotojas yra technikinis redaktorius ir tvarko "laužymą" bei korektūras.

Kun. Dr. J. Prunskis redaguoja šeštadieninį kultūros priedą, įvestą nuo 1949 metų ir pavadintą "Mokslas, Menas, Literatūra". J. Prunskis, be abejo, yra vienas žymiausių lietuvių žurnalistų, visą savo gyvenimą, energiją ir gabumus skyręs lietuviškajai spaudai. Jis iškilo Nepr. Lietuvoje kaip vienas iš "XX Amžiaus" dienraščio redaktorių savo pasikalbėjimais(interview) ir reportažais; turėdamas fenomenalią atmintį ir sugebėjimą magnetofono juostelės tikslumu atpasakoti kalbovo žodžius, jis buvo laikomas geriausiu tos srities reporteriu; prof. Vaclovas Biržiška yra išsireiškęs, jok kunigas Prunskis esąs vienintelis žurnalistas, kuris pasi-

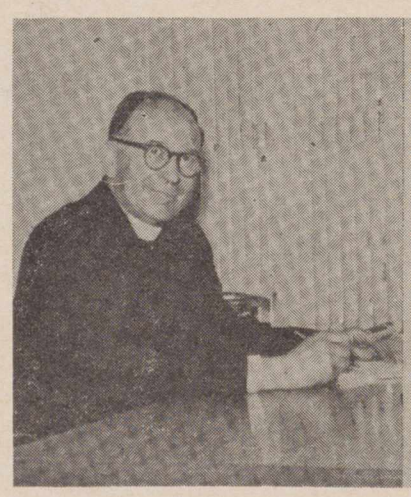

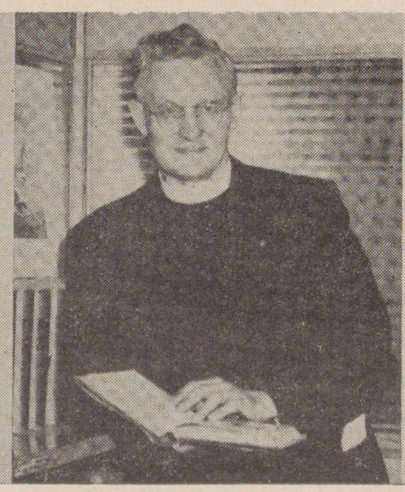

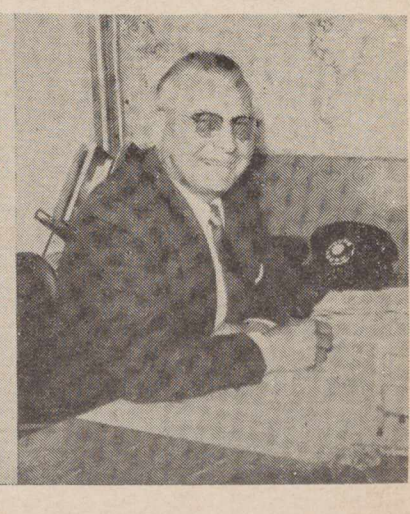

Kun. Alb. Spurgis, TT Marijonų spaudos naujai paskirtas direktorius.
Rev. A. Spurgis, MIC, in charge of the Marian publications, Chicago, Illinois.

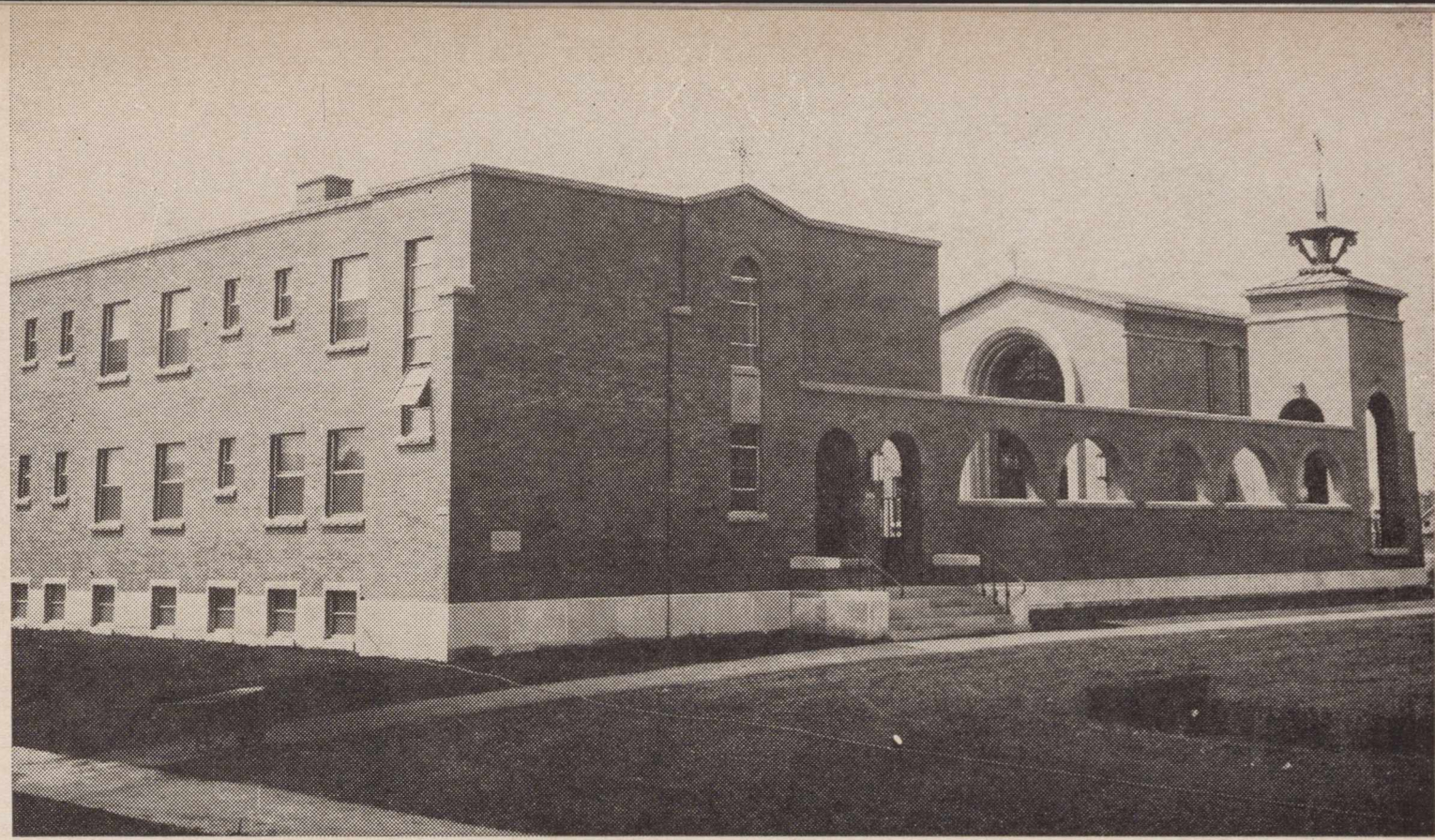

TĖVŲ MARIJONŲ moderniškai pastatytas vienuolynas ir koplyčia.

kalbėjime nieko "neprimeluoja" ir galima leisti spausdinti net nepatikrinus. Jo reportažai patrauklūs įvairumu ir "personažų" bei temų išradingumu. Jo platus žvilgsnis į kultūrą bei kultūringas įvairių pažiūrų asmenų traktavimas įgalino jo radaguojamą kultūros priedą padaryti turiningą ir gausų bendradarbių skaičiumi, gyvą ir platų informacijomis, ne be to, žinoma, kad nebūtų laikomasi katalikiškų principų, vertinant veikalus ar pasisakant lietuviškosios kultūros klausimais.

Priedas yra 8 dienraščio formato puslapių ir dėl to nepatogus norint sudaryti komplektus; toks kultūrinis lobis dažno skaitytojo būtų mielai komplektuojamas, jei priedas būtų tvarkomas perpus mažesnio formato.

Priedas savaitėmis paeiliui turi moterų, mokytojų, akademinio jaunimo ir humoro (Spygliai ir Dygliai) skyrius. Dažnesnė yra "Mūsų kalbos" skiltis. Pats dienraštis turi dar daugiau skyrių, kaip sporto, ateitininkų, vyčių, sveikatos, teisės, skautų ir kt.

Dienraštis paprastai išeina 8 psl. Švenčių metu jis esti padidinamas ir panašėja į amerikoniškąsias kelių dalių sekmadienines laidas. (Tos laidos,, kaip pavyzdžiui, pernykštė Kalėdų, į amerikoniškąsias panašios ir skelbimų gausumu.).

Adminsitracijai vadovauja buv. Nepr. Lietuvoje "žaibo" b-vės dir. J. R. Valaitis, prityręs savo srities specialistas, gabus organizatorius. Skelbimų reikalais rūpinasi A. Daugirdas, taip pat "žaibo" žmogus. Tėvų marijonų spaudos direktorium yra kun. A. Spurgis, naujai paskirtas, kaip ir naujas moderatorius — kun. P. Garšva, MIC, Argentinoje redagavęs "Laiką" ir pasireiškęs kaip gabus spaudos darbininkas, jau ir "Drauge" užsirekomendavęs kultūringais vedamaisiais.

Kun. P. Garšva yra kartu ir Lietuviškosios Knygos Klubo direktorius. LKK, anksčiau vadovautas V. Bagdanavičius, yra išleidęs vertų įvairaus turinio veikalų, daugiausia dailiosios literatūros, novelių ir romanų. Į tą romanų skaičių įeina 8 "Draugo" romano konkurso premijas laimėjusieji veikalai. (Romano konkursas pradėtas 1951 m., už geriausią iš atsiųstųjų rankraščių skiriant $1,000 premiją). Per 8 metus LKK išleido 46 veikalus, iš kurių tik 4 vertimai.

Prie "Draugo" veikia pats didžiausias liet. knygos platinimo centras skleidžiąs visus laisvojo pasaulio lietuviškuosius leidinius. Pastaruoju metu "Draugas" perėmė visų, senų ir naujų, "Terros" leidinių platinimą.

Sukaktuvininkui lietuvybės darbe linkime geriausios sekmės. **P. B.**

Andrius Daugirdas, skelbimų direktorius.
A. Daugirdas, Advertising Manager of the daily "Draugas".

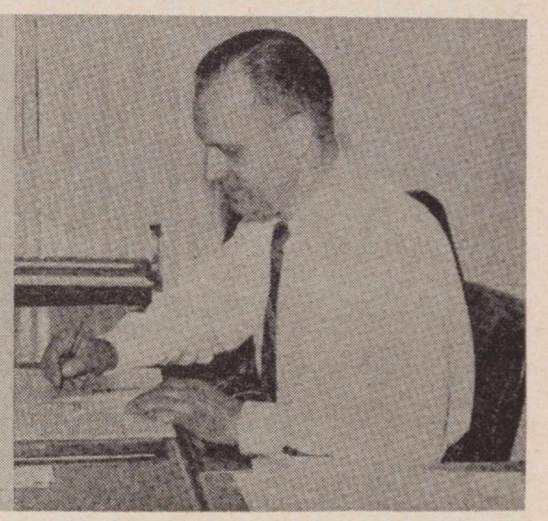

Juozas Valaitis, "Draugo" administratorr.
J. Valaitis, Chicago, Ill. circulation Manager of the daily "Draugas".

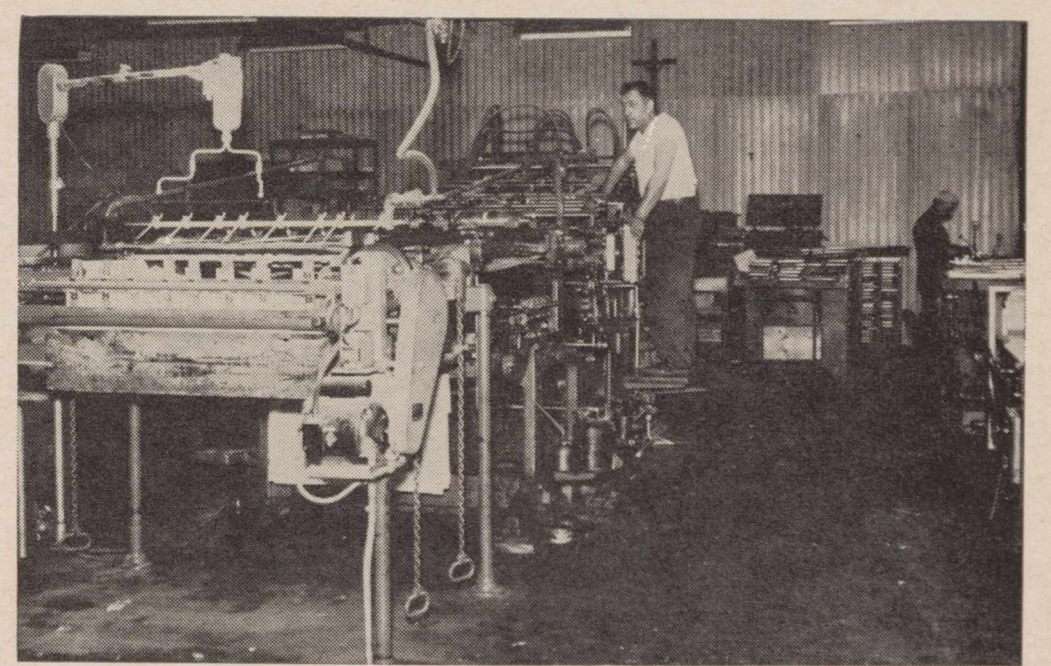

Viena iš spaustuvės mašinų, kuriomis spausdinami laikraščiai ir knygos.

BENDRAS TT MARIJONŲ vienuolyno ir "Draugo" būsto (dešinėje) vaizdas.
The new building of "Draugas", Lithuanian Catholic daily, offices and the monastery of the Marian Fathers, Chicago, Ill.

JUOZAS BALČIŪNAS-ŠVAISTAS, rašytojas, mokytojas, karys, Chicago, Illinois.
JUOZAS BALČIŪNAS-ŠVAISTAS, author, editor, colonel of Lithuanian army.

JUOZAS ŠVAISTAS, šių metų "Draugo" romano konkurso laureatas, yra gerai žinomas vyresniosios kartos rašytojas, literatūros darbą pradėjęs 1912 metais. Rokiškietis, gimęs 1891 m., J. Balčiūnas buvo mokytoju, kariu, redaktorium, lektorium, švietimo referentu. Pasitraukęs nuo komunistų, gyveno Vokietijoje, o nuo 1949 m. gyvena JAV-se, Chicagoje, prieš porą metų išėjęs į pensiją ir galįs visą laiką skirti literatūrai.

Nepriklausomybės pradžioje bendradarbiavęs periodikoje, keletą apysakų ir scenos raštų išspausdinęs "Skaitymų" žurnale, kurį laiką Švaistas dalyvauja revoliucingame "Keturių Vėjų" sąjūdyje ir 1927 m. debiutuoja dviem stipriai originalaus stiliaus apysakomis "Šilkinė suknelė" (ir Kerpių berniūkštis). Kitais metais išeina jo apysakų knyga "Naujan gyveniman". Sekantį dešimtmetį dalyvauja perijodikoje ir su naujų apysakų rinkiniu pasirodo tik 1937, "Meilės vardu". Čia autorius, nusikratęs stiliaus manierų, pasirodo kaip intriguojantis pasakotojas, miestelėnų ir inteligentų pasaulio vaizduotojas. Tremties metuose Švaistas išleido smulkios beletristikos rinkinį "Siela lagamine" ir porą did. apysakų "Rašau sau" ir "Paskutinį kartą tave klausiu". Gyvendamas JAV perijodikoje išspausdino atsiminimų pluoštą ir daugiau pasinešė į tautosaką, išleidęs stilizuotų liaudies pasakų rinkinį "Aukso kirvis" ir viena fabula pasakų pynę" Petras Širvokas". 1953 m. išleido naujų apysakų knygą "Eldorado", o 1958 "Trys žodžiai". Skyrium paminėtina satyrinė apysaka išsp. periodikoje "Aš numiriau", kuri rodo autorių galintį duoti įdomių šio žanro kūrinių. Premijuotasis romanas "Jo sužadėtinė" yra naujas autoriaus laimėjimas kurti didesnės apimties beletristiką (1955 m. išėjo vertas dėmesio romanas "Knygnešių pėdsakais"). "Jo sužadėtinė" — biografinis V. Kudirkos gyvenimo romanas.

NE SAVO RŪBU

JUOZAS ŠVAISTAS

Ištrauka iš 1958 metų "Draugo" romano konkurse premijuoto romano "Jo sužadėtinė"

Jau antrieji metai jaunasai Kudirka tik tėvams Vincas ar Vincelis. Visiems kitiems — kunigėlis. Bendrąja prasme, su trečiaisiais asmenimis bekalbant, irgi — mūsų kunigėlis. Kasdien sutana nevilki. Bet ir be sutanos visų akyse ir sąmonėj jis kitoks, ypatingesnis — paslaptimis apgaubtas. Bernai ir samdinės, kur sutikdamos, žemai nusilenkia ir taria: "Garbė Jėzui Kristui". Ir į ranką bučiuoja. Jo rankos švelnios, visada baltos, jokio darbo nevarginamos, vistiek kaip ir nejauku, drovu. Bet taip turi būti: tokia tvarka, toks būdas. Juk samdiniai žemesnės kategorijos —jie tarnai. Jie ir tėvams bučiuoja į rankas.

Kunigėlis gyvena atskirai. Jam užleistas šviesus erdvus kambarys pastogėj, vadinamas salka. Tas kambarys skirtas garbingiems svečiams. Šiuo metu Kudirkos garbingesnio svečio neturi.

Vos tik įžengė Kudirka į savo kambarį po vakarienės, vos tik pasijuto vienas, bematant užgulė tas pats sunkumas. Tos pačios kančios atsinaujino. Gal tiek nekentėtų ir nesikankintų, jei nejaustų tosios pagarbos, rūpestingumo, kurių nebevertas jau.

Kambaryje padvelkė mergišku skaistumu. Savotiška, sakramentališka aplinkuma supo. Visur švaru, jauku — Jonieškos pasidarbuota. Kampe ant stalelio didžiulė puokštė alyvų, pamerktų stikliniame inde. Švelnus jaudinąs kvapas. Čia pat žalvarinė žvakidė, naujai nušveista. Joje stambi stearino žvakė. Tokių pat žvakių pundelis atsargai. Bendrojoj troboj tik žibalinė lempa. Jeigu žvakės, tai iš lajaus.

Lova minkšta, gurgždančiomis paklodėmis patiesta, kaip skaisčiam jaunavedžiui. Visi lovos skalbiniai švieži, išvėdinti. Kvepia oru ir saule. Prie lovos, kojūgaly metalinis trikojis su lanku viršuje. Ten didžiulis emaliuotas dubuo. Jame skaidrus šarmingas ežero vanduo nusiprausti. Čia pat ant tam tikro laikiklio, prie trikojo lanko lanko pritvirtinto, MYLO MOLODOSTI (Jaunystės muilas). Gabalėlis neatplėštas, reiškia nenevartotas. Ant įvalkalo (gabalėlis panašus į priegalvėlį) jauna, sveika mergaitė, plačiai dekoltuota krūtine. Mergaitė bravūriškai šypsosi, muilas kvepia žibuoklėmis. Pirmiau būdavo muilas ŽUKOV. Dideli kūbai ir stambus, juodas repečka vabalas. Tą muilą, smulkiai supiaustytą ir dabar tebevartoja visa šeima, samdiniai ir ežere žlugtą skalbia.

Visa tai pastebi, mato ir jautriai pergyvena Vincas. Šiurpas nukrato. Pasijunta tartum šventvagis. Juk apvagia šventą, giliausią pamotės jausmą, tėvo pagarbą, išdidų pasitikėjimą, kantrų pasiaukojimą. Atstumia jį gėlės — švelnios, nekaltos. Nupurto lova — švari, baltutė. Lyg būtų purvinas, visas biauriai susitepęs.

Prieina prie lango. Platus, didžiulis. Lengvas nertinis uždangalas, kaip jaunosios veliumas. Praskleidžia, plačiai praveria. Sunkiai visu kūnu parimsta.

Saulėlydžio atšvaistas tebėra neužgesęs. Palangėj dar stipresnis alyvų kvapas — baltųjų, lelijavųjų. Devynbalsės lakštingalos, viena kitas perrėkdamos, svaigsta pakrantės krūmuose. Retkarčiais sukvarksi varlėnas gerkliniu išgverusiu balsu, visai nepataikydamas į darnų, melodingą lakštingalų suokimą. Ežere tebeplekši. Gyvenimas nesustojęs. Lengvai tėkšteli irklai ir pasirodo žiburiai. Matyt, vėžauja. Vandens paviršius vis daugiau ir daugiau apsitraukia rūku. Baltas pieninis rūkas, lyg šviežios putos.

Akyse vaizdas, o sieloj išgyvenimas:

"Bus giedra, saulėta diena... O kokios gi mano dienos? Kaip aš čia jas praleisiu ir iškentėsiu? Iki mokslo pradžios juk du su puse mėnesio...'

Anapus ežero miškas. Dieną jis labai žavus, patrauklus. Dabar juodas, baugus. Lyg ten būtų plėšikai ir piktieji žvėrys susimetę.

"Argi ir mano tokia juoda, nepraregima ateitis? Jau laikas būtų nusistovėti. Juk dvidešimt vieneri metai. Tokius į kariuomenę ima, subrendusiais laiko. O aš?..."

Pasitraukia nuo lango, atsisėda prie stalo. Alkūnėmis atsiremia. Kietai suneria rankas ir prisispaudžia prie smakro.

"O gal atvirai pasisakyti, viską išdėstyti, ir baigta! Kaip bus, taip! Bent vienas galas: prakeiks, išvarys... Nebeliks tos veidmainystės, vaidinimo — aiškesnis pasidarys kelias. Kaip eisiu, taip — bent jau žinosiu ir pats sau vienas tvarkysiuos..."

Staiga atmeta rankas ir pakrato galvą.

"Bet ne! Gal peržiauru būtų taip staiga? Gal pasiseks pamažu, palaipsniškai išsiaiškinti? O gal kas nors iš šalies padės, įtikins?.. Nuo ketvirtosios klasės neatlaidžiai prirėmė. Šiaip taip išsisukdamas užbaigiau šešias. Toliau jau taip susidėjo: arba — arba? Neatsilaikiau. Tyčia prastai laikiau egzaminus. Ir čia nepavyko — vistiek priėmė. Štai jau pora metų ne savo rūbu ir svetimo uždėtu jungu."

Vėl suneria rankas ir pradeda lyg melstis:

" Viešpatie, Viešpatie! Už kieno nuodėmes mane baudi? Dėl kieno nusikaltimų turiu taip kentėti? Kodėl aš negaliu eiti tuo keliu, kuriuo pats noriu, kuris man mielas ir malonus? Argi jau kitos išeities nebėra, kad namuose pasiliktų santarvė ir meilė? Tėvas karštas, atkaklus... Juk mano gyslose irgi Kudirkų kraujas! Nenoriu susikirtimo, nenoriu šeimos dramos... Bet kaip išvengti? O Viešpatie, Viešpatie!"

Paskui atsiklaupia ir iš tikrųjų nugrimsta karštoj, nuoširdžioj maldoj.

Padangėse šviesiau. Aiškiai brėkšta. Galutinai išvargęs, nusikamavęs virsta į lovą.

IŠ LAUREATO ŽODŽIO PREMIJOS ĮTEIKIMO ŠVENTĖJE

"Veikalo vardas labai kuklus— Jo sužadėtinė. Bet turinys ir prasmė gilūs. Tai Vinco Kudirkos iškilmingoji priesaika ir netgi viso gyvenimo pasiaukojimas. "Lietuva! susižadėjau su tavim ir liksiu ištikimas, kol man vieko užteks."

Kiek galėdamas vengiau pigios patriotinės deklamacijos. Visur ieškojau gilesnės prasmės ir namiškumo.

Labai norėčiau, kad šis mano veikalas taptų "Neramioji" knyga"...

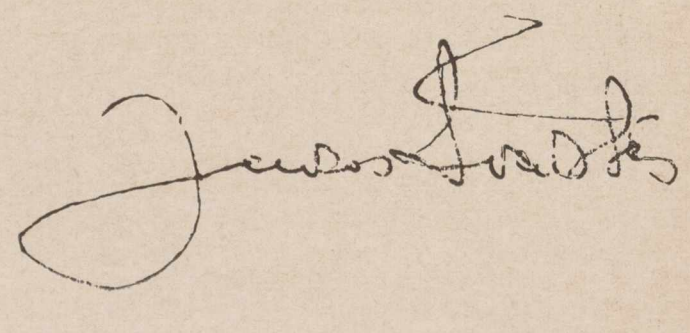

Stasys Santvaras

KASDIENINĖS MŪSŲ DUONOS

Kai žemėn svyra tik pražydusios aguonos,
Kai slegia tiek minčių liūdnų –
O, Dieve, duok mum kasdieninės duonos –
Linksmų ir žaidžiančių pavasario dienų.

Mirtis su rudenio audrom į langus daužos,
Naktis vaiduoklių kupina
Ir griauna bokštus viesulai padaužos,
Kaip stirna įbauginta jau širdis mana...

Tu lėkti saulėn prikeli nakties plaštakę,
Varsom Tu žiedus aprengi – –
Ir bėga į Tave, vilties netekę,
Suklupę rytmečio žaliajam prieangy...

Kai žemėn svyra tik pražydusios aguonos,
Kai slegia tiek minčių liūdnų –
O, Dieve, duok mum kasdieninės duonos –
Linksmų ir žaidžiančių pavasario dienų...

AGNUS DEI

Aš nepajėgiau perprasti aukštos padangės raštų,
Širdis į žemę puolė ir nekėlė – –
Kad saulės spindulys dar džiaugsmo spindulį atneštų,
Meldžiu Tave, o Dievo Avinėli...

Kaip sudaužytą indą, palikau aš gimtą gatvę,
Lemties vargai, lyg dėlės, širdį gėlė – –
Kad verkiančia širdim apverkčiau nebegrįžtančią jaunatvę,
Meldžiu Tave, o Dievo Avinėli...

Bridau neperbridau aš gundymų bedugnio klano,
Dvasia į žemę puolė ir nekėlė – – –
Kad saulės spindulys atneštų viltį širdžiai mano,
Meldžiu Tave, o Dievo Avinėli...

DŽIAUGSMAS

Žaliam tėvų sode pražydusi vyšnia,
Baltieji debesų žirgai tarp mėlynų skliautų,
Godojama ir laukiama širdies viešnia –
Tai tu, tai tu, tai tu...

Ir deimantai, ir perlai, ir gėlių žiedai,
Ir pasaka jaunatvės godų ir slaptų,
Ir skrendančio pavasario girti vaizdai –
Tai tu, tai tu, tai tu...

Gali prarasti meilės žiedus mylimos,
Gali netekti vasaros dainuojančių krantų –
Dienas, lyg vyno indus, vėl pripildai šilimos
Tik tu, tik tu, tik tu...

Padangė vėl tokia graži, tokia skardi,
Kaip kregždės, lekia mintys saulės amžinu plentu,
Nes ir danguj, nes ir laukuos, nes ir širdy
Tik tu, tik tu, tik tu...

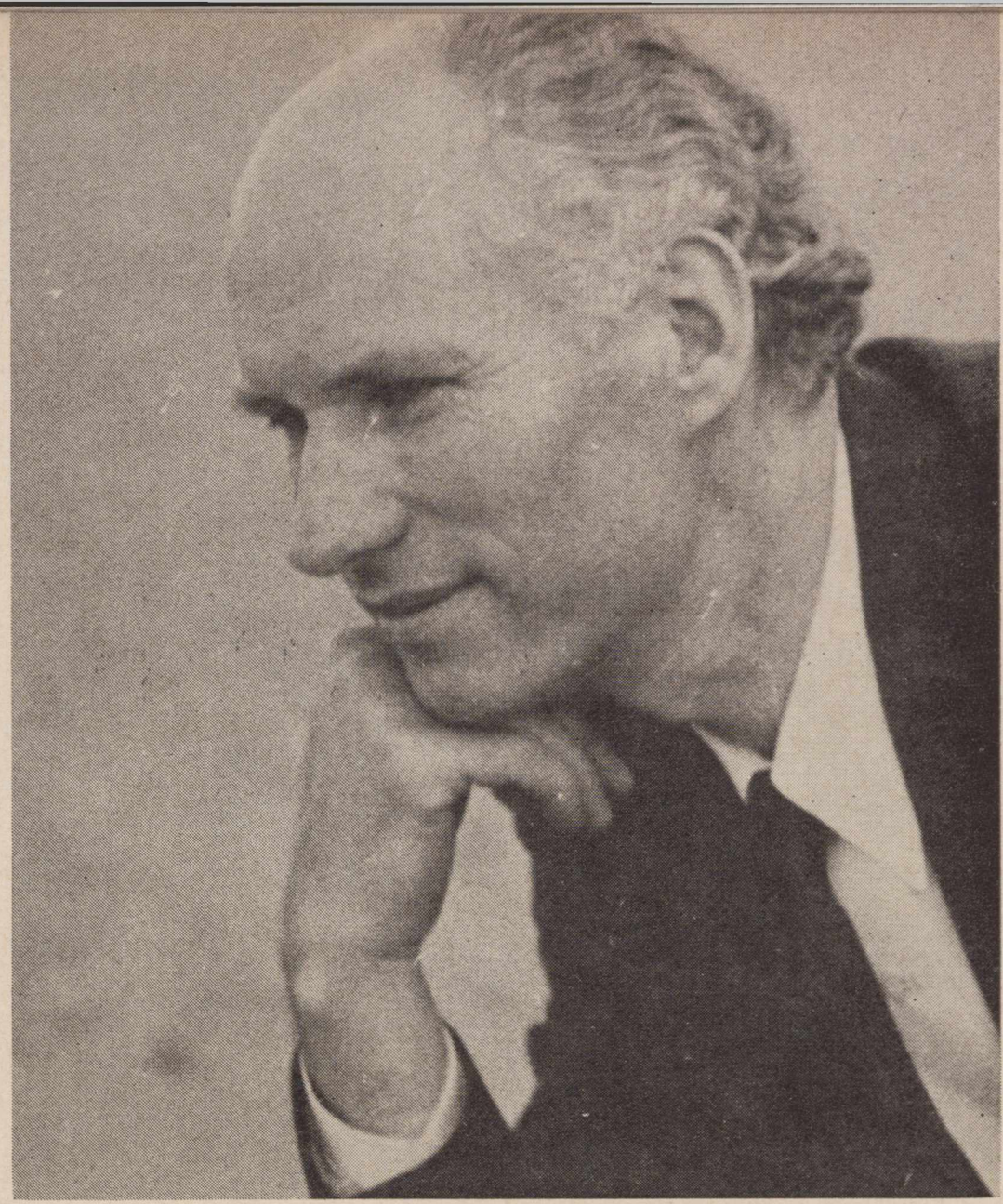

Foto Daumantas Čibas

STASYS SANTVARAS, poetas, dramaturgas ir buv. Valstybės Operos dainininkas.
STASYS SANTVARAS, poet, drama writer and solois, South Boston, Massachusetts.

STASYS SANTVARAS (g. 1902) yra vienas žymiausių pirmojo Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio laikotarpyje išaugusių poetų, vienas iškiliausių to meto talentų, priimtas į reprezentacinį literatūros žurnalą "Barą". Pradėjus eiti "Židiniui", Santvarą įvertino jo red. V. Mykolaitis Putinas, spausdindamas S. eiles ir trilogijos "Minių Mylimoji" II-ją dalį (I-ma dalis išleista atskira knyga). Jo pirmasis poezijos rinkinys "Saulėtekio maldos" (1924) atgaivino liet. simbolizmo tradiciją. Autorius nepriklausė jokiai srovei, jis ėjo individualiu savu keliu, vėliau per 12 metų neišleidęs rinkinio, tačiau atskirais dalykais periodikoje pasireikšdamas naujais autentiškais kūriniais, atkreipiančiais literatų dėmesį darančiais įtaką kitiems ir keliančiais neosimbolizmo vardą. Jo nuolatinė tema — žmogus buities kelionėje, jo ritmas lėtai, iškilmingai skambantis jambas, strofos nelygios, kaip ir eilutės, kurių ilgis nutrūksta, pasibaigus minčiai arba tęsiasi, tęsiantis minčiai ir vaizdui. Juo toliau, tuo labiau forma klasikėja, o buities valdovas ir Praamžius tampą krikščioniškuoju Dievu. Paskiausiuose eilėraščiuose ai Dievo ir žmogaus santykis išvirsta aiškia religine forma. Kai kurios S. vadinamos "maldos" ir eilės sūnui, yra tikri poezijos perlai. — Šie eilėraščiai paimti iš ką tik išleistos rinktinės knygos "Atidari langai".

SĖJĖJAS

Aš vaikas, kaip kiti vaikai, Dangaus vardu atėję,
Ir mano motina, kaip milijonai motinų kitų – –
Ak, vaikas aš tautos, kurią pirkliai pardavinėja,
Kurią, kaip vergę, maino jie prekyvietėj tautų.

Kaip naktys girią, taip rūstybės mano širdį slegia,
Ir, tartum sniego pūga, šėlsta keršto trokštanti aistra – – –
Ji drasko viltį, ir tikėjimą, kaip lobį vagia,
Nėr vasaros, nėr poilsio ir džiaugsmo nebėra...

Ateik, pavasario sėjėjau, į tą plyną lauką,
Kaip derlų kviečio grūdą, meilę Tu pasėk manon širdin – –
Mylėti priešą aš galėčiau, tartum tikrą draugą,
Įmesčiau neapykantą aš atgailos ugnin...

Ateik, taikos Sėjėjau, į taikos grobikų mugę,
Te priešų širdys meilėj plazda, kaip laisvi dausų drugiai, –
Ir saulėj vėl blizgės po vėtrų vandenys atslūgę,
Ir žemėj duona vėl kvepės žali laukų rugiai...

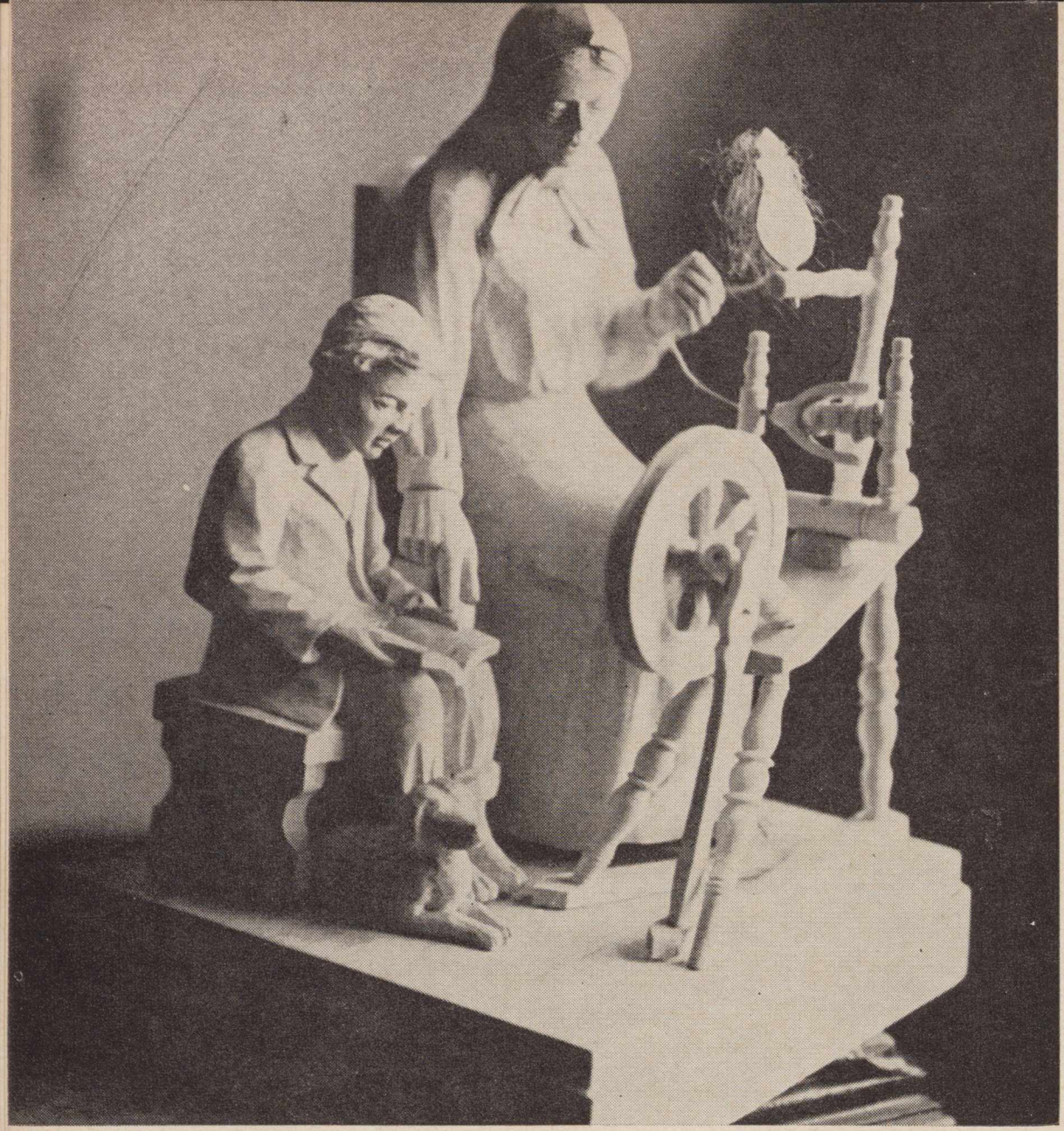

LIETUVIŠKOJI "VARGO MOKYKLA", dail. P. Rimšos "Vargo mokyklos" imitacija.
LITHUANIAN MOTHER SCHOOL during the czarist regime in occupied Lithuania.

LIETUVYBES ISLAIKYMO SEIMOSE PROBLEMA

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO ANKETA

Vaikų ateičiai reikia aukotis

Dažnai baiminamės, kad mūsų organizacijų, spaudos ir lituanistikos mokyklų pastangos jaunąją kartą išlaikyti lietuvišką gali būti ir nesėkmingos. Todėl neišvengiamai tenka šeimą laikyti pačiu pagrindiniu tautinio auklėjimo veiksniu. Ir labai mėgstama šeimą apkaltinti nepakankamai rūpestinga jaunosios kartos auklėtoja. Ir todėl labai pravartu pažvelgti į tokią šeimą, kuri savo vaikų lietuvišką auklėjimą laiko savo pagrindiniu uždaviniu ir kuri savo vaikų ateičiai pasiryžusi aukoti daugelį su šiuo tikslu nevisai suderintų patogumų, uždarbių ir t. t.

Štai viena lietuviška šeima iš Cicero, Ill. Jis yra inžinierius, mokėsi Kaune, o inžinerijos mokslus pabaigė Hannovery, Vokietijoj. Ji — mokytoja, vokiečių okupacijos laikais baigusi Šiaulių mokytojų seminariją, visą stovyklų laiką Vokietijoje dirbusi lietuvių mokyklose. 1948 metais juodu sukūrė šeimą, o sekančiais 1949 metais juodu atvyko iš Vokietijos į JAV. Tada jis turėjo 29 metus amžiaus. Tai Broniaus Baukio šeima. Baukiai augina dvi mergaites, kurių viena — Elzbieta — šiais mokslo metais lanko Cicero lietuvių šv. Antano parapinės mokyklos trečiąjį skyrių, o antroji — Raminta — tos mokyklos antrąjį skyrių.

Amerikoje Baukys dirbo ir rūpinosi šeimos dabartimi ir ateitimi. 1957 metais juodu įsigijo vieno buto namus. Baukienė buvo namuose, augino ir auklėjo dukreles. Nuliekamu laiku ji dirbo ir visuomeninio darbo: dirbo lituanistikos klasėje, įsijungė į vadovavimą skautams (Vokietijoj įsigijus paskautininkės laipsnį), prisidėjo prie jaunuomenės rengiamų pramogų programos perengimo ir t.t.

Baukių mergaitės lanko lietuviškas pamokas Cicero šv. Antano parap. mokyklos lituanistikos klasėje. Savo grupėse jos yra tarpe pirmaujančių mokinių savo mokslo pažangumu, geru elgesiu, tvarkingumu bei darbštumu ir lietuvių kalbos mokėjimu. Ypač jaučiamas tėvų rūpestingumas ir jų auklėjamoji vaikams įtaka. Todėl "Lietuvių Dienoms" užklausus, ir buvo pasiūlyta prašyti šią šeimą pasisakyti savo vaikų bendrojo ir ypač lietuviškojo auklėjimo klausimais.

J. Kreivėnas

BAUKIŲ ŠEIMA. "Vakare, kai tėtis grįžta, kai visa šeima namuos..." B. ir A. Baukiai su dviem dukrelėmis gyvena Cicero, Illinois. (Žiūr. čia spausdinamą Aldonos Baukienės atsakymą į "Liet. Dienų" anketą lietuviybės ugdymo šeimoje problemomis.).
Mr. and Mrs. B. BAUKYS of Cicero, Ill., with their daughters.

Darome visa, kas galima

Ligi vaikų darželio mano mergaitės augo namuose, girdėjo tik lietuvių kalbą ir jautė tik lietuvišką aplinką. Šeimoje kasdieninėj kalboj ir suaugusieji saugojomės vartoti svetimų kalbų žodžius svarbiausia todėl, kad negryna kalba neturėtų įtakos mergaitėms. Tokiu būdu jos namie išmoko kalbėti tik lietuviškai.

Dar nepradėję lankyti vaikų darželio, mergaitės namie pramoko lietuviškai skaityti ir truputį rašyti. Veik kasdien joms pasakodavau pasakėles, kur įpindavau ir lietuviškų vardų, klausydavomės lietuviškų radijo programų, mokiau jas lietuviškai melstis, dainuoti, žaisti. Žaidimo draugais parinkdavau tik lietuviškai kalbančius vaikus.

Sulaukusios penkerių metų ir pradėjusios lankyti lietuviškos parapijos vaikų darželį, suprantama, mano mergaitės turėjo anglų kalbos sunkumų, nes jų angliškas žodynas buvo ribotas vos keliolika atsitiktinai išmoktų žodžių, kurie nelietuviškoj aplinkoj gyvenant neišvengiami. Tačiau per kelis mėnesius su darželio mokytojų seselių kazimieriečių pagalba anglų kalbos sunkumai buvo nugalėti. Vyresnioji vėliau, baigiant pradinės mokyklos pirmąjį skyrių, savo klasėje buvo atžymėta kaip pažangiausia žodžių raidžiuotoja (spelintoja). Taip pat ir sekančiais metais antrame skyriuje jų mokslo pažangumas buvo įvertintas geru pažymiu. Tuo **noriu pabrėžti, kad,** mano patirtimi,**tėvams nėra ko baimintis, kad jų vaikai pradės lankyti vaikų darželį ir pradinę mokyklą nepakankamai mokėdami anglų kalbos.** (Mūsų pabraukta. Red.). Tik lietuviškai kalbantieji vaikai šiame krašte neturi sunkumų pasivyti mokykloje tik angliškai tekalbančius savo draugus.

Su vaikų darželio ir pradinės mokyklos lankymu prasidėjo mano kasdieninė kova už mergaičių lietuvių kalbą, jos vartojimą namie. Buvo griežtai įsakyta ir kiekvienu atveju primenama namie kalbėti tik lietuviškai. Tačiau tenka dėti labai daug pastangų, kad namai atsvertų augantiems vaikams atsiveriančio amerikoniško pasaulio įtaką. Anglų kalbos žodynas ėmė smarkiai didėti, o lietuvių kalba neišvengiamai paliko reikalinga tik siauresniam kasdieniniam vartojimui namuose. Pastebėjau, kad mergaitės lietuviškai tekalba tik su tėvais, o įvairiais mokyklos ar žaidimų reikalais kalbėdamosios net ir tarpusavy imasi angliškų išsireiškimų. Suprantama, kad be tėvų pagalbos patys vaikai jokiu būdu neįstengs padidinti lietuviško žodyno. Mokykloj leidžiamas laikas, mokyklos gyvenimas ir lietuviško žodyno ribotumas pasidaro lietuvių kalbos nevartojimo priežastimis. Mes šeimoje nutarėme, kad tėvų dalyvavimas vaikų pokalbiuose ir nuolatinis išsireiškimų kontroliavimas yra pagrindinės ir būtinos priemonės siekiant, kad vaikai lietuvių kalbą naudotų savo pokalbiuose.

Savo praktikoje aš leidžiu savo mergaitėms išsipasakoti ir išsireikšti taip, kaip jos sugeba, nenutraukdama jų minties ir pasakojimo eigos. Pavyzdžiui: "Šiandien mes mokykloje turėjome fire drill" arba "Turėjome hearing test". Kada jos pabaigia pasakoti, aš išrenku nelietuviškus išsireiškimus ir juos keičiu lietuviškais. Kartais vienam ir tam pačiam pavadinimui parenku ir po kelis žodžius, kad būtų mergaitėms geriau suprasti ir įsiminti.

Antras mūsų lietuviškų žodžių šaltinis — skaitymas. Aš stengiuosi, kad mūsų mergaitės kasdien bent po dešimt minučių skaitytų lietuviškai. Tai vykdau dėl dviejų priežasčių: a) siekiu plėsti jų lietuvišką žodyną ir b) pratinu lietuviškai skaityti. Kasdieninėj kalboj mes niekad nevartojam tiek lietuviškų žodžių, kiek vėliau jų reikės besimokant ir jų akiračiui vis besiplečiant. Tinkamai platų žodžių lobyną vaikai tegali gauti tik iš spaudos. Savo pareiga laikau ne tik savo mergaitėms parūpinti laikraštėlių ir knygelių, bet ir įpratinti ta lietuviška spauda naudotis. Skaitymo pratyboms paįvairinti mes stengiamės nepraleisti dienos bent be poros sakinių lietuviško diktanto.

Mergaitės lietuviškai skaito su noru, ypač domisi "Eglute" — eilėraščiais, mįslėmis ir t.t. Ypač patiko naujoji šių metų "Eglutė". Vyresnioji mėgsta eilėraščius, ypač L. Žitkevičiaus, V. Nemunėlio, Putino. Mergaičių skaitymui ir net rašymui aš pati laiko netrunku. Paprastai jos įsitaiso virtuvėje prie stalo, o aš siuvu ar atlieku kokius namų ruošos darbus ir tuo pat metu seku jų darbą ir dalyvauju pokalbyje.

Bet aš bijau, kad vien tik tėvų pastangų gali ir neužtekti. Todėl aš siekiu, kad mano mergaitės kiek galima daugiau būtų lietuviškoj aplinkoj. Jos abi yra skautės ir bendrauja su savo vienaamžėmis mergaitėmis, išmoksta dainelių, žaidimų, lietuviškų papročių. Čia jos pratinamos naudotis lietuvių kalba, net užsidėdamos cento pabaudą už pavartotą nelietuvišką žodį. Čia kalbos sunkumai yra visai tokie patys, kaip ir šeimoj: svetimi išsireiškimai, svetimi žodžiai. Atrodo, kad lietuvių kalbos reikalus čia visai gerai supranta ne tik vyresniosios vadovės, bet ir tos, kurios pradinę mokyklą baigė prieš kelis metus čia pat, Cicere.

Jos taip pat lanko lietuvišką baleto studiją, kurioje mokosi daugiau kaip dvidešimt lietuvaičių. Čia joms aiškinama vien lietuviškai ir yra gera proga po porą valandų savaitėje pabendrauti su savo vienmetėmis ir jų tarpe susirasti draugių.

Mes palaikome ryšį su šeimomis, turinčiomis panašaus amžiaus vaikų, kad mums svečiuojantis ir mūsų vaikai turėtų progos lietuviškai kalbėti ir žaisti. Daboju, kad mūsų mergaitės draugautų su tremtinių vaikais.

Mes manome, kad pats realiausias lietuviško šeimos darbo talkininkas yra lietuviška aplinka. Todėl mes siekiame išnaudoti visas galimybes ir surankioti kuo daugiau tokio laiko, kad mūsų mergaitės lietuvišką aplinką jaustų. Ir būtų žymiai sunkiau išlaikyti lietuviškai kalbančius vaikus, jei tų lietuvišką aplinką organizuojančių veiksnių — organizacijų, lituanistikos mokyklų ir kitokių lietuviškų subuvimų — nebūtų.

Ir vis tik galų gale reikia pasakyti, kad **lietuviškas vaikų auklėjimas yra labai sunkus ir net kiek problematiškas reikalas, nors nėra ir beviltiškas.** Įtempto tėvų, organizacijų vadovų, mokytojų ir spaudos darbo dėka mūsų vaikai gali išmokti mylėti visa, kas lietuviška, ir iš jų gali išaugti tie, kurie pavaduos mus.

A. Baukienė

MOKOMĖS LIETUVIŠKŲ DAINŲ: Pauliukonių Eglė skambina, o Laima ir Kęstutis dainuoja.

The yonger Lithuanian-American generation is learning Lithuanian songs: two young singers, Miss Laima Pauliukonis and Kęstutis Pauliukonis, are accompanied by their sister Eglė.

Sėkmingos pastangos

Redakcija, žinodama, kad O. ir P. Pauliukoniai Worcesteryje augina gausią ir pavyzdingai lietuvišką šeimą, kreipėsi į patį Pr. Pauliukonį, prašydama neatsisakyti pasidalinti mintimis su LD-nų skaitytojais, kuriais būdais ir priemonėmis jie savo šeimoje palaiko lietuvių kalbą, ugdo lietuvišką sąmoningumą ir kovoja su svetimomis įtakomis. Pr. Paliukonis, staiga užkluptas, sakosi tegalėjęs parašyti labai suglaustai ir tik prabėgomis, o visą šeimos auklėjimo darbą kukliai pavadino "pastangomis".

Jeigu patys mažiausieji Pauliukonių šeimos nariai dar, be abejo, tebėra gryniausi ir sąmoningiausi lietuviukai, tai ir vyresniaisiais, jau lankančiais aukštesniąsias amerikietiškas mokyklas, mes tegalime tik džiaugtis, kaip vienais iš pavyzdingiausių jauniausios kartos lietuviškųjų atžalų. Kad ir daugiau šeimų rodytų daugiau tokių pastangų!

Lietuviškuosius daigus šeimoje ugdant

Išlaikyti 10 asmenų šeimą ir ją leisti į mokslus gyvenimo sąlygos verčia abu tėvus eiti į fabriką dirbti, bet kad galėtume visą laiką patys prižiūrėti savo mažamečius ir rūpintis jų religinio bei tautinio auklėjimo pradais dirbame skirtingas pamainas. Tačiau kaip tradicinėje anų laikų lietuvių šeimoje, taip ir pas mus svarbiausias religinio ir tautinio auklėjimo vaidmuo tenka **motinai.** Ji nepritrūksta noro kantrybės ir ištvermės, nestokoja metodų ir suranda laiko su jaunimu užsiimti, juos nuteikti sau norima kryptimi. Svarbiausias dėmesys tenka priešmokyklinio amžiaus mažamečiams. Jų įgytas patirtis ir žinias vėliau papildo mokykla, organizacinis veikimas, lietuviškos spaudos skaitymas, bendravimas su vienmečiais ir t.t.

Didesnėje šeimoje visiems drauge gyvenant ir tik lietuviškai kalbant gimtosios kalbos išmokimas savaime vyksta. Kai tik vaikai pradeda kalbėti, nejauti, kai jų žodynėlis kas dieną turtėja. Juos pradedi mokyti trumpų maldos žodžių, pradžioje sudėjus rankutes pasakyti "Ačiū Dievuliui", paskui iš prof. kun. St. Ylos maldaknygės "Vardan Dievo" trumpų eiliuotų maldelių. O prieš einant į mokyklą, išmokomi visų poterių lietuviškai.

Taip pat vaikai mokomi eilėraščių, dainelių, giesmelių, pasakų bei žaidimų. Praktiškai taip daroma. Motina, besiruošdama virtuvėje ar šiaip ką nors dirbdama, dainuoja kokią vaikišką dainelę, ją kartoja kelis ar net keliolika kartų. Taip vieną, antrą dieną. Žiūrėk, jau vaikų lūpelės pradeda judėti ir, jei motina tyčia sukeičia dainos žodžius, jie ją pataiso. Beklausydami — išmoko. Kviečiami ir mažieji drauge dainuoti. O kai mažieji moka, kviečiami ir didesni į talką. Panašiai ir eilėraščių išmokomi žaidžiame visi šeimos nariai drauge. Mažieji ypatingai mėgsta žaisti. Lietuviškoms dainoms pažinti panaudojamas ir patefonas, vaikai labai mėgsta klausytis jo muzikos.

Dažnai vakare visi bendrai kalba poterius. Vienas iš jaunimo vadovauja. Pirmiausia leidžiama mažiesiems sukalbėti savo maldas, toliau jie klausosi vyresniųjų maldų ir, besiklausydami išmoksta, kai išmoksta, panori vadovauti bendriems poteriams. Tas mažuosius ugdo ir skatina mokytis.

PAULIUKONIŲ ATŽALYNAS SU MAMA: (stovi) Jūratė, Gražina, Rimantas, Živilė, (sėdi) Eglė, Pauliukonienė su jauniausia dukrele Laima, Kastytis ir Kęstutis su žaisliukų rankoj. (Žiūr. Pr. Pauliukonio, Worcester, Mass. atsakymą į lietuviškos šeimos problemų anketą.)

THE YOUNGER MEMBERS of Mr. and Mrs. Pr. Pauliukonis family with their mother, Mrs. Pauliukonis, Worcester, Mass.

Vaikai labai mėgsta pasakas. Vaikams jau sugulus ar kita proga dažniausiai motina pasakoja vieną ar dvi pasakas ir vis tas pačias kas vakaras. Vaikai atmintinai išmoksta pasaką ir išsiaiškina visus nežinomus žodžius. Jei mažoji Laima (2½ metų) tik klausosi pasakos, tai vyresnysis Kęstutis (5 m.) nepraleidžia nė vieno nežinomo žodžio. Tą patį darydavo ir vyresnieji, kai jie buvo tokio amžiaus.

Vaikai mėgsta daug kalbėti ir klausinėti. Jie turi klausimų visą galybę! Iš darbo grįžus nuvargusiai motinai norėtųsi, kad tie vaikai vieni pabūtų, bet tenka sukaupti jėgas ir išnaudoti kiekvieną progą, aiškinant jiems rūpimus klausimus. Klausimai atsakomi ne vienu žodžiu, smulkiai paaiškinant su tam tikru pamokymu.

Panaudojamos įvairios vaizdingumo priemonės, vaikų žaislai ir iliustruotos knygelės. Iš paveikslų pažįsta naujus dalykus, kurių aplinkoje nemato ir susidaro jų lietuviškas sąvokas. Atitinkamų žodžių pagalba mažieji pažįsta skaičius iki 10, išmoksta lietuviškai skaičiuoti ir pradžios lietuviško skaitymo. Dėl to mokykloje svetimoji kalba nenustelbia gimtosios ir nesugadina lietuviškojo akcento. Ir anglų kalbos tarimas tų vaikų, kurie pradėjo nuo pradžios mokyklos pirmųjų skyrių, yra taip pat neblogas.

Kai vaikai išmoksta keletą eilėraščių ir dainelių bei giesmių, tai surengiamos šeimoje "varžybos", kas daugiau padeklamuos, kas daugiau padainuos. O vaikai mėgsta pasirodyti savo žiniomis. Už tai, žinoma, tenka skirti premijas. Mažuosius nusivedam į jiems atitinkamus parengimus, ir kaip jie būna laimingi, kai išgirsta jiems žinomą eilėraštį ar dainelę. Tas jų džiaugsmas ir laimė tiesia kelią ateičiai.

Dėmesio centre yra mažieji: jei spėsi laiku — laimėsi. Vyresnieji ateina talkon. Jie turi padėti mamytei: jiems tenka ir dainelę padainuoti ir pasaką paskaityti ir pažaisti su mažaisiais. Čia pasireiškia jaunimo sumanumas ir kūryba. Tai taip kaip tie akmenėliai upės dugne, besitrindami viens į kitą, nejučiomis lyginasi.

Tautiniam auklėjimui į talką eina šv. Kazimiero parapijos mokykla,

Nukelta į 17 psl.

MELDŽIAMĖS: "Dieve, naktį šią žvaigždėtą..." (Pauliukonių Laima ir Kęstutis).

KLAUSOMĖS LIETUVIŠKŲ DAINŲ: Kastytis tvarko patefoną, Laima, Kęstutis ir Eglė klausosi.

PAMINKLAS DR. J. M. COLNEY ATMINIMUI

KOMITETAS dr. M. J. Colney (Aukštakalnio) paminklui statyti su paminklo pašventinimo ir iškilmingo akto garbės svečiais Waterbury, Conn.: (iš k. į d.) I eil.: Dr. A. Paprockas, Conn. valst. kongreso atst. W. Grize (Griškauskas), velionio našlė Antanina Colney, komiteto pirm. dr. P. Vileišis, konsulas A. Simutis, Waterbury miesto aldermanas F. Gvazdauskas; II eil.: vietos Balfo pirm. J. Brazauskas, narys J. Valkauskas, arch. E. Krasauskas, vietos A. L. Taut. S. pirm. M. Gureckas, narys M. Kleinaitis, vietos ALT-bos pirm. J. Trečiokas, ižd. C. Bagušas, svečias iš N. Y. V. Abraitis; III eil.: narys S. Gonaitis, narys A. Kušlis, paminklo autorius arch. Pranas Gaižutis, narys P. Montvidas, svečias iš N. Y. inž. A. Senikas, narys A. Čampė; IV eil. M. Paprockas.

DR. MATTHEW J. COLNEY MEMORIAL COMMITTEE with memorial dedication and reception honorary guests ir Waterbury, Conn. Foto J. Gaidys

PAMINKLAS dr. Colney, prieš porą metų mirusiam žymiam liet. veikėjui, Waterbury, Conn. Jo radijo programą tęsia ponia Colney.

THE MONUMENT in memory of Dr. M. J. Colney, in Calvery Cemetary, Waterbury, Conn., Foto J. Gaidys

PREL. JONAS BALKŪNAS, vidury, Maspeth, N. Y.,lietuvių parapijos, atšventusios auksinį jubiliejų, klebonas, su pirmaisiais tos parapijos steigėjais; iš kairės: Kasparas Galčius, Simonas Čerebiejus, Aleksas Veselka, Pr. Jočys. Pernai lapkrityje Maspeth lietuvių parapija tą 50 metų sukaktį paminėjo dideliu banketu Victorian House, Brooklyne; dalyvavo daugiau kaip 600 parapijos nraių ir svečių, jų tarpe Lietuvos gen. konsulas J. Budrys, LD leid. A. Skirius, daug kunigų ir kt.

MSGR. JOHN BALKŪNAS, Maspeth, N. Y., Pastor of Lithuanian Parish, with Parish committee members-founders; his Parish has marked its 50th an-niversary las November.

MASPETH, N. Y., PARAPIJOS STEIGEJAI

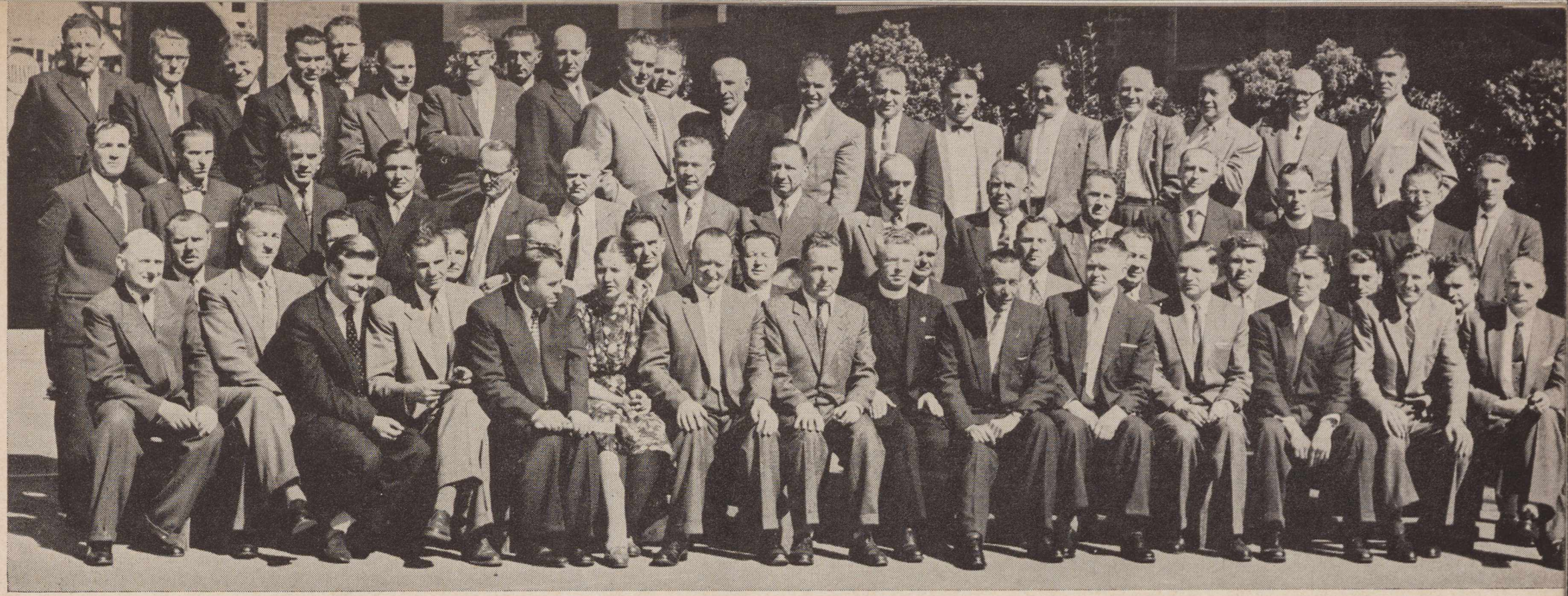

MELBURNE, Australijoje, pernai metų gruodžio 28-30 dienomis vyko Australijos Lietuvių Bendruomenės Tarybos narių suvažiavimas.

Pirmoje eilėje iš kairės 8-tas — suvažiavimo prezidiumo pirmininkas J. Valys, jo kairėj kun. P. Butkus, krašto valdybos pirm. Kovalskis. Nuotrauka V. Vasario

DELEGATES to a conference of the Australian Lithuanian Community which was held Dec. 28-30, 1958 in Melbourne, Australia.

AUSTRALIJOS LIETUVIAI

SPORTININKĖS Melbourno "Varpo" ir Sydney "Kovo" komandos.

Members of Lithuanian sports clubs, "Varpas" and "Kovas", Australia.

Foto Vyt. Vasaris

ALDONA SNARSKYTĖ žaidžia stalo tenisą. Ji yra išsikovojusi Australijos moterų stalo teniso II-ją vietą. Foto N. Butkūnas

Miss Aldona Snarskis has won the 2nd place in the Australian table tennis tour-nament.

PAČIOJE DEŠINĖJE, VIRŠUJ:
Top, right:
L. BALTRŪNAS, žinomas krepšininkas, sporto veteranas, kalba Australijos lietuvių **sporto šventės** atidaryme. Šventėj dalyva: vo Sydney, Adelaidės, Gelongo, Hobarto ir Melbourno liet. sportinkai; vyko krepšinio, tinklinio, stalo teniso, lauko teniso ir šachmatų žaidynės. Foto N. Butkūnas

L. Baltrūnas makes some remarks at the opening ceremonies of a Lithuanian sports fete in Melbourne, Australia, Dec., 1958.

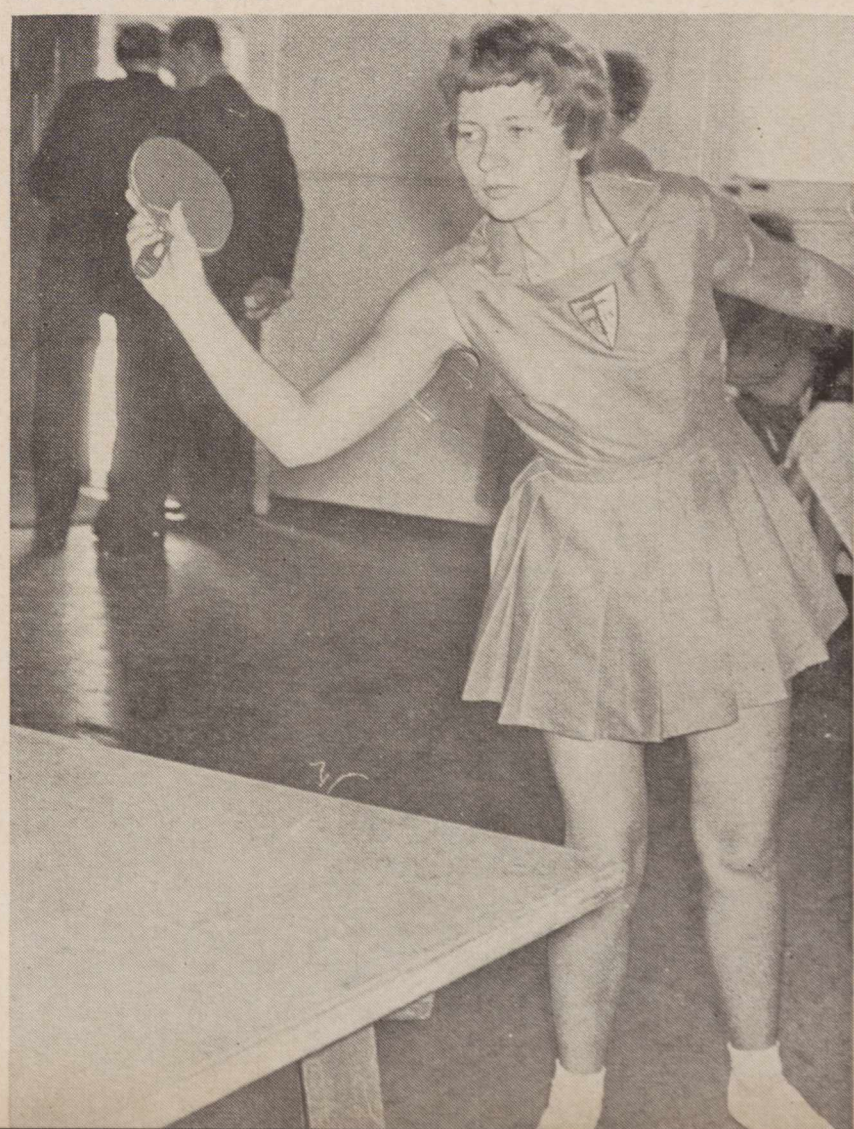

AUSTRALIJOJE GYVENĄ DAILININKAI 1958 m. gruodžio 22-31 d. d. Melbourne surengė II-ją dailės parodą, kurioje buvo išstatę apie 50 tapybos, grafikos ir skulptūros darbų. Nuotraukoj — parodos kampelis; budėtoja E. Čypienė prie dail. Jomanto skulptūros. Foto V. Vasaris

Lithuanian artists, living in Australia, took part in an exhibit, held last December in Melbourne, Australia.

DONATAS BURAČAS

SMUIKININKĖ / VIOLINIST
Drožinys medyje / Wood engraving

D. Buračas

Tremtiniai
Refugees

Donatas Buračas

Galva / Head
Degints molis / Clay

DONATAS BURAČAS

DVI FIGŪROS / TWO FIGURES, Gipsas

SKULPTORIUS DONATAS BURACAS

Skirtas būti ūkininku išauga skulptorium

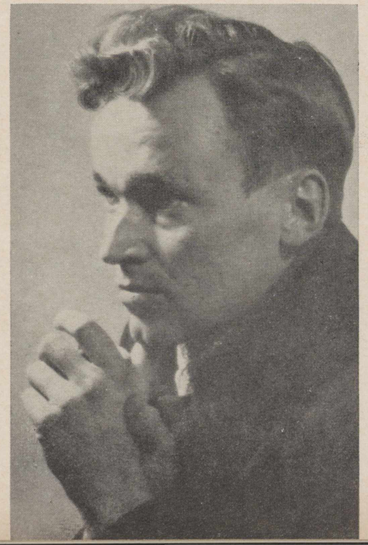

BURAČŲ pavardė lietuvių meno gyvenime ne nauja. Ta pati šeima, iš kurios kyla jaunasis skulptorius Donatas Buračas ir dvi poeziją kuriančios jo seserys Genutė ir Elytė, jau yra davusi du žinomus menininkus: tapytoją-grafiką Joną Buračą ir grafiką Balį Buračą. Žinomas yra ir Bronius Buračas savo lietuviškojo stiliaus medžio drožiniais. Bronius Buračas, Donato tėvas, nors ir silpnos sveikatos, bet dar nuolat praturtina lietuvių namus lietuviškomis koplytėlėmis bei kryžiais.

Skulptorius Donatas Buračas, gimęs 1923. V. 5., menu domėjosi nuo pat mažens. Dėdės — Balys ir Jonas — buvo jo pirmieji meno mokytojai. Donatui, tačiau, buvo pramatyta paveldėti tėvo ūkį Gražvydų kaime, Šiaulių apskr., todėl būsimasis ūkininkas buvo išleistas Gruzdžių žemės ūkio mokyklon. Lietuvos okupacijos ir pabėgimas iš namų Donatui sudarė sąlygas, nors ir vargingas, toliau pasimokyti ir studijuoti meną.

Pakliuvęs Augsburgo stovyklon, meno mokėsi pas dail. Vaclovą Ratą. 1946 metais jam pavyko įstoti į Stuttgarto "Staatliche Akademie der Bildenden Kuenste". Ten jis studijavo iki išemigravimo į JAV, t. y. iki 1949 m.

Atvykęs į JAV, 1949 m. jis įstojo Baltimorėje į "The Maryland Institute, Reinhart School of Sculpture". Šio instituto rengtose studentų darbų parodose Donatas už skulpt;ros darbus yra laimėjęs 2 metines stipendijas ir 2 kitas premijas. Jo profesorium čia buvo Sidney Waugh, vienas iš pačių žymiausių Amerikos skulptorių. Šio profesoriaus nuomone, Donatas Buračas yra labai gerai išsprendęs reliefo kompoziciją savo darbe "Lozoriaus iš numirusių prikėlimas".

Malonu lietuviškajai visuomenei pristatyti Donatą Buračą, kaip vieną iš jaunosios, tremtyje išaugusios, kartos menininką-skulptorių.

J. Surgaila

◆ **DONATAS BURAČAS,** Baltimore, Md., skulptorius.
D. BURAČAS, Baltimore, Md., sculptor.

DONATAS BURAČAS

LOZORIAUS PRIKĖLIMAS IŠ NUMIRUSIŲ

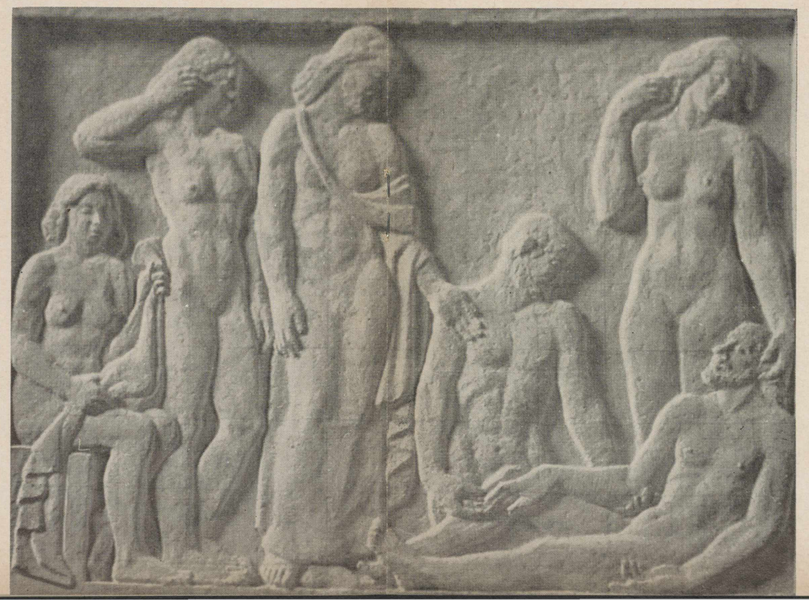

Donatas Buračas

Medalis / Medal
Reljefas / Relief

PULK. LEIT. A. ŠPOKEVIČIUS

LIETUVOS JAUNIMAS KOVOSE PRIEŠ OKUPANTUS

LD Redakcija gavo pluoštą gen. štabo pulk. leit. A. Špokevičiaus atsiminimų-užrašų, liečiančių pirmąją komunistų okupaciją, Lietuvos kariuomenės likvidavimą, liet. karių vaidmenį ir žygius sukilime ir pirmomis vokiečių okupacijos dienomis, Lietuvos Apsaugos Dalinių kūrimą, jų kovas su komunistiniais partizanais ir kt. Autorius vietomis kalba labai konkrečiai ir atvirai, iškeldamas ne tik idealiąsias Lietuvos kariuomenės puses, bet ir juodąsias jos dėmes, - pirmuosius parsidavėlius komunistams, jų darbus, neaplenkdamas nė su tautos išdavikais ir kvislingais nuėjusių buvusių Lietuvos generolų — Vitkausko ir Kubiliūno.

Užrašai yra nemažos brošiūros dydžio, ir spausdinimas ištisai per ilgai užsitęstų; Redakcija pasinaudos tik kai kuriomis komunistinės ir nacistinės okupacijos laikotarpių ištraukomis.

LIETUVA ATIDUODAMA KOMUNISTŲ VALDŽIAI IR MALONEI

Lietuvos okupacijos parengimas

Slaptos Maskvos derybos 1939 m. atidarė Sovietų Sąjungai duris į Lietuvą ir Pabaltijį. Beliko tik surasti formulę, kaip Lietuvą savon kontrolėn pasiimti. Bolševikai puikiai suprato ,kad esantieji Lietuvoje vos apie 700 jų pasekėjų niekada negalės jų planų įvykdyti. Buvo nutarta pasinaudoti Sovietų Sąjungos ginkluotomis pajėgomis. Tačiau ginkluotosios pajėgos panaudojimas turėjo būti suderintas su vykstančiais karo veiksmais vakarų Europos erdvėje. Ir taip 1939 metais, Lietuvos okupacijos siekiant, Sovietų Sąjungos vyriausybė sudarė sąlygas įvesti Lietuvos teritorijon savo ginkluotas jėgas. Dabar beliko laukti tik patogaus momento, kad būtų pravesta pilna ir formali okupacija. Fronto padėtis Vakaruose lengvino bolševikinius planus, bet ir čia jie nesigriebia viešų veiksmų, bet maskuotai ir gudriai sudaro sąlygas, tartum pati Lietuvos "liaudis" prašyte prašosi prisijungimo prie Sovietų Sąjungos. Jiems visiškai buvo nesvarbi nuotaika paties krašto ir apie tas nuotaikas jie labai gerai orientavosi, — jiems buvo svarbiausia parodyti Vakarų valstybėms, su kuriomis jau tada ėjo politinis flirtas, kad Pabaltis pats savo noru "prašosi" įsijungimo. Vakarai nesiorientavo arba nežinojo, kad toks "prašymasis" yra diktuojamas karinės jėgos, išsidėsčiusios trikampiu Lietuvos teritorijoje: Vilnius-Alytus-Gaižiūnai ir kad Lietuvos-Gudijos pasienyje yra sukauptas nemažas skaičius parengtos bolševikinės kariuomenės numatomai okupacijai vykdyti.

Lietuvos okupacija

Karo veiksmai Vakarų Europos erdvėje plėtėsi. Anglo-saksų visas dėmesys buvo nukreiptas į vokiečių armijas. Ir 1940 metų vidurvasaryje Sovietų Sąjunga įvykdė Lietuvos okupaciją.

Lietuvos okupacijos metu, atseit, birželio 16 d., Kaune jau buvo pastebėtas Sovetų Sąjungos vyriausybės atstovas Dekanozov, kuris ir įvykdė formalų Lietuvos sukomunistinimą ir praveda okupaciją.

Dekanozovas pirmoje eilėje areštais pašalino įtakinguosius visuomenės atstovus, inscenizavo "liaudies" seimo rinkimus, panaikino Lietuvos kariuomenę.

Lietuvos okupaciniai veiksmai prasidėjo 1940 metų birželio 15 d. popietinėmis valandomis. Tą pat dieną apie 16 val. Kaune pasirodė raudonosios kariuomenės vienetai. Lietuvos okupacija buvo įvykdyta dviejų dienų būvyje, išskiriant Sūdaviją.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ĮJUNGIMAS Į SOVIETŲ KARIUOMENĘ

2-jo pėstininkų pulko komunistinimas

Kokios nors komunistinės revoliucijos Lietuvos kariuomenėje, kraštą okupuojant, neįvyko.

Tada Sovietų Sąjungos vyriausybės narys Dekanozovas ėmėsi priemonių Lietuvos kariuomenei sukomunistinti ir įjungti į Sovietų Sąjungos kariuomenę.

Nuo 1940 m. liepos 2 d .Lietuvos kariuomenė jau nebeegzistavo. Buvusi Lietuvos kariuomenė buvo pavadinta "Lietuvos Liaudies kariuomene". Į kariuomenę įvedama komisarų ir politrukų institucija ir komunistinės propagandos skyrius.

Tuo pačiu laiku karių laipsniai-ženklai, pasižymėjimo ženklai, kariuomenės dalių vėliavos ir kiti Lietuvos valstybės ženklai buvo pašalinti. Vadinamoji liaudies kariuomenė gavo ir naują vadą — Sovietų Sąjungos kariuomenės generolą žemaitį, o kariuomenės komisaru — irgi Sovietų Sąjungos kariuomenės komisarą Macijauską.

Komisaras ir politrukai 2 p. p.

2-ras pėstininkų pulkas buvo dislokuotas Kaunas-Šančiai. Lietuvos okupavimui praėjus, skubos keliu buvo perkeltas į Kaunas-Panemunė. Pulkas buvo II-os pėstininkų divizijos organizacinėje sudėtyje. II-os pėstininkų divizijos komisaru buvo paskirtas aršus komunistas, visko kas lietuviška labai nekenčiąs, Grakauskas, gi 2-ojo pulko komisaru buvo Romaška. Kuopų politrukais, daugumoje atvejų, buvo parenkami iš puskarininkių ar eilinių tarpo. Pažymėtina, kad į šią instituciją daugiausia spietėsi žydai.

Komisarų ir politrukų veikla 2 p. p.

Atsiradus komisarų ir politrukų institucijai, tuojau prasidėjo politinės pamokos, kareivių mitingai ir atirado kuopose sieniniai laikraštėliai. Visur buvo aiškinama komunizmo nuopelnai rusų tautai ir visam pasauliui, o visa, kas lietuviška buvo niekinama. Primygtinai buvo kartojama, kad sovietų kariuomenė yra išvadavusi Lietuvą iš kapitalistų ir fašistų jungo ir esą dabar komunistų partija padėsianti Lietuvai persiorientuoti pagal Sovietų Sąjungos santvarką. Už visa tai ,pasak jų, lietuviai turi būti labai dėkingi komunistų partijai ir Sovietų Sąjungai.

Komunistinės propagandos mitingai vyko kiekvieną dieną. Mitingų metu dažnai buvo rodomos rusiškos revoliucijos filmos ir po to jos aiškinamos.

Karių sekimas

Karių sekimas tai pagrindiniai puko komisaro ir politruko uždaviniai. Jiems atsiradus pulke, visų laipsnių kariai pajuto, kad kartu su komunistine santvarka prasidėjo ir karių sekimas, ir paslaptingi dingimai tų karių, kurie komisarui ar politrukui atrodė neištikimi komunistinei santvarkai. Pulko komisaras buvo tartum šešėlis pulko vado, nes jis visur dalyvavo ir, aišku, buvo formalus jo seklys, lygiai kaip kuopų politrukai visur ir visada sekiodavo kuopų vadus.

Reikia pažymėti, kad sekimas ir šnipinėjimas buvo išvystytas ne vien vadų sferose, bet net visi kandidatai į komunistų partiją arba jau jos nariai buvo formaliai įpareigoti sekti visus kitus ir ką nors įtartino pastebėjus tuojau pranešti vyresnybei. Tuo būdu atsirado platus tinklas seklių, bet ir kariai reagavo: jie suprato visa tai, užsidarė savyje, liko nekalbūs ir labai atsargūs.

RINKIMAI Į "LIAUDIES SEIMĄ"

1940 metų liepos 5 d. buvo paskelbti rinkimai į vadinmąjį liaudies seimą, gi patys rinkimai buvo numatyti liepos 14 ir 15 dienomis.

Sujudo visa komunistinė agitacija paradoksiniam darbui: buvo visu įniršimu agituojama balsuoti už komunistus ir tik už juos tada, kada iš viso tebuvo vienas komunistinis sąrašas ir tame sąraše tiek kandidatų, kiek reikėjo išrinkti seimo narių. Jokio pasirinkimo balsuotojui ir praktiškai balsavimai buvo gryna komedija, reikalinga tik patiems bolševikams. Bet komisarai ir čia panaudojo savo spaudimą ir grasinimus, kad tik galimai didesnis skaičius balsuotų: buvo sakoma, kad visi tie, kurie neturės savo pasuose daryto pažymėjimo apie pabalsavimą, bus laikomi liaudies priešais. Nors bolševikinė okupacija buvo dar labai jauna, bet žmonės jau orientavosi, ką reiškia arba galėtų reikšti tokia atestacija.

Rinkimų dieną komisarai su politrukais išrikiavo pulką ir taip rikiuotėje pulkas buvo nuvestas balsuoti. Balsavime dalyvavusiems karininkams atžymėjimus padarė karininkų knygelėse, o kareivius atžymėjo politrukų turimuose sąrašuose.

Tų pačių metų liepos 16 d. komunistai paskelbė, kad į "liaudies seimą" balsavo 95,5 % visų turinčių teisę balsuoti. Tačiau buvo kalbama, kad balsavime dalyvavę apie 12 ar 14 procentų, ir tai — tik prievartą pavartojus.

Liepos 21 d. išrinktasis "liaudies seimas" susirinko Kaune į Valstybės Teatrą. Iš 2 pėst. pulko komisaras paskyrė leit. R. ir X dalyvauti to seimo atidaryme. Vėliau grįžusieji karininkai pasakojo, kad Valstybės Teatre buvo labai daug uniformuotų ir neuniformuotų NKVD pareigūnų, daug raudonarmiečių, jų žmonų ir kitų naujų atėjūnų žiūrovų tarpe.

Pažymėtina, kad lietuviai žiūrovais nebuvo įleidžiami.

Visos rezoliucijos buvo priimtos vienbalsiai, garsiai šaukiant NKVD ir kariams. Jau šio seimo metu buvo šaukiama, kad Lietuva jau esanti socialistinė sovietų respublika ir turinti būti priimta į SSSR sąstatą. Taip ir buvo: "seimas" išrinko komisiją vykti į Maskvą ir prašytis priėmimo-prijungimo prie SSSR.

Pirmasis komedijos aktas — padidintų sovietų kariuomenės dalinių įsileidimas, o iš tiesų okupacija, — buvo baigtas, kada Sovietų Sąjunga oficialiai "sutiko" priimti Lietuvą savo sąstatan ir Lietuvą pavadino "14-ja SSSR Respublika".

NUOTAIKOS KARIUOMENĖJE

Drausmės pažeidimai

Komisarams ir politrukams pradėjus niekinti viską, kas lietuviška ir propaguoti vien komunizmą bei sovietinę santvarką, 2 p. p. pasireiškė netvarka, drausmės pažeidimai, nepasitenkinimas.

2-ro p. p-ko komisaras Ramoška izoliavo karininkus nuo kareivių. Komisaras net uždraudė karininkams lankyti mitingus ir pulką į mitingus vesdavo be karininkų. Kada pulkas bus vedamas į mitingus, nei pulko vadas, nei budintis karininkas nežinojo ir išvestieji, paprastai, tik vidurnaktį iš mitingų tesugrįždavo. Nemažas skaičius kareivių negrįždavo, tiesiog pasišalindavo, o grįžusieji jau nebegaudavo valgyti. Pulkui vėlai sugrįžus, aišku, visos sargybos likdavo nepakeistos, arkliai nepašerti ir negirdyti, kareivinės nevalytos.

Kariai į pogrindį

Lietuviai patriotai kariai puikiai žinojo, kad Lietuvos kariuomenė gyvena paskutines dienas ir kad ji tuojau bus įjungta į raudonosios armijos sudėtį. Lietuvos kariai mėgino priešintis, bet pasipriešinimą sovietai greit pašalino ir karius skaudžiai nubaudė.

Pasipriešinimo pirmieji reiškiniai pasirodė 9 pėst. pulke. Pasipriešinimą likvidavus, 9 p. p. apie 70 procentų karių buvo perkelti į kitus pulkus, o pats pulkas papildytas kariais iš kitų pulkų. Pulkas buvo tuojau perkeltas į Švenčionėlių poligoną ir apsuptas raudonosios kariuomenės. Atrodė, kad pasipriešinimas okupacijai yra neįmanomas.

"Pasižymėjusieji" kariai

Tenka pastebėti, kad 2 pėst. pulke buvo karių, kurie komunistams padėjo 2 p. p. komunistinti. Žymesnieji iš tokių buvo: leit. A. M. ir pusk. Sabakonis.

Vos tik atsiradus pulke komisarui ir politrukams, leit. M. tuojau įsijungia į komunistinę veiklą. Bet dar ir prieš tai jis buvo agresyvus: vos tik raudonajai armijai okupavus Lietuvą, leit. M. atėjo į pulko vado kabinetą ir ultimatyvine forma pareikalavo, kad jam mėnesinis atlyginimas tuojau būtų pakeltas iki 800 litų. Motyvai, — esą jis negalįs iš kuklios leitenanto algos pragyventi, nors, be abejo, leit. M. labai gerai žinojo, jog kariuomenės pareigūnų algas nustato Ministerių Kabinetas, o ne pulko vadas. Vadinasi, jei jis norėjo gauti aukštesnę algą, tai jis turėjo būti pakeltas laipsniu arba paskirtas į aukštesnes pareigas.

Bet reikalas tuo nepasibaigė: už kelių dienų atėjo pas pulko vadą namų savininkas ir pasikundė, kad leit. M. jau 6 mėnesiai nebemoka nuomos už butą. Ištyrus reikalą, paaiškėjo, kad M. turi net du butus: vieną Šančiuose, kitą Panemunės vasarnamyje. Ir tuo pačiu metu, kada šis leitenantas skundė savo pulko vadą, Kauno miesto pareigūnų buvo pagautas bevažiuojąs miesto susisiekimo priemonėmis su falsifikuotu mėnesiniu bilietu!..

Mitingų organizacija ir rezoliucijų priėmimas

Mitingus paprastai organizuodavo pulko komisaras Kazačiok. Paprastai pulkas būdavo surenkamas vienon vieton, sudaromas vadinamas "garbės prezidiumas" daugiausia iš komunistų partijos šulų ir nepamiršdavo į tokį prezidiumą pakviesti pulko vadą. Mitingo metu

pagrindines kalbas pasako pulko komisaras ir pulko vadas. Pulko vadui kalbos tekstas iš anksto parengtas, ir jam telikdavo jį perskaityti. Toliau sekdavo vadinamų rezoliucijų priėmimas. Jos, kaip ir visa kita, visada būdavo iš anksto parengtos ir, paskaičius tokią rezoliuciją, paklausdavo: Kas turi ką prieš? Aišku, teroro išgąsdinti kariai niekada nieko neturėdavo prieš... ir komisaras iškilmingai skelbdavo, kad rezoliucija yra priimta... vienbalsiai...

Priesaka

29 šaulių korpo lietuviai kariai 1941 metų vasario 23 d. turėjo priimti priesaiką. Pulko komisaras Kazačiok jau iš anksto susirūpino priesaikos reikalu. Buvo išvystyta labai intensyvi propaganda tuo reikalu, bet neigiama reakcija, kuri reiškėsi lietuviuose kariuose, aišku, buvo žinoma ir komisarui. Kareiviai nerimavo. Padėtis darėsi kasdien labiau įtempta, nes lietuvis nenorėjo prisiekti okupantui.

Vaizdai priesaikos išvakarėse

Keliomis dienomis prieš priesaikos vykdymą, Šnipiškių kareivinių rajone, kur buvo dislokuotos Sovietų Sąjungos kariuomenės dalys, buvo pastebėtas sujudimas ir ugniaviečių skubus įrengimas. Išvakarėse į tas ugniavetes buvo atgabenti raudonosios armijos pėstininkų ir artilerijos ginklai, o ginklų vamzdžiai nukreipti į 259 šaulių pulko kareivines. Kosciuškos gatvėje, kur buvo dislokuotas 259 š. p. pasirodė raudonieji armijos patruliai kautynių parengtyje ir gerai ginkluoti. Pulko budėtoju buvo paskirtas pulko vadas su pulko komisaru. Tokioje padėtyje rengėsi lietuviškas pulkas komunistinei priesaikai.

Priesaikos diena

Mieste kariniai raudonųjų patruliai dar sustiprinti. Atvyksta į pulko rajoną komisarai ir aukštieji karininkai iš Pabaltijo Ypatingos Karo Apygardos (Pribovo) Rygoje.

Priesaika vykdoma kareivinėse, kiekvienoje kuopoje atskirai, raudonajame kampelyje. Kiekvienas karys iššaukiamas ir prieina prie stalo, kuopos politrukas duoda jam iš anksto paruoštą priesaikos tekstą ir karys turi jį balsu perskaityti, pasirašyti ir atgal politrukui grąžinti. Komunistų partijos nariai (99% sudarė žydai) nuolatos lanko pulko štabą. Jie atneša pulko komisarui kuopų politrukų pranešimus apie priesaikos vykdymo eigą.

Įvykiai . . .

Visai netikėtai pulko komisaras gauna pranešimą iš 4 kuopos politruko, kad grandinis X atsisakė priimti priesaiką. Grandinis X tuojau areštuojamas ir uždaromas pulko daboklėje.

Kelioms dienoms praėjus nuo to įvykio, pulko komisaras Kazačiok praneša pulko vadui tuojau atvykti į jo kabinetą susirinkiman.

Pulko komisaro kabinetan susirinko: Pabaltijo Ypatingosios Karo Apygardos vadas Kuznecovas, 29 šaulių korpo vadas gen. Vitkauskas ir to korpo komisaras, korpo propagandos viršininkas, 179 š. divizijos vadas ir jo komisaras, 259 pulko vadas ir jo komisaras. Gale stalo atsisėdo Kuznecov, o visi kiti eilės tvarka, pagal užimamas vietas. Visiems susėdus, viena vieta šalia Kuznecov liko laisva. Tada Apygardos vadas Kuznecov įsako 259 š. p. vadui atgabenti grandinį X iš daboklės. Grandinis atvyko dviejų sargybinių lydimas. Kuznecov sargybinius pašalino už durų, o grandiniui X padavė ranką ir šalia savęs pasisodino. Tada paaiškėjo, kad grandinis X nemoka rusų kalbos. Gen. Vitkauskas tuojau pasisiūlė pabūti vertėju...

Sudaręs draugingą nuotaiką, Apygardos vadas, turbūt, galvojo, kad grandinis X psichologiškai bus paveiktas tos iškilmingos aplinkos ir jo paklausė: kodėl jis atsisakęs duoti priesaiką?

Grandinis X atsistojo ir pareiškė, kad jis vieną priesaiką jau yra davęs Lietuvos kariuomenėje ir yra jai ištikimas. Vaidintoji draugiška nuotaika bematant žlugo, Apygardos vadas išgirdęs šiuos žodžius paraudo, atsistojo ir nieko nesakęs nuplėšė gradiniui laipsnio ženklus ir liepė išvesti atgal į daboklę.

Į šį įvykį nereagavo nei pulko komisaras, nei pulko NKVD skyrius. Keletui savaičių praslinkus, grandinis X iš daboklės buvo paleistas pulko vado iniciatyva.

Paradai

29 korpo vienetams du kartus teko dalyvauti Sovietų Sąjungos kariuomenės paraduose.

Paprastai pasiruošimas paradui vykdavo tiktai vidurnakčiais. Gatvės, kuriomis kariuomenės vienetai žygiuodavo į susirinkimo vietą ir grįždavo į kareivines, būdavo visiškai uždarytos visiems važiuotiems ir pėstiems praeiviams. Taip pat buvo griežtai uždrausta pašaliniams net pro langus žiūrėti. Kariams, prieš išvykstant į pasiruošimą, buvo vykdoma asmeninė krata, ieškant šaudmenų ar sprogstamosios medžiagos. Orkestrams groti buvo draudžiama. Aikštė, kurioje kariuomenės vienetai susirenka, apšviečiama stipriomis prožektorių šviesomis ir stropiai NKVD dalinių saugoma.

Paradai prasidėdavo lygiai vidurnaktį — 12 val. Civilių žmonių parado aikštėje visiškai nėra...

Karių religiniai reikalai

Religinė praktika buvo griežtai draudžiama. Pavyzdžiui, kad sekmadieniais kariai nenueitų į bažnyčią, tą valandą jie būdavo išrikiuojami ir vedami į kiną. Be kita ko, politrukai registruodavo tuos karius, kurie radę progos lankydavo bažnyčią.

259 š. p. vadui komisaras Kazačiok pareiškė, kad nustatyta, jog pulko kariai lanką bažnyčią. Buvo net pravestas apklausinėjimas, kurio metu paaiškėjo, kad ir pats pulko vadas lankąs bažnyčią. Komisaras po to griežtai įspėjo pulko vadą to nedaryti.

Specialiai Kalėdų ir Velykų švenčių metu kariai būdavo išvedami į lauko pratimus, kad neturėtų jokios galimybės nueiti į pamaldas.

1941 metų sutikimas 259 pulke

Naujų metų sutikimas buvo iš anksto organizuotas visiems Vilniaus įgulos aukštesniesiems karininkams ir civiliams Armijos Namuose. Gi 259 š. pulkas naujų metų sutikimą organizavo savo raudonajame klube Gedimino gatvėj Nr. 13. Pulko komisaras Kazačiok tuo metu buvo išvykęs, ir jį pavadavo 179 š. divizijos propagandos skyriaus pareigūnas Končiūnas. Pavardė visiškai lietuviška, tačiau tas Končiūnas lietuviškai kalbėti nemokėjo.

Dviem dienom prieš naujus metus tasai Končiūnas užsimanė pasikalbėti su pulko karininkais ir politrukais artėjančių naujų metų sutikimo reikalais. Susirinkusiems šis aukštas sovietinis pareigūnas pareiškė: "Jūs, raudonosios armijos vadai, nupirkite prosus savo žmonoms ir panelėms, kurios eis naujų metų sutikti su jumis. Ir prižiūrėkite, kad jos ateitų išsiprosinusios savo sukneles. O jei kuris išgersite degtinės, — nekelkite per didelio triukšmo, bet tuojau eikite namo. Namo parėję uždarykite duris, užsirakinkite ir raktą išmeskite pro langą".

Tokiais "patarimais" mokė raudonosios armijos vadus-karininkus Končiūnas.. Jei jis taip darė, matyti, žinojo, ką daro... Rusai karininkai, buvę tame susirinkime, labai atidžiai klausėsi jų, bet lietuviams tai buvo didelis siurprizas, ir jie šiuos pamokymus sutiko šypsodamiesi.

Įvykiai Naujų metų sutikime

Jau gerokai po vidurnakčio lietuvių kariuomenės pulk. leit. Vaznonis, lydimas nemažo būrio lietuvių leitenantų, atvyko į 259 š. p. klubą. Susėdo už stalų ir pradėjo dainuoti. Kai tik uždainavo "Juodbėriai, galvas aukštyn!", Končiūnas, kuris gi oficialiai nesuprato lietuviškai, staiga pašoko ir sušuko, kad tai esanti kontrrevoliucinė Smetonos daina. Susijaudinęs jis pribėgo prie pulko vado ir aiškino, kad salėje yra specialūs sekliai ir dabar jiems abiems būsią blogai. Končiūnas buvo taip išsigandęs, kad jo visas girtumas išgaravo...

(Bus daugiau)

KNYGOS IR AUTORIAI

Atsiųsta paminėti

Marius Katiliškis, **Išėjusiems negrįžti.** Išleido Terra, platina "Draugas". 536 psl. Įrišta kietais virš., A. Kurausko aplankas, kaina $5.

Pasitraukimas iš Lietuvos. Subeletristinti atsiminimai.

J. Narūnė, **Jaunieji daigeliai.** Eilėraščiai vaikams. Iliustruota foto nuotraukomis; viršelis ir vinjetės dail. A. Rūkštelės; su dr. A. Šerkšno žodžiu. 56 psl. $1.30. Platina "Draugas".

Knygų Lentyna, Lietuvių Bibliografinės Tarnybos biuletenis. Nr. 4-8 (95-99), IX-ji metai. Balandžio-Gruodžio mėn., 1956 m., numeris išleistas 1958 m. rudenį. Redaktorius A. Ružncovas. Liet. spaudos bibliografiją sudarė A. Ružancovas ir B. Kviklys. Leidėjas JAV LB Kultūros Fondas. Prenumerata: JAV ir Kanadoje $2, kitur $1. Adr.: 1602 So. 48th Crt, Cicero 50, Ill. Red. adr.: Lith. Bibliogr Service, 1132 N. Walnut St., Danville, Illinois.

Lalis-Eestlase Kalender, 1959. New York. The Nordic Press, Inc. Estų kalendorius su gausiomis informacinėmis žiniomis. 154 p.

Rinktinė, Nr. 2, 1958 m. Leidžia Nidos Knygų Klubas kas trys mėnesiai. 80 psl., kaina NKK nariams 50 centų. Tai mėginimas išauginti lietuvišką "readers digest", kuriame patiekiama liet. periodikos atranka įvairiomis temomis. Kol kas perdaug istorinės bei geografinės medžiagos, kuri turi "įvairybių" pobūdžio; be to, perdaug imama iš vieno laikraščio.

— **Lietuvių Bibliografinė Tarnyba,** 1957-1958 m. suregistravo ir perdavė Pasaulio Lietuvių Archyvui 420 knygų ir brošiūrų, 994 žurnalus ir 2375 laikr. numerius už daugiau kaip 1000 dol. vertės.

— **Literatūros vakaras Londone** įvyko praėjusių metų gale. Programoje dalyvavo keturi vietos rašytojai: K. Barėnas, paskaitęs apsakymą "Išsvajotoji", Br. Daunoros ištrauką iš apysakos "Pirmasis laiškas" paskaitė V. Dargis, F. Neveravičius skaitė beletristinį dalyką "Giraičio tvenkinys" ir jauna poetė Danguolė Sadūnaitė-Sealey — paskaitė keletą eilėraščių.

— **A. Ružancovui (Ružaniec),** lietuvių bibliografui, gyvenančiam Westville, Ill., 1958 rugp. 12 sukako 65 metai amžiaus; Išėjęs į pensiją, bibliografas, kuris redaguoja "Knygų Lentyną", paskutiniame biuletenio numeryje sakosi turėsiąs daugiau laiko lietuviškos spaudos laisvajame pasaulyje registracijai ir biuletenio "Knygų Lentyna" redagavimui.

LIETUVYBĖS IŠLAIKYMO...

Atkelta iš 10 psl.

kurią veda Šv. Kazimiero Kongregacijos seserys. Anksčiau Sesuo Scholastika, dabar Sesuo Salvadorė naujųjų ateivių vaikams specialiai dėsto lituanistinius dalykus. Mokykla rengia savo pasirodymus su lietuviška programa. Be to, vaikai lanko lituanistinę mokyklą, priklauso prie katalikybę ir lietuvybę diegiančios ateitininkų organizacijos. Kad ir labai sunku, ir tenka stipriai susispausti, bet mergaites leidžiame į Putnamo Katalikų Akademiją, kur lituanistika pripažinta dėstomuoju mokslo dalyku. O gyvendamos Nekalto Prasidėjimo Seserų bendrabutyje, turi progos bendrauti su lietuvaitėmis ir dalyvauti Seserų rengiamose lietuviškos programos pasirodymuose.

Namuose yra pakankamai lietuviškos literatūros pasiskaityti mažiesiems, didesniems ir suaugusiems. Geros lietuviškos knygos skaitymas šiandieninėse mūsų sąlygose yra viena iš svarbiųjų tautinio auklėjimo priemonių. Tik reikia įpratinti jaunimą pamilti lietuvišką knygą ir kartkartėmis jam naują knygą paduoti paskaityti.

Jei būtų normalesnės sąlygos, jei motinai nereiktų būtinai praleisti fabrike didesnę dienos dalį, galima būtų atsiekti žymiai daugiau. Dabar daroma viskas, kas galima. Kartais panaudojamos progos prie bendro stalo pietų ar vakarienės metu, didesnės šventės ir kiti momentai, kad tik tie lietuviški ir šiose gyvenimo sąlygose labai gležni daigeliai nebūtų svetimų vėjų nušaldomi.

Pr. Pauliukonis

Artimiesiems Lietuvoje, Sibire
padėsite, siųsdami praktiškus daiktus per lietuvių vadovaujamą (ved. Dr. G. Valančius) įstaigą

A N A P U S

IMPORT-EXPORT
3528 Sunset Blvd., Los Angeles 26, California

Didelis pasirinkimas įvairių medžiagų, vaistų ir kt. Taip pat priimami ir Jūsų sudaryti siuntiniai.
DARBO VALANDOS:
kasdien 11 a. m. — 7 p. m.,
sekmadieniais 12 — 4 p. m.,
pirmadieniais uždaryta.

Telef.: NOrmandy 5-2702

VINCO KUDIRKOS 100 METŲ sukakties minėjimo Waterbury Conn., programos dalyviai: prie mikrofono komp. A. J. Aleksis, Šv. Juozapo par. choro diriq. Iš kairės: K. Čampienė, S. Miklinevičius, J. Stulginskaitė, sol. M. Andrikytė, sol. S. Stulginskaitė, A. Černiauskienė, C. Dielininkaitytė, V. Gelumbaus-kienė, K. Bendorienė, B. Ortlieb, S. Miklinevičiūtė. Pask. eilėj: G. Žemaitaitis, V. Vaškelis, J. Brazauskas, A. Čampė, sol. K. Seliokas, sol. E. Stulginskis, J. Muraška, V. Malinauskas.

A VINCAS KUDIRKA CENTENARY memorial program, directed by A. J. Aleksis was rendered by members of St. Joseph's church choir, Waterbury, Conn., on Christmas night over Radio Station WBRY. Program announcer and English narrator was Miss Marcella Andrikis.

RIMAS MULOKAS pranešinėja įv. tautų eglutės programoje.

R. MULOKAS, Chicago, Ill., announcers at an international Christmas party in Chicago, Illinois.

LIETUVIŲ JAUNIMAS įvairių tautų Kalėdų eglutės programoje, kur su giesmėmis ir kt. dalyvavo amerikiečiai, airiai, lenkai, vokiečiai, ispanai. Programą surengė St. Rita High School, Chicagoje. Liet. programą atliko R. Gramas, T. Breimeris, J. Zymonas, A. Mockaitis, R. Makaras, E. Augius, P. Kaufmanas, L. Jurcys, J. Simonaitis, G. Slustas, R. Mulokas.

PARTICIPANTS in Lithuanian program at an international Christms party in Chicago, Ill.

KALĖDŲ SENELIS - ŠV. MIKALOJUS pas Hamburgo lietuvius vaikučius. Dešinėje kun. V. Šarka Eglutę finansiškai parėmė BALFas. Dabar Hamburge yra daugiau kaip 200 lietuvių; šis skaičius nuolat didėja, nes vis daugiau atvyksta mišrių šeimų iš Lietuvos, Sibiro, Kazachstano... Šiaip jau Vokietijoje stovyklos nyksta, žmonės skirstosi į privačius butus.

LONG BEACH Lietuvių Klubas su svečiais iš Los Angeles. Svečiai: dainininkė E. Sadauskaitė-Ricards (I eil., 2-ra iš dešinės), L. A. Liet. -Bnės pirm. K. Liaudanskas (3-čias iš k.); vietinių tarpe matyti Urnėžius, Kalvaitienė, Urnėžienė, muz. Kalvaitis ir kt. Foto Briedis

MEMBERS OF THE LONG BEACH Lithuanian Club, withe guests from Los Angeles, Calif.

VEIDAI IR VAIZDAI

CICERO šv. Antano parap. lituanistinių klasės suvaidino 4 veiksmų veikaliuką "Saulenė". Jis buvo pakartotas Cicero liet. kolonijos jaunimui. Veikalą paruošė O. Ališytė. Foto E. Šulaitis

STUDENTS of the St. Anthony's Parish scool of Lithuanistics have staged a play, 'Saulenė", Cicero, Ill.

INŽ. P. ŽIŪRIO 65 metų minėjimo Čiurlionio name, Cleveland, Ohio, dalyviai; I-je eil. iš kairės: L. Leknickas, P. Mažonas, Stp. Nasvytis, Nasvytienė ir kt. Foto B. Gaidžiūnas

A GROUP OF THE CLEVELAND LITHUANIAN-AMERICANS mark the 65th birthday anniversary of Eng. P. Žiūrys, prominent Lithuanian-American functionary.

MINĖJIMO PREZIDIUMAS. Iš dešinės: S. Smetonienė, inž. P. Žiūrys, .J Smetona (kalba), H. Žiūrienė, agr. J. Daugėla, ALT Clevelando sk. pirm. Foto B. Gaidžiūnas

PRESIDING OFFICERS and guests at the Žiūris' anniversary commemoration act.

BALFO IX-JO SUVAŽIAVIMO atstovai ir svečiai. Jame dalyvavo arti 100 atstovų. Tai buvo vienas gausiausių suvažiavimų; jame įnešta reformų, kurios daugumo sutiktos palankiai. Foto I. Daukus

SOME OF THE DELEGATES and guests to the 9th convention of the United Lithuanian Relief Fund of America, Inc. which was held in Newark, N. J.

JAV LB CLEVELANDO I ir II Apyl. valdybos: (iš kairės) V. Kasperavičiūtė, I a. v. sekr., O. Mikalauskienė, II a.v. narė, M. Valienė, II a. v. sekr.; II-je eilėje: V. Braziulis, I a. v. narys kultūros reikalams, J. Virbalis, I a. v. pirm., P. Mikšys, II a.v. pirm. J. Sadauskas, II a. v. ižd.; II eilėje: kun. dr. K Širvaitis, II a. v. vicepirm., K. S. Karpius, I a.v. vicepirm., inž. A. Alkaitis, I a.v. narys socialiniams reikalams, F. Eidimtas, I a.v. vicepirm. seniūnijų reikalams. Nuotraukoje trūksta A. Bielskaus, J. Damušio ir J. Žemaičio.

OFFICERS of the Lithuanian-American Community, Cleveland, Ohio. Foto V. Valio

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.
(kampas Chastworth Blvd.)

GRANADA HILLS, CALIF.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909
Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien
10—12 priešpiet ir 2—8 val. vakaro,

šeštadieniais
10—12 priešpiet ir 2—4 popiet..

LIETUVIŲ
DIENOS

VASARIS / FEBRUARY 1959

— Sausio 22 d. Redakcija ir LD leidykla gavo liūdną žinią, — kad sausio 15 d. Švedijoje mirė rašytojas ir diplomatas Ignas Jurkūnas-Šeinius.

Žmonai Gertrudai Šeinienei, sūnui ir artimiesiems LD redakcija ir leidykla pareiškė nuoširdžią užuojautą.

Su Igno Šeiniaus mirtimi lietuvių literatūra neteko vieno žymiausių vyresniosios kartos rašytojų; lietuvių visuomenė neteko vieno aktyviausių kovotojų dėl Lietuvos laisvės ir prieš komunistiškąjį okupantą. Skandinavuose pradėjęs visuomeninį-diplomatinį darbą, tuose kraštuose jis daugiausia ir veikė žodžiu, darbu ir raštu, ypač didžiulį barą išvaręs antrojo pasaulinio karo metu ir po jo. (Plačiau žiūr. šio LD nr. 10 psl.).

Pernai metų gale LD leidykla susitarė su I. Šeinium išleisti jo naujausių apysakų knygą; autorius gavo pirmąsias korektūras, tikėjosi dar parašyti apysakaitę lietuviška idiliška tema iš Lietuvos Nepriklausomybės laikų; deja, vietoj žinios iš autoriaus atėjo gedulo rėmeliais aprašyta žinia. Apysakų rinkinys, kuris turėjo būt skirtas autoriaus 70 metų (g. bal. 3 d., 1899) ir 50 metų kūrybinio darbo sukaktims paminėti, dabar išeis kaip pomirtinis leidinys. Tikimasi, kad apysakų knyga, vardu "Vyskupas ir velnias", apie 300 psl., pasirodys dar šį pavasarį.

— **Vysk. V. Brizgys,** Chicago, Ill., sausio gale trumpam buvo sustojęs Los Angeles liet. parap. klebonijoje, vykdamas lankyti Australijos lietuvių. Grįždamas atgal, per Velykas, Los Angeles šv. Kazimiero parapijoje sustos kelioms dienoms ir suteiks sutvirtinimo sakramentą.

— **Algis A. Regis,** dirbęs "Kalifornijos Lietuvio" leidykloje, išsikėlęs iš Los Angeles ne tik pats liko uoliu "LD-nų" prenumeratorium, bet per 10 metų prenumeravo LD dar dviems skaitytojams, kurių vienas pernai metų gale mirė (C. Jeronimas), o kitas — P. Kubilis išsikėlė į kitą vietą. "Kai sužinosiu naują adresą, užprenumeruosiu ir vėl", rašo A. Regis, siųsdamas savo 1959 m. prenumeratą.

— **Sofija Zdanavičienė,** Monterey Park, Calif., poeto J. Kėkšto sesuo, nuvyko į Argentiną ir kurį laiką pasiliks Buenos Aires mieste, kur prižiūrės savo brolio gydymą. J. Kėkštas išgyvenęs ilgą odisėją, kol po šio karo atsidūrė Romoje, o iš ten emigravo į Argentiną. Išleido keletą poezijos rinkinių ir paskutiniuoju laiku buvo techniškas "Literatūros Lankų" redaktorius.

— **Gen. T. Daukantas,** Buenos Aires, vadovauja 15-kos tautų "Liberation Europea" sambūriui. To sambūrio "Europai išlaisvinti" moterų skyriaus pirmininkė yra E. Diminskienė.

Namų, automobilio, baldų
ir kitokio draudimo reikalais
visuomet kreipkitės

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

Taip pat apskaičiuojami taksų
mokesčiai.

Kreipkitės telefonu PL 4-1377
arba įstaigoje

9204 S. Broadway, Los Angeles, Cal.

FOTO KONKURSAS

"Lietuvių Dienos", minėdamos savo dešimtmetį, skelbia **foto konkursą.**

Tikslas:

Foto konkursas skelbiamas Lietuvių Dienų foto bendradarbiams pagerbti ir foto bendradarbių šeimai padidinti.

Dalyviai:

konkurse gali dalyvauti lietuviai foto profesionalai ir mėgėjai, LD bendradarbiai, skaitytojai ir kt. iš viso laisvojo pasaulio (Nedalyvauja LD leidyklos ir red. nariai, jury komisijos dalyviai ir jų šeimos nariai.).

Foto nuotraukų turinys:

asmenys, grupės, įvykiai, organizacijų veikla, kultūros darbai ir pastatai, žodžiu, visas **lietuviškasis** gyvenimas.

1.Lietuvių politikai, mokslininkai, menininkai ir kt. žymesni veikėjai kasdieniniame jų gyvenime, darbe, organizacinėje veikloje arba jų studijiniai portretai.

2.Svarbesniųjų lietuviškų minėjimų, teatro pastatymų ar šiaip įvykių momento, ne statinės, nuotraukos, vaizduojančios veiklą ir įvykius (ne vien sugrupuotas valdybas ir pn.).

3.Mūsų jaunimas — mažieji, moksleiviai, studentai; jų mokyklos, organizacinė veikla, pramogos, sportas.

4.Lietuvių menas ir architektūra — nauji menininkų darbai, parodos, darbai pas kolekcionierius ir privačius asmenis; bažnyčios (seniau statytos ir naujos), paminklai, mokyklos, Lietuvių Namai ir pan. (Visi ir detalės, iš oro ir viduje).

Nuotraukos antroje pusėje pieštuku pažymėti nuotraukos (ar grupės) vardą ir fotografą; skyrium pridėti lapelį su tuo pat nuotr. vardu, fotografo pavarde ir adresu ir **pilnu nuotraukos turinio** aprašymu.

Konkurso data:

Nuotraukos redakciją turi pasiekti iki š. m. balandžio 1 dienos Komisija gali paprašyti atsiųsti kaikurių pav. negatyvus, jei atrodytų, kad gali būti įmanoma paveikslus geriau padidinti ar viršeliui pritaikinti.

Bendros pastabos:

nuotraukas daryti ant blizgančio popieriaus, nes tik tokios tinka klišėms dirbdinit; dydis gali būt įvairus, taip pat ir formatas (vengti atvirutinio, pailgo formato, kuris yra labai dažnai mūsų bendradarbių naudojamas ir nepaprastai sunkina nuotraukų išdėstymą puslapiuose; pridėti kartono, kad siunčiant nuotraukos nesusilankstytų; vienas asmuo gali siųsti keletą nuotraukų; galima siųsti per kelis kartus; nuotraukos turi būti niekur kitur spaudoje nenaudotos.

Įvykių nuotraukas ar ištisus foto reportažus LD red. gali panaudoti žurnalo einamiems numeriams kaip medžiagą (kad nepasentų), pažymint, kad tai skiriama **konkursui.**

Nuotraukos lieka LD-nų archyve.

Atsiųstąsias konkursui nuotraukas LD redakcija panaudos foto parodai, kuri numatoma surengti "Lietuvių Dienų" žurnalo tradiciniam meno vakare balandžio 5 d., Atvelykio sekmadienį. Parodos žiūrovai bus kviečiami išrinkti geriausią nuotrauką, už kurią bus suteikta žiūrovų premija.

Vertinimas:

Nuotraukas vertinti bus sudaryta jury komisiją, į kurią įeis LD leidėjas, redaktorius, foto redaktorius ir kviesti asmenys.

Už geriausius darbus skiriamos premijos: I, II ir III. Premijų suma $100 pinigais ir 10 dovanų LD leidiniais ir prenumerata.

— **Balfui po 1000 dolerių** ir daugiau, kaip praneša Balfo centras po devintojo seimo, aukojo šie skyriai: Los Angeles, Phildelphia, Newark, Baltimore, Boston po 1000; Chicagos apskr. — 2,550; Cleveland — 2,205; Detroit — 4100; ir New York — 5025.

KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI

GARBĖS PRENUMERATORIAI:

— **Kun. P. Sabulis** iš Waterburio atnaujino garbės prenumeratą.

— **Raymond Schmittlein,** Paryžius, Prancūzija, buvęs profesorius V. D. un-te Kaune, šiuo metu esąs Prancūzijos parlamento (Assemblee Nationale) narys, De Gaule šalininkas, sveikino LD-nas šv. Kalėdų ir Naujų Metų proga. Gen. R. Schmittlein atstovauja Parlamente De Belforto distriktui.

— **Kun. Pr. Valiukevičius,** Rochester, N. Y., šv. Jurgio liet. parapijos klebonas (apie parapijos sukaktį buvo plačiai rašyta LD Nr. 1), išplatino LD Nr. 1 savo parapiečių tarpe 80 egz. LD Adm-ja kun. Valiukevičiui labai dėkoja Tai gražus pavyzdys, kaip galima padėti žurnalui ir kaip žmonės įvertina gerą žodį apie juos.

— **J. Mulokas,** Chicago, Ill., architektas, atnaujindamas prenumeratą, paaukojo LD-oms $4.00.

— **Antanas Jasas,** Pismo Beach, Calif., yra savininkas ADAMS MOTEL, kurio adresas yra: 1000 Dolliver St., Pismo Beach, Calif.

— **J. Sirutis,** Junction Shaft, Via Cooma, NSW, Australia, atnaujino LD-nų prenmeratą šiems meams ir jau daliai 1960 m.

— **V. Tamašauskas,** Birmingham, Anglijoje, užsisakė LD-nas per platintoją J. Bružinską, gyv. Bradforde.

— **Mrs. M. J. Colney,** Waterbury, Conn., paaukojo LD-noms $20.00. Ji yra liet. radijo programos vedėja Waterbury.

— **Inž. M. Ivanauskas,** Cicero, Ill., užsakė LD-nas Sao Paulo miesto bibliotekai. inž. M. Ivanauskas surengė reprezentacinę zilijos atvykęs į Clevelandą, ten neįsikūrė ir neseniai persikėlė į Cicero; gavo darbą bendrovėje, kur vienas iš vedėjų yra inž. E. Bartkus. Gyvendamas Brazilijoje, inž. M. Ivanauskas surengė erprezentacinę lietuvių architektūros parodą, kurios reportažą įdėjome į LD pernai metų kovo mėn. 13 psl. Ten liteuviškame tekste vietoj Ivanausko klaidingai parašyta pavardė Mikalauskas. Inž Ivanauską atsiprašome, o skaitojai prašomi klaidą savo komplektuose iaštisyti.

— **L. Braziulytė,** Cleveland, Ohio, ištekėjo už E. Jarašiūno.

— **A. Gruzdis,** Los Angeles, Calif., yra vienas iš naujausių losangeliečių, neseniai atsikėlęs iš Chicagos.

— **Arūnas Zailskas, vykdamas iš ilgesnės** kelionės (Honolulu ir kt.) pakeliui buvo sustojęs Los Angeles ir dalyvavo Danguolės Pulkaunikaitės ir inž. E. Bartkaus vestuvėse.

— **J. Vaičius, J. Svilas** ir **J. Stonkus,** visi trys gyv. Hamilton, Ont., Kanadoje, atnaujino LD-nų prenumeratą per LD-nų platintoją Z. Orvidą.

— **J. Jasėnas** iš Hamilton, Ont. Canada, neseniai persikėlė į Brooklyn, N. Y.

— **Dr. C. K. Bobelis,** Elgin, Ill., neseniai į čia persikėlė iš Havertown, Penn.

— **M. Noreikienė,** Baltimore, Md., užsakė LD-nas Marijai Bučinskienei, Tomonium, Md.

— **Kun. Vytautas Memėnas,** Westmont, Ill., vikarauja Holy Trinity parapijoje. Jis prieš metus atvyko iš Romos, kur baigė kunigystės mokslus.

— **Mrs. I. Vasiliauskas,** Norwood, Mass. užsakė LD-nas G. Paznickui, Norwood, Mass.

— **Povilas Butkys,** Torrance, Calif., užsakė LD-nas Vladui Butkiui Toronte, Ont.

— **V. Kulpa** iš Richmond Hill, N. Y., užsakė LD-nas dr. A. Kulpavičiui, gyv. Toronte, Kanadoje.

— **Adolfas Dimas,** Brooklyn, N. Y., atnaujino LD prenumeratą 2 metams; žmona Stefa Dimienė yra dantistė.

— **Gediminas Orentas, Kostas Jezerskas** ir **Vladas Armolas,** visi iš Caracas, Venezuelos, užsisakė LD-nas per Z. Domeiką taip pat gyv. Caracas. Z. Domeika yra tarpininkavęs jau keliems asmenims. LD administracija dėkoja Domeikai už gražią talką.

— **M. Kuncienė** iš Detroito, Mich., neseniai atvyko į Sioux City, Iowa.

— **Dr. P. Vite,** Winnipeg, Man., Kanadoje, užsisakė LD-nas per LD leidyklos leidinių platintoją S. Bujoką.

— **P. Sidaras,** Toronto, Ont., Kanadoje, užsakė LD-nas V. Turūtai Toronte.

— **O. Venskaitienė,** Toronto, Ont., Kanadoje, užsakė LD-nas A. Koniukovui, gyv. Šveicarijoje.

— **Mrs. A. Batalin,** New York, N. Y., užsakė LD-nas Mrs. J. Peseckas Chicagoje ir paaukojo LD-noms $4.00.

— **Pr. Aukštuolis,** Burbank, Calif., užsakė LD-nas savo buv. šeimininkams — Mr. and Mrs. D. Mažeika, Worcester, Mass.

— **J. B. Rudis** iš Brooklyn, N. Y., užsakė LD-nas Mrs. A. Slavinsky, Stamford, Conn.

— **A. Polišaitis,** Sao Paulo, Brazilijoje, Lietuvos Konsulas, sveikino LD-nas šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų proga.

— **J. J. Stukas,** Hillside, N. J., dėkodamas už linkėjimus kelionei, prisiuntė LD žurnalui $20.00 auką.

— **Mrs. Chester Maciejewski,** Quincy, Mass., užsakė LD-nas vienuolei St. Clement, gyv. Casablanca mieste, Moroke, Afrikoje.

— **Bronius Draugelis,** Chicago, Ill., užsisakė LD-nas sau ir Mrs. V. Mileris, gyv. Minneapolis, Minn.

— **F. Narbutas,** Oakville, Conn., užsakė LD-nas Vl. Narbutui, gyv. Anglijoje.

— **A. Kateiva,** Mt. Claremont, W. Australijoje, atnaujino LD-nų prenumeratą kun. St. Ereminui, gyv. Italijoje.

— **Z. Jokubaitis,** Thornbury, Vic., Australijoje, atnaujino LD-nų prenumeratą 2 metams.

— **J. Vaivada,** gyv. Gautingene, Vokietijoje, švenčių proga sveikino LD-nas.

— **C. Jeronimas,** Liverpool, England, ilgametis LD-nų skaitytojas, mirė pernai metų spalio 29. Liverpoolio lietuviai neteko nuoširdaus prietelio ir geradario, nes velionis daugeliui yra suteikęs prieglaudą ir pagelbą. Jeronimų šeima per daugelį metų buvo tautinio susitelkimo vieta plačiai apylinkei.

— **J. Kojelis** gavo B. A. laipsnį Illinois Institute of Technology.

— **Kanados LB Windsoro apyl. valdyba** vėl pratęsė prenumeratą Mr. Jeanette, kuris yra vietos valdinės radijo stoties CBE pareigūnas, nuoširdus lietuvių reikalų rėmėjas. Apyl. valdyba jam jau kelinti metai iš eilės prenumeruoja LD žurnalą. Valdybos pirm. yra V. Kačinskas, sekr. P. Januška. Tuo pavyzdžiu galėtų pasekti ir kiti, svetimtaučius supažindindami su lietuvių gyvenimu.

— **Kun. V. Karalevičius** iš Elizabeth, N. J., užprenumeravo LD-nas dar vienam asmeniui Bayonne City, N. J.

— **L. Jakubauskienė** iš Chicagos užmokėjo prenumeratos mokestį Mrs. L. Sugi.

NEUŽMIRŠKITE

pranešti LD Administracijai, pasikeitus jūsų adresui; prešingai susidaro gaišaties ir išlaidų, o jūs pykstate negaudami žurnalo. Neradus adresato, žurnalas grąžinamas leidyklai, kuri turi primokėti pašto išlaidas.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

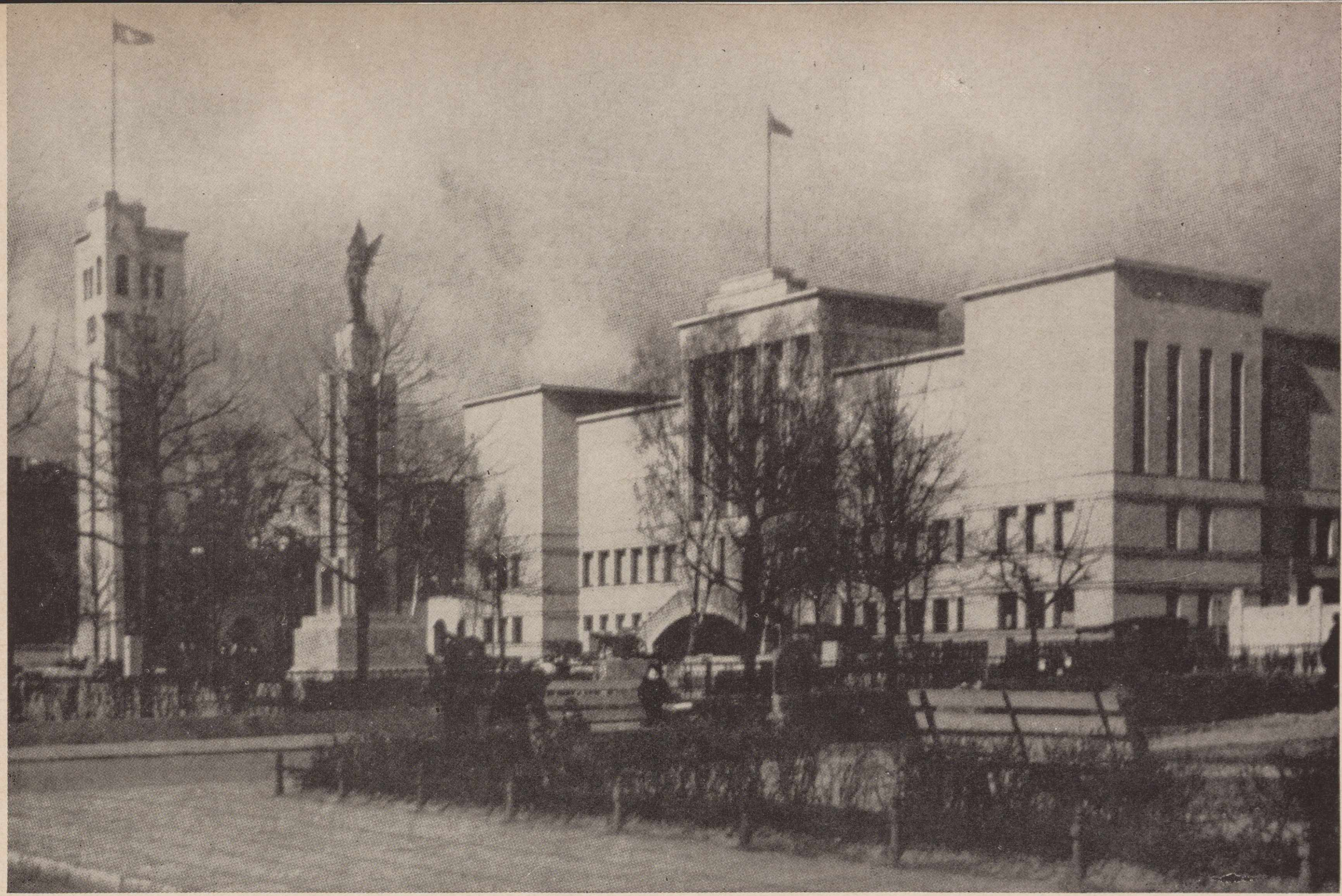

LIBERTY STATUE in Kaunas, Lithuania.

LAISVĖS PAMINKLAS Karo Muziejaus sode, Kaune, Nepriklausomos Lietuvos metais.

LITHUANIA TODAY

Abstract of a message delivered by Dr. A. TRIMAKAS,
Chairman The Supreme Committee for the Liberation of Lithuania

Dr. Vincas Kudirka, author of Lithuania's national anthem, predicted a bright future for his country despite the fact that at the time Czarist agents sneered at and degraded Lithuania. The Lithuania of Kudirka's times – much like it is now under Soviet domination – was described by the poet Maironis as black and comfortless. All those who wanted to worship their God in their own churches, who struggled for the nation's future, who sought freedom of living and freedom of the printed word – all were persecuted, imprisoned or deported to distant Siberia, where today many thousands of Lithuanians are kept by the Reds.

Beyond the limits of Lithuania the temporary occupant has in the last year done all in his power to solidify his position in Lithuania and to strengthen the idea of the status quo. He has even gone so far as to obliterate the very name of Lithuania.

The Lithuania of today is like it was in Czarist times. The Reds forbid freedom of worship, work and creative activity; they deprive the people of their property and the fruits of their labor. It is not surprising that as a result there is mounting unrest in Lithuania and the other Soviet-occupied countries. But in the face of this, the occupant has been steadfast and unyeyding in keeping the country chained. The much heralded decentralization of the cultural and agricultural administration has brought neither more freedom nor more bread. The only thing that has changed is the point of control. Party control has gained ascendancy over administrative control, and Khrushchev is at the head of it. The new order has substantially strengthened the Communist dictatorship. As is commonly known, the occupant has cunningly allowed correspondence and exchange of mailed packages between persons in the free world and in Russia, but he has not recalled censorship of the mails or registration of the senders. Those released from captivity in Siberia and other detention camps in the Soviet Union have been settled on the spot and are not allowed to return to their homes in Lithuania. On the other hand, those who have been able through bribes to return home at their own expense have found on arrival that they have neither permit to work nor permit to reside. Many of the latter have gone back to Russia. Only the sickly and those who have found friends or relations in the country have remained in occupied Lithuania. A few have been able to find places in the cities. As a consequence (and born out by Soviet statistics), the population of Lithuania has shown a marked decrease – 2,680,000. Of this number some 360,000 are foreign newcomers from Russia and other nations within the Soviet Union.

Free artistic expression is an offense. A good example of this is the Pasternak case. Sniečkus and his satraps are doing their best to rid the country of the old bourgeois "superstitions", but neither terror nor privation will force the people to break with the old days and the freedom of independent Lithuania.

Education has been even more restricted. The education program and the subjects taught have been more closely aligned with Communist ideology. Students are obliged to work in industry or farming in the daylight hours. Naturally, travel beyond the borders of Lithuania has been exclusively to the Russian "homeland" and nowhere else.

Those who have managed to go abroad have so only en masse in Moscow-organized excursions, on Soviet ships and under the eyes of accompanying Red agent duennas. Travelling in such circumstances, the tourists have been afraid to meet acquaintances or relations since such a meeting could result in denouncement for attempted defection.

RACE TO THE GRAVE

By BALYS GRAŽULIS,

from the collection of short stories "Path in the Rye".

He had lingered on all year. Finally, just before haymowing, he passed on. This time there was no doubt about it. After he had drawn his last breath, his son lingered a half hour before allowing his wife to summon the women. He still could not believe that he was actually dead. This, after all, was not the first time such a thing had happened; he had been on his deathbed before. His son had brought home the priest for the last rites; the women had come, lighted the consecrated candle and begun singing the litany; Mrs. Kemzura had wept and so had the daughther-in-law. And behold the old man had regained consciousness! And this had happened several times a week. It reached the point that neither the women mourners nor the priest himself took any more stock in Kemzura's dying. The last couple of vigils had passed without priest or mourners, only with the consecrated candle. And so it came to pass that Kemzura died without the attending women, litany or tears.

Fortunately the daughter-in-law had managed to light the consecrated candle in time, else he would have given up the ghost like a heathen. Despite the fact that his lingering sickness and his frequent dyings had worked a hardship upon the family, nevertheless, when he did shut his eyes, everyone shed tears. They neither wailed nor lamented, but knelt before his bed and the tears flowed of themselves. After all, he was their father. Even though the sorrow was not great, yet... something took hold of the heart. And so, tears running down their faces, they sought help: the son went to fetch the menfolk to build the coffin, and the wife the womenfolk to wash and clothe the body.

Even though they were poor, they did give a funeral repast, as was fitting, in the old fashion. There were wailers aplenty behind the table and a full bottle upon the table. There was no hurry to commit the remains to the grave, either. A full three days, as was customary, was given to holy hymns and the burning of candles. On the third day they were all weary. The old women sat snoozing on the benches next to the wall, and only the whiskey kept the wailers awake.

They wailed dutifully in the face of hoarseness brought on by prolonged singing. The glass went the rounds as well as a joint of pork as they leafed through their hymn books. Of course they rested a spell too and gave rein to their tongues made limber by the whiskey.

"We're singing, which is only right, but what sort of singing is it?" an old man remarked. "What good are the voices? In the old days, mark you, it was different. We'd get up a rousing chorus that blew the candles out".

"I take it that's a big thing," retorted one of the younger men. "Blow it out and you're done with it."

"There's no stuff in your lungs, boy," the old man said contemptuously.

"Well, I'll damn well show you," said the refractory one. Rising to his feet and bending over the table in the direction of the corpse, he opened his mouth wide preparing to discharging a hurricane of air.

"What the deuce has gotten into you," a neighbor restrained him, grasping him by the shoulder. "A fine place to jest, in the presence of the dead!"

Laughter swept through the company.

"I suppose that's how you used to blow the candles out."

"Laugh all you want, but we blew them out all the same. I remember when we sang for Anupras Sidaras — even the lamp went out". Hurrying to forestall any doubt about this fact, he added: "It's the honest to God's truth. If Karalius — God grant him heaven — could rise from the grave, he'd bear me out. He sang with me."

"Raise him, maybe he'll get up," one of the singers nodded toward the deceased.

"Have done, have done," a neighbor hushed him. "Else God'll turn your tongue to stone."

A third reminisced: "Old Karalius was one for singing hymns, he was."

"There wasn't a man that passed away that Karalius didn't sing on his journey."

"Yes, he was a high-minded man. He wasn't one to shirk when the going was rough. He was first everywhere, bidden or unbidden."

And they all began praising him.

"He was a fine man. God grant him everlasting life."

The bottle passed from hand to hand and the dirge resumed.

But an unexpected visitor burst in all out of breath. She crossed herself, knelt, and impatiently awaited the end of the hymn. It was plain to all that she had a piece of news to tell.

"Have you heard? Leipus is dead!"the message escaped from her lips before the echo of the hymn had faded away.

"Go on, go on. Really?" the mourners exclaimed in a breath.

"Yes, yes, he's dead," the messenger confirmed hastily. "Just yesterday, they say, he was honing his scythe, and in the night he up and died."

And the talk now centered around Leipus.

"You don't say! Why, the old man was fit as a fiddle. There was talk he was going to take a wife, even."

"He did."

"He was a man to reckon with. A hardhead, a skinflint. He'd see you in hell before you got a goodday from him."

"How else do you think he built his manor?"

"Well, and what of it? He couldn't take it with him. Hogged everything until it finally killed him. The devil's made off with his soul."

"Now, now, is that the way to talk about the dead?" one of the more temperate of the company remonstrated with the rowdies. "Whatever he was, he's dead now. God grant him heaven."

"Of course, God rest his soul, but that he was a scoundrel is a fact. What cheek, what arrogance! A meddler of the first water. That's Leipus for you!"

"Say what you will, what of it? But, if the truth were known, who could measure up to him, eh?"

"I'm not saying who could or who could not, but take old Karalius, for instance (God rest his soul), who could stand up to him? You had your hands full if you thought you could get ahead of him on the highroad!"

"That reminds me of some fun we had one time. We were riding to the fair, taking our time, when from behind who comes rattling up but Leipus driving a pair! He caught up and was about to pass us. Karalius turned blue in the face with rage. "I'll be damned if he gets away with this!" he bawled. He reared up and began to flay his dapple. Leipus smiled haughtily and gave his horses full rein. Well, and that started it. And you know what? Leipus tried his damnedest, but Karalius wouldn't give in."

"Well, they were at odds all the time. They say Leipus never forgot that race all his life."

"No, there was no beating Karalius."

"So what did he gain by it? Raced full tilt, he did, chased around the countryside, that's why he never had a decent horse."

"But what happened to him?" someone in the company drew attention to Leipus again.

"They say he had a bad heart."

"It wasn't his heart. He was afraid Karalius was going to beat him to the grave like he did to the fair," grinned one of the men.

There was general laughter.

"Coudn't wait to get your lick in, eh?"

This and other talk was heard at the side of the deceased, followed again by drink and hymns.

The while around the benches the women spoke in hushed tones.

"The daughter-in-law, mind you! Moped around at first, now she's merry as a bride at christening. You'd think she would at least put on a different face in front of people."

"Go on, sister. The poor woman's had a peck of trouble. Lulled him like a babe in arms the better part of a year."

"Lulled him, humph! They say if it wasn't for the old woman he'd have died of starvation. Snatched scraps of food to feed him, she did. You haven't seen the likes of this one, I'll warrant."

"But the old woman isn't too teary herself. Looks like they're all glad the old man's breathed his last."

"She's shed tears enough."

Another of the women quietly slipped closer on the bench.

"I was over to see Leipus. If you only knew what was going on there! It's a lamentation to end all lamentations. The daughters-in-law are tearing their hair out, you can hear them a mile away. And what for? Kept them at home, in place of servant girls. Didn't let them open their mouths."

"There's good reason for them to tear their hair. Look what he's left behind!"

"Just for show, sister, just for show. I'll wager they got together and poisoned him. Do you think he just up and died?"

"You're right. How else could it have been?"

"Nothing could be truer. You'll see, mark my word, if it isn't so. We'll know before long. Wait till they split up the property — you'll see — they'll betray each other. I'll warrant you'll perk up your ears when the real truth comes out."

The funeral progressed according to the old fashion. People prayed, talked and hymned. There was time enough for everything, for they were burying a Catholic, not a common Protestant. It was not until the third day that the air in the house became heavy. Even though Kemzura had been dried to the bone by sickness, the stifling summer heat began to dissolve his flesh. Not even the patient women could withstand the stench; fitfully snoozing, from time to time they ran outside to see whether or not the priest was coming. The singers alone were oblivious to everything. They went on drinking as before and sang with a gusto that kept the candles flickering.

Finally a wagon was sighted approaching on the road. Everyone squeezed back into the house and joined the chorus of singers, one outshouting the other. It was important that the priest enter a proper household. But Peter alone stepped in, Kemzura's son, carrying a cross and surplice.

The hymn broke off in the middle. The eyes of all looked questioningly at Peter.

I've come alone; the priest went to Leipus' house. They're burying him today too," he explained sadly.

"Hurried over to the rich, did he? You could die like a dog for all he cared," someone expressed his resentment.

"Of course, he goes there where he gets more money," another added.

"That's the way it is. Even the saintly know on which side their bread is buttered," sighed one of the old women.

There was a commotion, everyone began cursing and berating the priest and Leipus.

"He said he'd come after Leipus' burial, he said to wait if we liked. But he said it would be better if we saw the body to the grave ourselves, without him, and he would come to the grave," Peter passed on the priest's suggestion.

"Aha. Afterwards, that is. Leipus first. That's to be expected, of course," jeered the singers. "He couldn't beat him to the fair, so he's going to do him one better by being first to the grave. If only Karalius knew!"

The women and Peter began to deliberate in earnest. Should they go on or wait? It would be better to wait, it would be more proper with the priest along, but what would be left of the deceased by eventide, if even now the air in the house took the breath away? Besides, it woud be cheaper without the priest in attendance. He would bless the grave anyway. The final say rested with the singers, who were determined not to back down to Leipus. Not even in death could it be said that Leipus had beaten Karalius!

One of the men put on the surplice, took up the cross and stationed himself in the yard. Presently Kemzura shut the lid of the coffin, nailed it down and lifted the coffin into the wagon."

Translated from the Lithuanian
by **Milton Stark**

(To be continued)

1. Grand Duke Vytautas (portrait, left). — Vytautas Didysis (portretas kairėje). **2. John the Blind, Herzog of Luxemburg, later King of Bohemia (1296-1346), who actively supported the Teutonic Order against Lithuania.** — Čekijos karalius Jonas Aklasis, atyviai padėjęs kryžiuočiam kariauti prieš Lietuvą. **3. Crimean Tatars at Work** (a Sovie stamp) — Krymo totoriai dirba laukuose (sovietų išleistas pašto ženklas).

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part XVII

ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

After Jogaila's ascension to the throne of Poland, the Poles began to treat Lithuania as their own province. They even kept their troops in Vilnius and elsewhere. The Lithuanians, however, opposed this and desired that Lithuania remain a sovereign and independent state under the leadership of Grand Duke Vytautas. But Vytautas had to win the sovereignty by force of arms.

Vytautas had not received from Jogaila Trakai or other of his father's lands. He began to mobilize an army and to prepare for hostilities. Being insufficently strong at home, he appealed to the Teutonic Order for aid once more. But this time the Order required a high price for its services: the whole province of žemaičiai to the Nevėžis river and a part of Suvalkai province near the Šešupė river. In return to the Order promised Vytautas help in his struggle with Jogaila and in his campaigns in the East.

After several years of struggle for power, King Jogaila capitulated. He nominated Grand Duke Vytautas, as his viceroy to Lithuania, thus giving Vytautas a free hand in the country. Vytautas lost no time in replacing disobedient local dukes and installing in their places his kin and followers. To cement better relations with his neighbors, he married his daughter Sofia to the powerful Duke Wossilij of Moscow, and his sister Ringailė to the Duke of Masuria.

At that time the grim Mongol conqueror Tamerlaine had subdued many countries in Asia and Eastern Europe and he and his armies were pushing westward. Forced to flee his lands, the Tatar Khan Tochtamysh sought out Vytautas and asked him for help to regain his throne. Vytautas agreed to help him and Tochtamysh promised to help Vytautas win more Russian lands. Vytautas proclaimed a crusade against the Tatars. The Pope blessed this crusade. Soon many Lithuanian, Polish and other Knights and their troops gathered in Vytautas' headquarters at Kiev. The Teutonic Order sent a well-trained and fully equipped army to aid Vytautas.

This army moved eastward and in 1399 met the Tatar forces at the Worksla river, deep in the Ukraine. But the battle was fatal for Vytautas; he lost three quarters of his men and he himself and his brother Zigmantas barely escaped death.

At the same time (1399) the young queen Hedwig died after giving birth to a daughter. Her daughter also died, and King Jogaila remained a widower on the throne of Poland.

(To be continued)

King Jogaila and Queen Jadwiga giving presents to the University of Cracow. — Karalius Jogaila ir karalienė Jadvyga apdovanoja Krokuvos universitetą.

Michigan Farm Cheese
Dairy, Inc.
FOUNTAIN, Mich.
Telephone: Fountain 2301

John Andrulis, President
Angie Andrulis, Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški sūriai.

Taip pat gaminam didelius sūrius subuvimams ir kitoms progoms pagal užsakymą.

Užsisakykit, tada patys įsitikinsite.

Ar turite šias Lietuvių Dienų knygas:
Dažytas vualis,
Varpai skamba,
Rinktinės mintys...

Rašykite LD leidyklai:
9204 S. Broadway, Los Angeles, 3

CLEM'S MARKETS

- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais ar didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje,
7529 S. Normandie ● PL. 1-9155
3002 W. Florence ● PL. 95058

Clem Taberski, sav.

BOOKS & PERIODICALS

Ancient Symbolism in Lithuanian Folk Art by Marija Gimbutas, published by the American Folklore Society, Philadelphia, 1958, pp. 148.

"Marija Gimbutas' book **Ancient Symbols in Lithuanian Folk Art** is a valuable contribution to this field of research. This is partly due to the subject matter of her book, the history of her native land, which is situated geographically between Russsia, Poland, and Prussia..."

"Amidst these developments Lithuania adopted Christian symbolism without discarding the ancient pagan symbols which were rooted deeply in its soil. Lithuanian symbols are therefor a strange mixture of heathen and Christian symbols. In the national resistence movement against the encroachment of Russia, Poland, and Prussia, the national spirit of Lithuania relied as a source of strength upon the preservation of its ancient pagan symbols which have survived to this day."

"Marija Gimbutas, in her effort to reconstruct the 'scriptures' of ancient pre-historic religions in the Baltic states, starts out with the premise that folk art and folklore can provide us with the most authenthic and pure sources. Her book contans a great number of fascinating art reproductions which prove her point. Being well versed in Jung's theory of collective symbolism and in other modern psychological tenets, she is able to give an interpretation which is at once scholarly, sound, and interesting.

It would have been worthwhile if she had rounded out her concept by including Lithuanian folk poetry, especially the **Daina** songs, whose ingenuity enchanted Lessing, Herder, Chamisso, and Goethe, the latter to such an extent that he even incorporated a few lines of these songs into his famous "Fischerin" (The Fisherwoman)."

(This are some excerpts from a book review by Rene Fueloep-Miller, published in the January issue of the Russian Review, 1959).

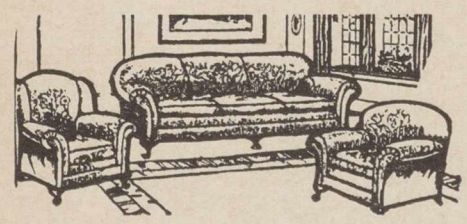

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį.

FURNITURE CENTER, Inc.
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
Vedėjas — *J. LIEPONIS*
Phone: VIctory 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

PIVARONAS
BAKERIES
MODERNIŠKAI ĮRENGTOS KEPYKLOS

Kepa lietuvišką ruginę ir kitokių rūšių duoną, pyragaičius, tortus ir kitokius kepsnius.

4622 So. Marshfield Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Telephone FRontier 6-4622

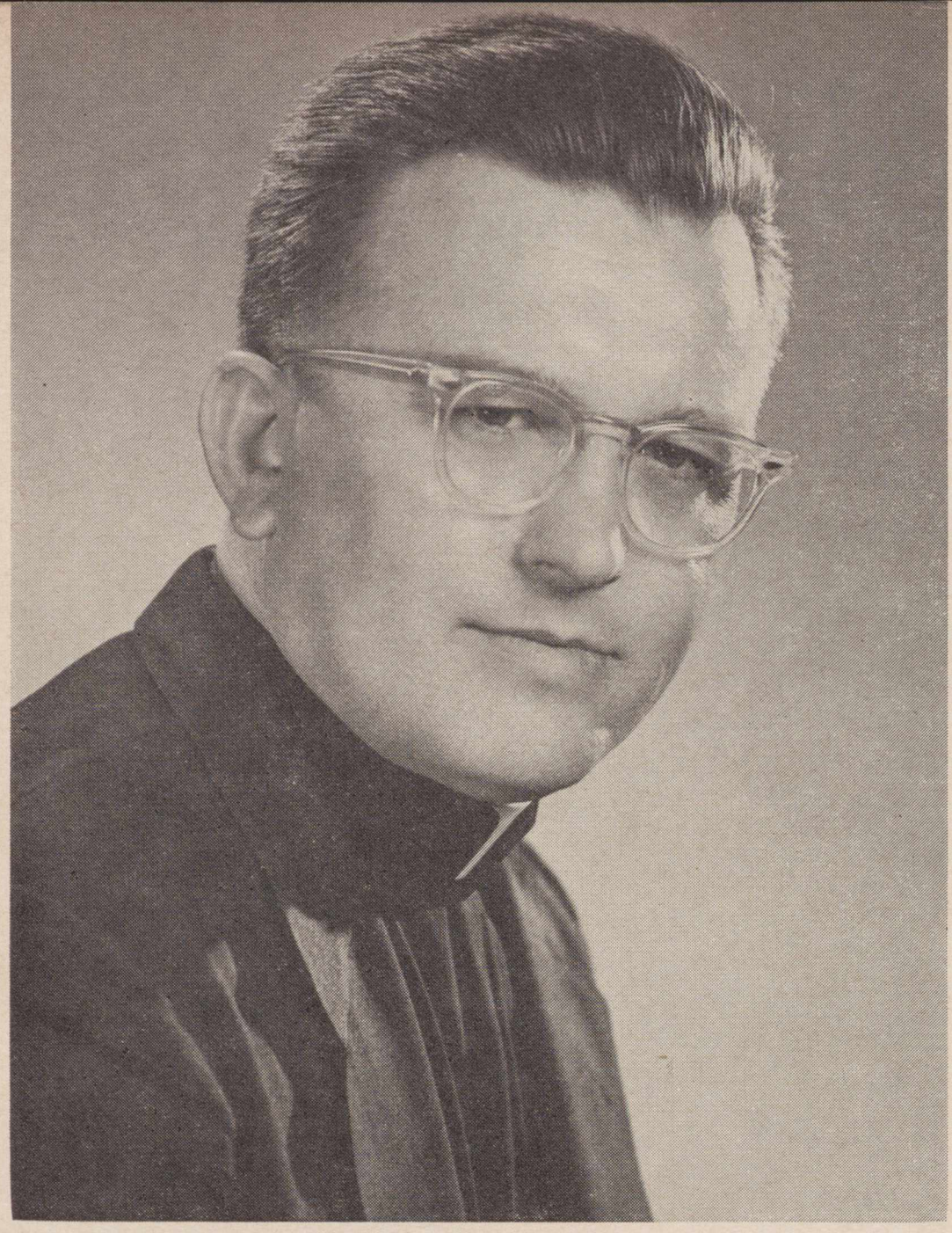

REV. DR. WALTER C. JASKIEVICZ, S.J., Director of the Institute of Contemporary Russian Studies, Fordham University, New York City. He is also Director of the Institute of Lithuanistics at the above university. Father Jaskievicz was born in Boston, Mass.

Kun. VLADAS K. JESKEVIČIUS, SJ, Boston, Mass., lietuvių tėvų, išmokęs anglų, lenkų rusų, vokiečių ir prancūzų kalbas. Studijavo JAV, Kanadoje ir Paryžiuje, daktaro laipsnį gavo Pennsylvania un-te. Yra Fordhamo un-to prof. ir Rusų Instituto direktorius. Jo nuopelnu sįteigtas 1957 m. lituanistikos institutas Rordhame. Pernai atšventė sidabrinį jubiliejų Jėzuitų ordine; tai atžymėta lituanistikos institute pietumis su programa ir pamaldomis, kuriose dalyvavo daug studentų, seselių ir šiaip apie 1500 asmenų.

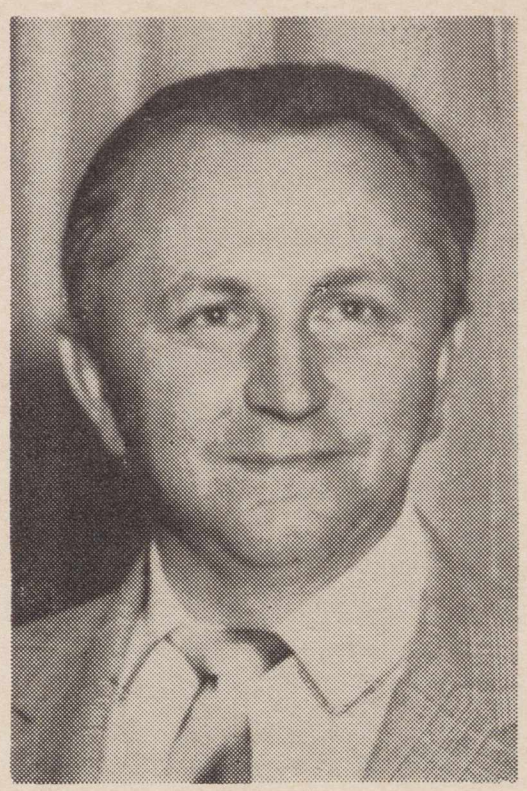

ANTHONY F. SKIRIUS, Los Angeles, Calif. Editor of "Lithuanian Days" magazine,

Following are the excerpts from his article which was published in the Tidings, Jan. 16, 1959, issue.

A. . SKIRIUS, Los Angeles, Calif., LD žurnalo leidėjas, kurio rašinį "Kodėl aš piketavau Mikojaną" pirmame psl. išspausdino Los Angeles kat. dioc. laikr. Tidings.

"I DISAGREE!"

"We tried to picket Mikoyan because we wanted to let the people of Los Angeles know what kind of man he is.

"We went out to picket Mikoyan because he is one of the biggest criminals and murderers of this age.

"Most of us picketers were not refugees or foreigners, as some news columnists and news commentators branded us, but citizens of the United States.

I disagree with V. X. Flaherty's views in the Examiner of Jan. 13 that demonstrations were organized by refugees. All the Lithuanians, Latvians, Estonians and some of the Hungarians were citizenes of the U.S.

"Nor is it accurate to say, as he did, that our protest represent "old world feuds."

"Mikoyan enjoyed the right to say what he wanted, to make propaganda and lie for Communism; some movie producers enjoyed the right to dine and wine with him, appease him; our officials had the right to greet him and take pictures with him. **Bet we equal citizens were deprived of the right to express our opinion by picketing and informing other citizenes through placards and handbills about his deeds.**

"The picket line vas a protest against the butchery of Lithuanian peoples..."

P. V. RAULINAITIS

Insurance-Real Estate-Tax Returns

Telef.: NO 2-5433

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

Los Angeles, Calif.

Parūpina namų,, automobilių ir kitas turto apdraudas; apskaičiuoja mokesčius ir surašo taksų pareiškimus. Jis įrašo auto klubo nariu.

Kartu su George S. Bacon, realtor, padeda parduoti ir pirkti namus.

NO 3-3030

GRAŽINA GRINIENĖ (kairėj) ir Šklerienė praėjusią vasarą lankėsi Egipte, kupranugariais lankė piramides; Kairo muziejuje susitiko su ekskursantais iš okup. Lietuvos. K. ir G. Griniai rudenį iš Miuncheno į Washingtoną, kur pulk. K. Grinius dirba A. B. redakcijoj.

MRS. GRAŽINA GRINIUS (left) and Mrs. Škleris have spent their vacations last year in Egypt; they are pictured on camels. Mrs. Grinius is the wife of K. Grinius, one of the officials of the Voice of America.

POLICE CHAPLAIN The Rev. P. Benesevich, curate at the Holy Trinity Lithuanian Church in Hartford, Conn., is presented with an honorary police badge upon his selection as Catholic chaplain of the Hartford Police Department Benevolent Association. He is shown here being presented with his badge by Policewoman Frances M. (Armaitis) Ostroske, recording secreetary of the organization and a parishionet of the Toly Ttinity Church who was instrumental in Father Benesevich being named chaplain. Patrolman J. F. Whalen, president of the association, is on the right.

Kun. B. P. BENESEVIČIUS, Hartford, Conn., šv. Trejybės liet. par. vikaras, paskirtas Hartfordo policijos pašalpinės draugijos kapelionu. Ženklą sega lietuvė policininkė Frances M. Armaitis-Ostroske. (Apie ją žiūr. pernai metų LD Nr. 9 "Lith. Make News").

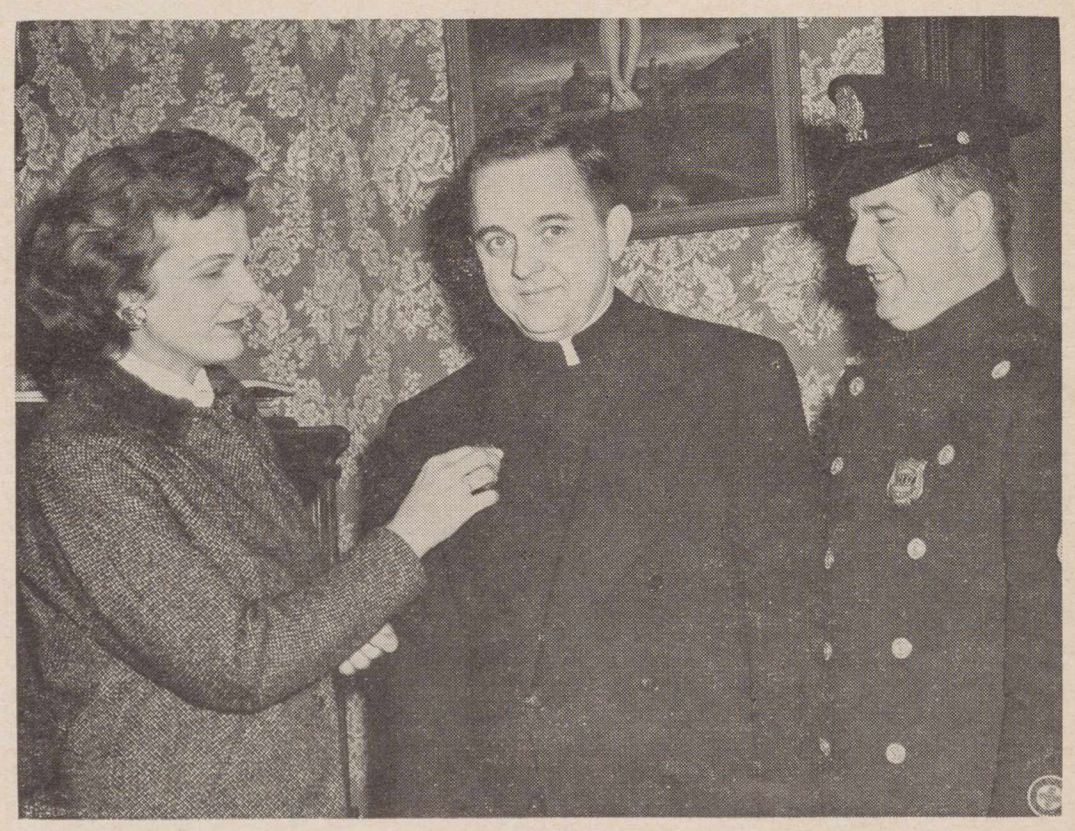

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **Juozas Balčiūnas-Švaistas,** Chicago, Ill., has won this ear's literary prize of $1000 given annually by Lithuanian Catholic daily "Draugas", published in Chicago, Ill. J. Švaistas has receiver this prize for his novel named "Jo sužadėtinė" (His Bride). He is a well-known Lithuanian author who has written and published a dozen novels and short-story books. An excerpt from his new novel appears in this issue of Lithuanian Days magazine, Lithuanian section. (See pp. 8 and 26.)

● **Vytas Valaitis,** Cicero, Ill., a contributing photo correspondent of Lithuanian Days magazine, has won the 1st prize in the U. S. Camera's $30,000 contest. Mr. V. Valaitis was given the first prize for a picture that he calls "The Argument". He saw the youngsters having an animated discussion and while they were oblivious to the camera he shot with a Rolleiflex. Mr. Valaitis' prize is a sleek air-conditioned 1959 Rambler Custom 6 Station Wagon.

● **Dr. Joseph Tautvila,** Gary, Ind., spoke in behalf of himself, his wife and 137 others who became U.S. citizens at ceremonies in the U.S. District Coart in Hawwond, Ind. His talk was published in the Dec. 7, 1958, issue of **The Gary Post-Tribune Panorama.** His first impressions about U.S. he expressed in latin verse:

"Ave America!
Terra Beata!
Salve, America!
Libera et Fortunata!"

This in American means:

Hail, America!
Land of happiness!
Be blessed, America!
Free and prosperous!

CONDUCTOR A. KUČIŪNAS, center, and soloists J. Vaznelis and A. Brazis, all three are members of the Chicago Lyric Opera personnel (in opera "Boris Godounov").

LIETUVIAI CHICAGOS LYRIC OPEROJE: dirig. asist. A. Kučiūnas (vid.), ir dainininkai — J. Vaznelis (deš.) ir Al. Brazis. Lyric opera stengiasi gauti geriausius balsus ir praėjusiai metais solistų tarpe buvo tokie vardai, kaip Tebaldi, Nilssen, Christoff.

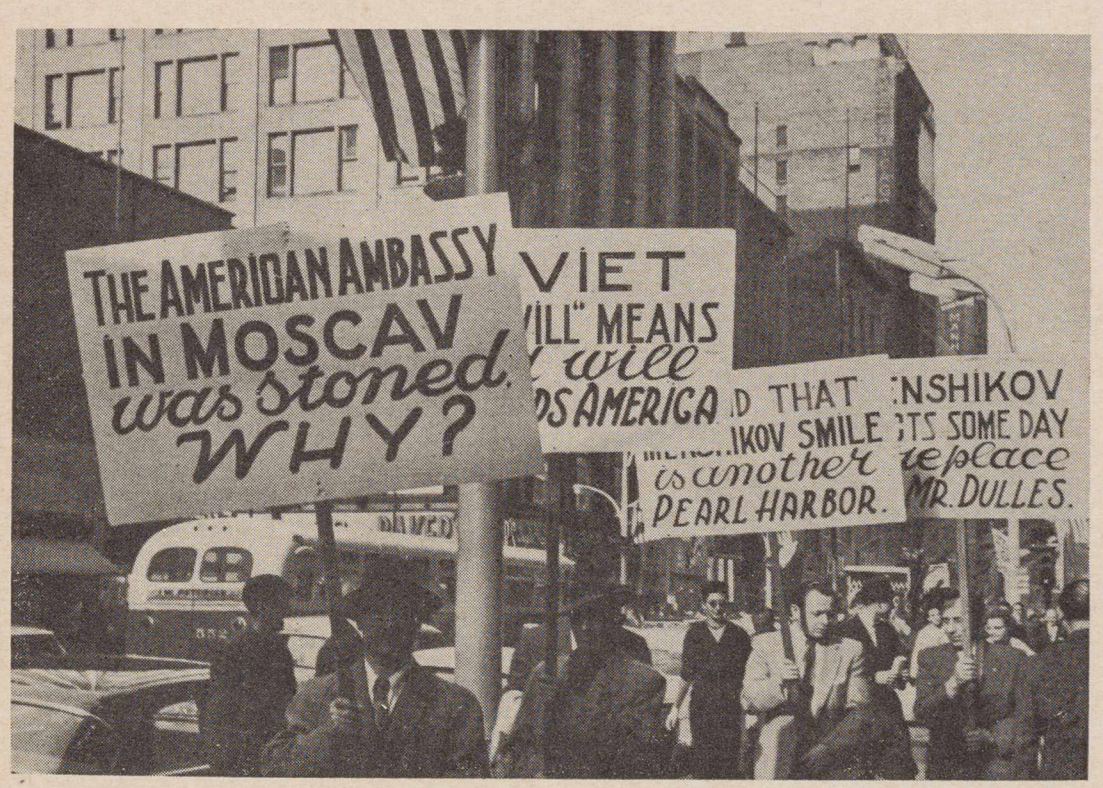

LIETUVIAI, latviai ir vengrai Chicagoje piketuoja Sovietų premjerą Mikojaną ir jo padovus, atvykusius į JAV "pameškerioti". Tam tikri amerik. spaudos balsai raudnniesiems svečiam reikalavo kurtuazijos ir puolė atvykusius "svetimšalius" už "neleistiną' elgesį (kaikur į Mikojanas ir jo palydovus metyta pamidorais, kiaušiniais ir pn.). Stiprų atkirtį komunistų vadeivoms davė katalikų spauda (žiūr. 24 psl.) Foto E. Šulaitis
LITHUANIANS, Latvians and Hungarians, citizens of the U. S., picket Mikoyan in Chicago.

TRYS JAUNIAUSI PIKETUOTOJAI Los Angelėje. Jų senelis ištremtas į Sibirą mirė. Už ką? Jiems neaišku. Į daugelį panašių klausimų neatsakė ir Mikojanas, kuriem jie svilino akis. M. savo "vizitą" JAV nutraukė trim dienom anksčiau.
THREE YOUNG LITHUANIAN-AMERICANS picket Mikoyan in Los Angeles,, California.

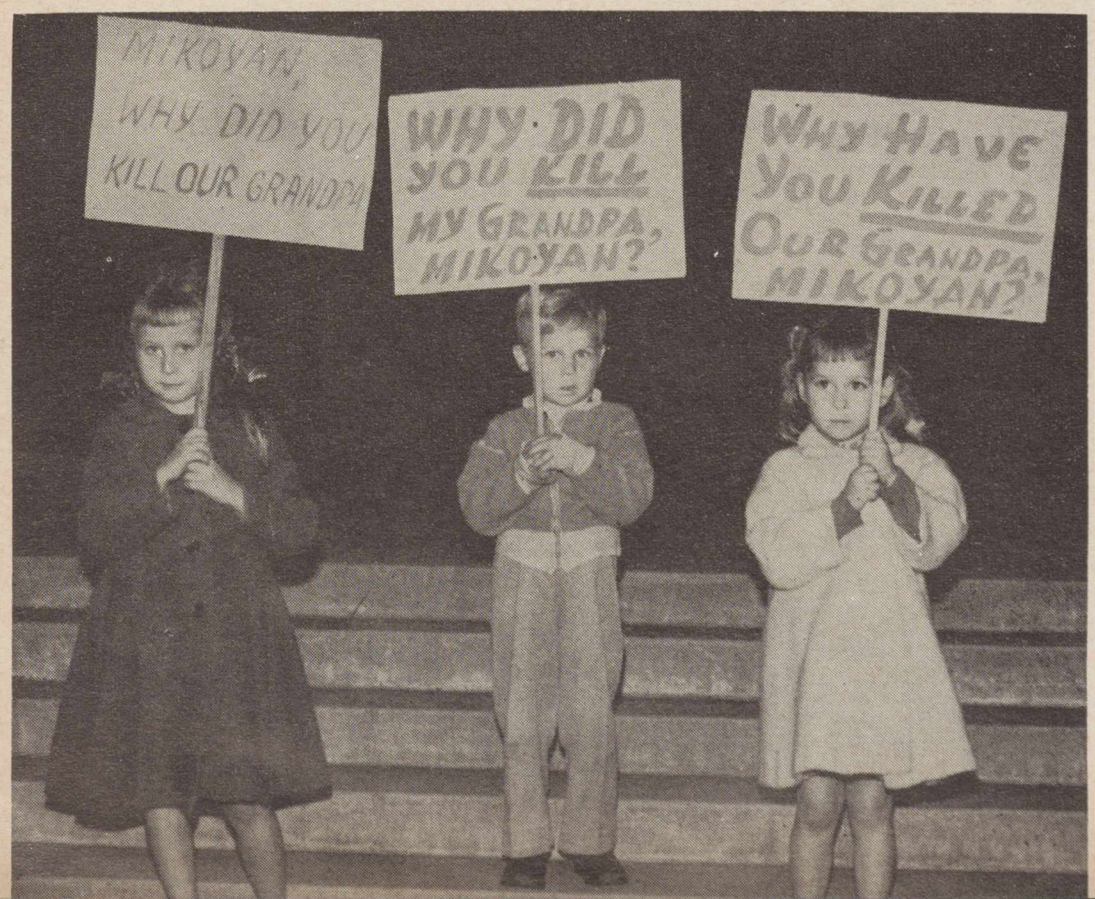

● **Miss Swetlana Beriozova,** London, one of the leading members of the London Royal Ballet, married Mohammed Masud Raza Khan Jan. 23, 1959. Miss Beriozova, premiere ballerina, is of Lithuania; her father was a dancer in Lithuanian Ballet in Kaunas.

BISHOP V. PADOLSKIS and DR. P. KARVELIS, Rome, Italy. P. Karvelis recently received in audience from Pope John XXIII.

Vysk. Padolskis ir Vliko VT Užs. Reik. Tarybos valdytojas dr. P. Karvelis Romoje. Šių metų pradžioje d. Karvelis buvo priimtas Popiežiaus Jono XXIII ir kalbėjosi su juo lietuviams aktualiaisiais reikalais.

MRS. HALINA MONTVILIENĖ, Brooklyn, N. Y., with her family. She recently received a doctorate degree in mathematics from the New York University; she is employed by the RCA Co.

Dr. Halina Ladukaitė-Montvilienė neseniai apgynė New Yorko un-te disertaciją tema quasi-geostrofinių atmosferos bangų paskaičiavimas ir gavo filosofijos daktaro laipsnį matematikos srityje. (Nuotraukoje dr. Montvilienė su vyru ir sūnum.).

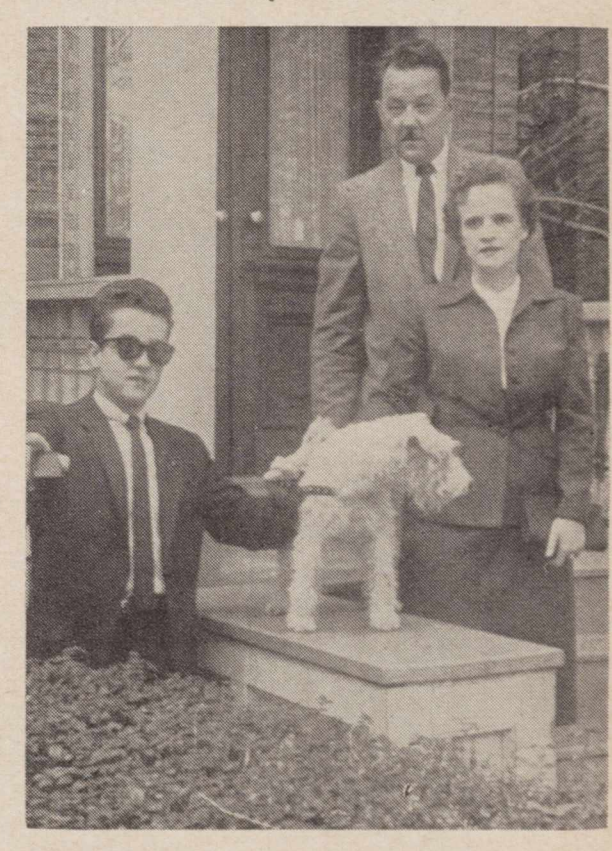

Trumpiausiu keliu —
iš Londono į Lietuvą —
pasiunčiame gėrybių siuntinius.

TALKOS PREKYBOS BENDROVĖ GARANTUOJA,

kad per ją siunčiamieji siuntiniai **pasieks adresatą.**

TALKOS BENDROVĖS SANDĖLYJE yra sukrautos tinkamiausios siuntimui gėrybės: **avalynė — vaistai — maisto produktai — laikrodžiai — — įvairios medžiagos — gatavi drabužiai — foto aparatai** ir kitos gėrybės.

Siunčiamų prekių kainoraščių ir visais kitais reikalais rašykite:

TALKA PREKYBOS BENDROVĖ
1, Ladbroke Gardens, London, W. 11, Great Britain.

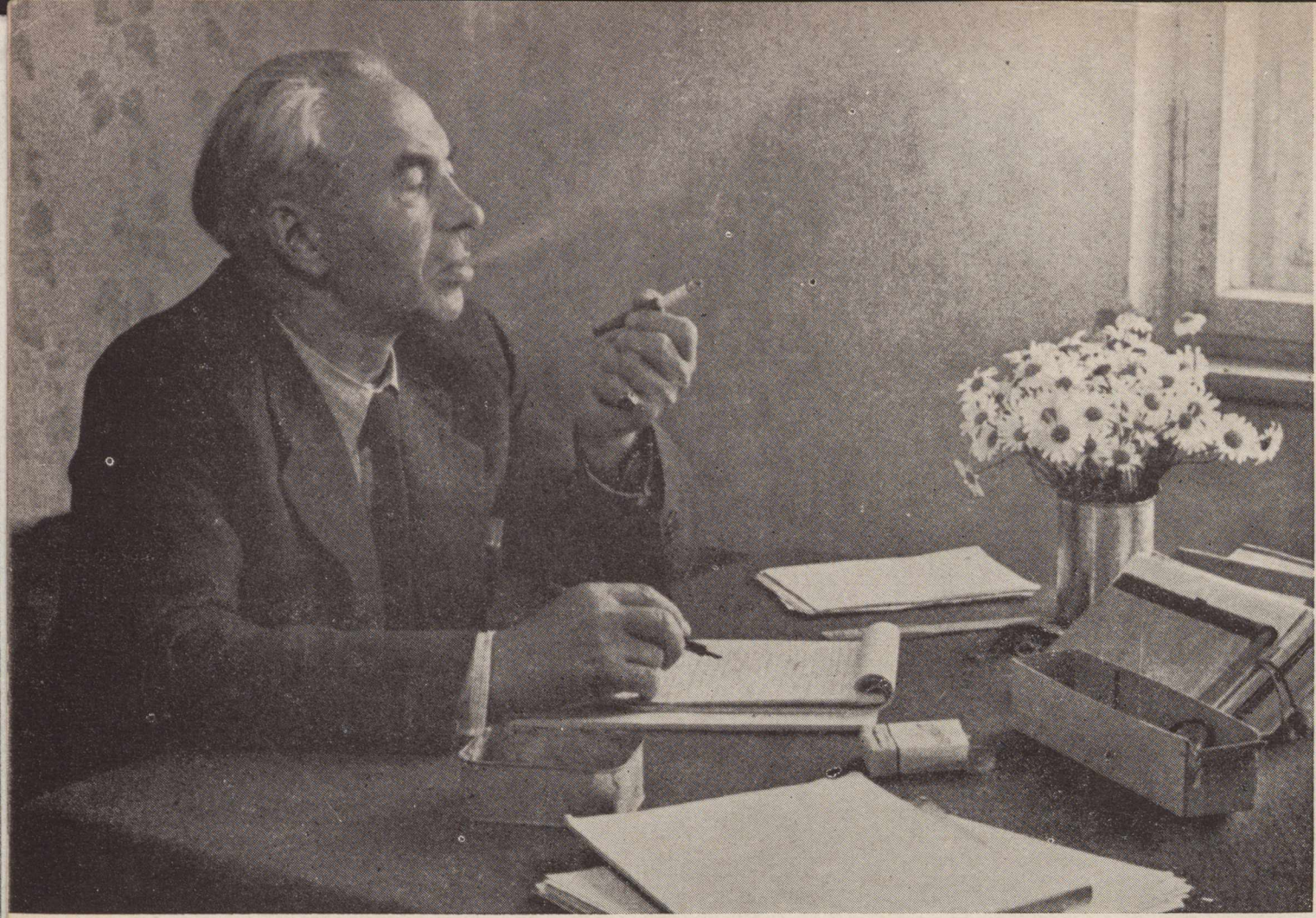

"DRAUGO" ROMANO LAUREATAS

RAŠYTOJAS JUOZAS BALČIŪNAS-ŠVAISTAS D. P. stovykloj, Vokietijoj, 1946 m., kūrybinio šišo pagautas.

AUTHOR J. B. ŠAISTAS, Chicago, Ill., in a refugee camp in West Germany in 1946.

BELOW: 1. Grammar School student in Rokiškis; 2. student at the Panevėžys' teacher college, 1912; 3. a lieutenant-colonel of the Lithuanian army, 1935; 4. as a policeman of the Chicago University in 1945.

Rokiškio miesčioniokas, 1904 metais.

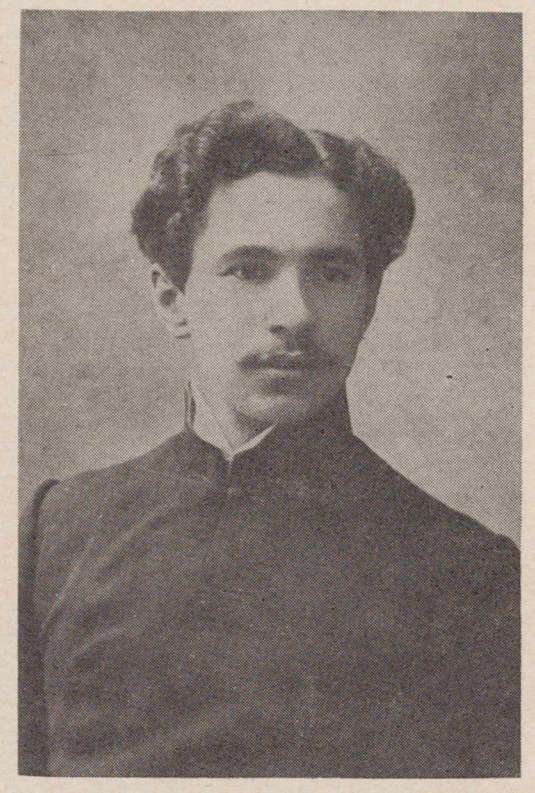

Panevėžio seminaristas 1912 metais.

Lietuvos kariuomenėj, 1935 metais pakeltas į pulkininko leitenanto laipsnį.

Chicagos universiteto policijos tarnyboje 1955 metais.

PENSININKAS savo kieme Chicagoj, 1957 metais; šalia žmona, toliau — brolienė.

AUTHOR J. ŠVAISTAS and his wife (right), Chicago.

JUOZAS BALČIŪNAS (sėdi kairėje) su V. D. un-to Kaune studentais humanitarais 1926 m.: I eil. iš kairės: rašytojas J. B. Švaistas, A. Dabrilaitė, poetas Antanas Miškinis, (?); Stovi: poetas Kazys Inčiūra, A. Karaliūtė, K. Meškauskas, J. Karaliūtė, (?), P. Navardaitis, (?), Pr. Razma. (Priešais sėdintis ?).

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR
Šeštadieniais-Saturdays 8:45—9:15 A. M.
KBLA Radijo Stotis 1490 kc.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles, Calif. Phone: AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.
Programos vedėjas - **Bronius Dūda,** 1315 McCollum St., Los Angeles 26, Calif. Phone: DU 2-1595

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadienių popietėmis 3:30 - 4:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškevičius,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md. Phone: Saratoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
WKOX, banga 1190, Framingham, Mass.
Sekmdieniais nuo 2 val. iki 3 val. popiet.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Sekmadieniais 2:30—3:00 val. popiet.
Muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
Direktorius **Steponas Minkus.**
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa
transliuojama kiekvieną pirmadienį
nuo 7:30 iki 8:00 val. vakaro
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis,** 506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruškos" pirdienio vakarą 7:00 - 8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Pirma Lietuvių Įstaiga Los Angeles

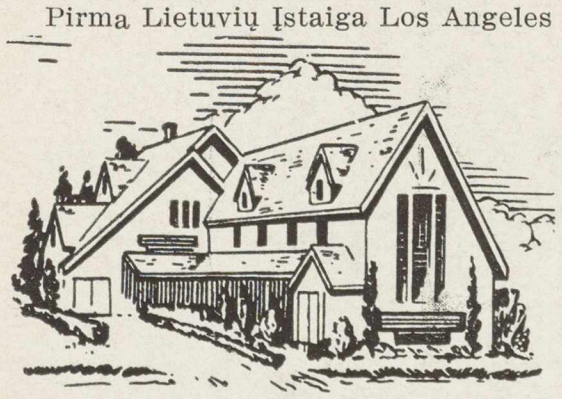

COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namas
935 W. Washington Blvd.
Los Angeles California
RIchmond 9-1061 RIchmond 9-1062

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"
Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.
LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles.
Sekmadieniais 1:30 - 1:30 p. p.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"
(Iš Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 8:30 - 9:30 a. m. (rytą).
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Teleph.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 - 1:00 val. p.p.
Programos vedėjas **Vl. Plečkaitis.**
30 Murray St., New Britain, Conn.
Tel.: BAldwin 5-0994

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIJAS
Paseo del General Primo de Rivera 25
Transliuojama kasdien
21 val. 30 min. - 21 val. 45 min. Liet. laiku
31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"
..... **Radijo valanda** girdima
kiekvieną šeštadienį 4:00 - 5:00 val. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Phiadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycl.
Sekmadieniais nuo 3:30 iki 4:00 popiet.
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios,
muzika ir skelbimai.
Programas tvarko redakcinis kolektyvas.
Rašyti: **A. Gaigalas,** 335 Titan St.,
Philadelphia 47, Penn.

Pittsburgh, Pa.

The First iLthuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh, Pa. - WLOA - 1550 kilocycles.
Sundays — 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania,
Pittsburgh District.
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"
WAMO — 860 on your dial.
Pittsburgh's Country and Western Music Station. Producer and Announcer:
Frank J. Saldukas,
5915 Elwood St., Pittsburh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. vid. Europos aliku,
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvalzione Appia 158.

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviška muzikos valanda
Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirb. 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 325 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Toronto, Ont, Canada

ĖTVYNĖS PRISIMINIMAI
CKFH - 1400 bng., Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais 12:00—1:00 popiet.
Programos vedėjas **J. R. Simanavičius,**
132 Havenlock St., Toronto, Ont., Canada.
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Adresas:
Secione Lituana, Stazione radio, Cita del Vaticano.

Waterbury, Conn.

"LITHUANIAN MEMORIES"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.
Director **Mrs. M. J. Colney,**
148 Grand St., Waterbury 2, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

HELEN'S
HOUSE OF BEAUTY
New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California
New Telephone: NOrmandy 5-3351

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

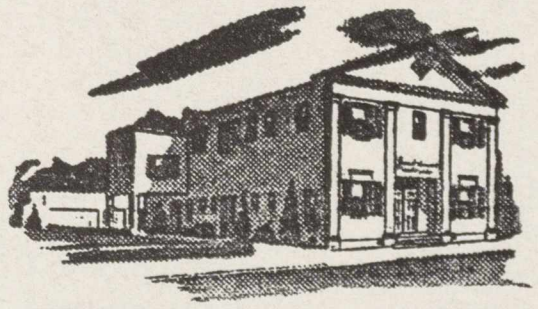

JONES & HAMROCK
MORTUARY
731 W. WASHINGTON BLVD LOS ANGELES 15

NEW TELEPHONE NUMBER
RIchmond 9-6091

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO IR LEIDYKLOS LEIDINIŲ PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— J. Pašukonis, L.A.P. Klubo Spaudos Kioskas.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, J. Jokubaitis Kun. J. Klimas, S. Minkus.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, A. Kartanas, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, J. Memėnas, J. Pautienius.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Ročiūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library, M. Šimonis.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Great Neck, L. I., N. Y. —A. Šalčius.
Hartford, Conn. — V. Nenortas, Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Miami, Fla. — Kun. A. Tamošiūnas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, J. Cicėnas, Kun. L. Musteikis, V. Gaidelis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius, L. Meyer.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

CANADOJE:

Toronto, Ont. — Atlantic Restaurant, A. Bajorinas, A. Kuolas, Rūta Restaurant, J. Smolskis, Tėviškės Žiburiai, Time Cigar Store, V. Aušrotas, V. Verikaitis.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library)
Winnipeg, Man. — S. Bujokas.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland, Ont. — K. Žukauskas.
Vancouver, B. C. — E. Gumbel.

BELGIJOJE:
Louvain — Kun. J. Dėdinas.

ANGLIJOJE:
London — D. Daunoraitė.
Bradford — Kun. J. Kuzmickis.

AUSTRALIJOJE:
Melbourne — A. Vingis, B. Zūmeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Edwardstown, S. Australia — A. Kubilius.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

TASMANIJOJE:
Hobart — A. Munčelis.

ITALIJOJE:
Rome — Kun. V. Mincevičius.

ANTHONY F. SKIRIUS
Real Estate - Tax Service
9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.
For Insurance on House, Car, Furniture or Liability
CALL PLymouth 4-1377

LIETUVIŲ
DIENOS
FEBRUARY/VASARIS 1959

A MONUMENT FOR THE HEROES OF LITHUANIAN FREEDOM